

การใช้ที่ดินและการบริหารในแขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

สภาพทั่วไปของแขวงบางมด

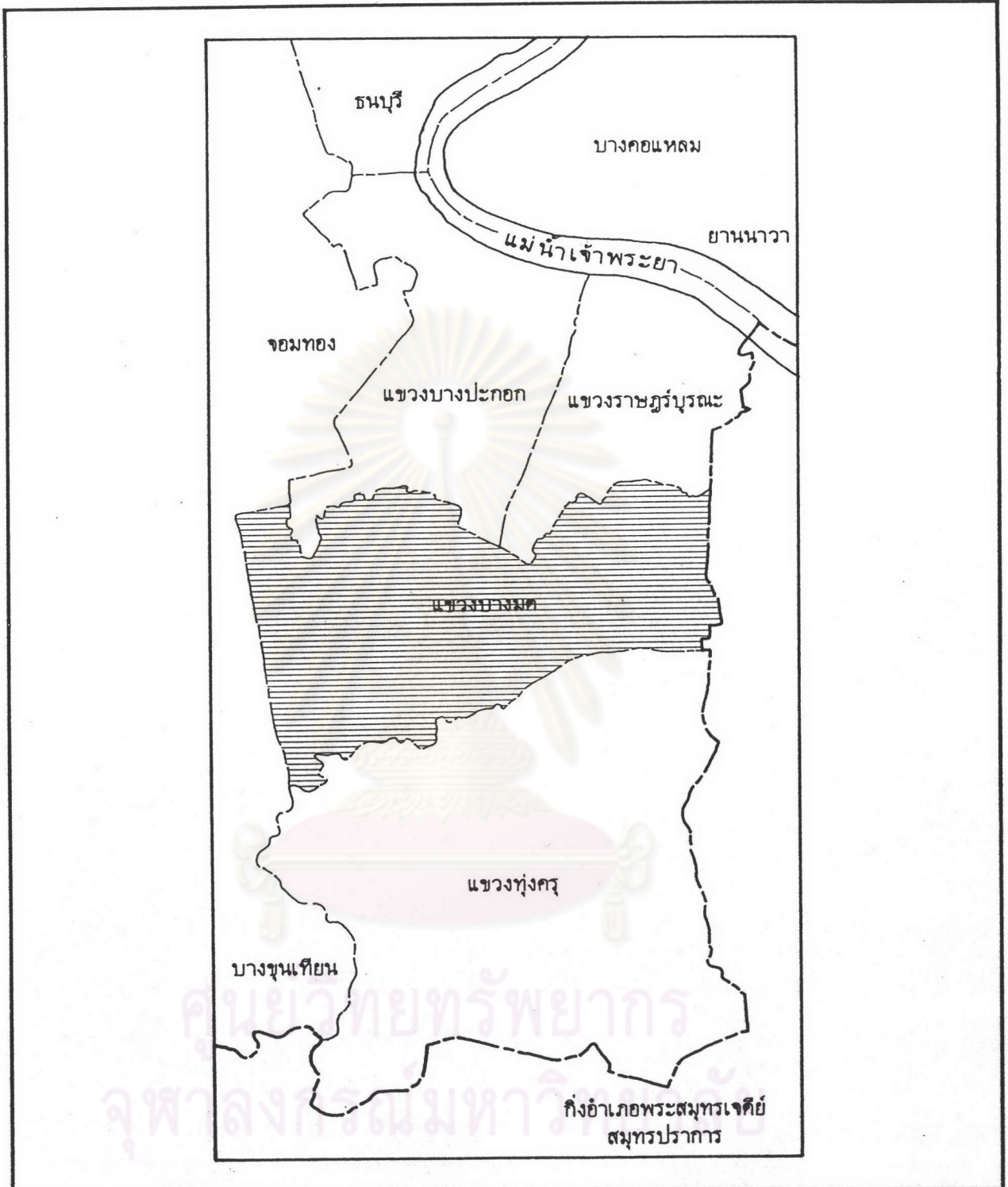
ก. ประวัติความเป็นมา

บางมดเป็นชื่อแขวง ๆ หนึ่งในเขตราชบุรีบูรณะแขวงนี้ที่ชื่อว่าแขวงบางมด ประวัติมีมาอย่างไร ไม่ปรากฏแน่ชัด รู้แต่ว่ามีประชาชนอยู่กันมาเป็นร้อย ๆ ปีขึ้นไป

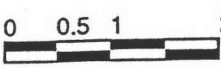

แขวงบางมด เดิมเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน 4 ตำบลของอำเภอราชบุรีบูรณะ จ.ธนบุรีมานานจนกระทั่ง วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2514 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 24 รวมจังหวัดธนบุรี และจังหวัดพระนคร เป็นจังหวัดนครหลวงกรุงเทพ - ธนบุรี ส่งผลให้ ตำบลบางมด ขึ้นอยู่กับอำเภอราชบุรีบูรณะ จ.นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

ต่อมาเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ให้มีการจัดรูปการปกครองของ จ.นครหลวงกรุงเทพธนบุรี โดยให้เปลี่ยนเป็นกรุงเทพมหานคร จึงเป็นการเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจากการบริหารราชการส่วนภูมิภาค มาเป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และได้เปลี่ยนชื่อของเขตการปกครองจากอำเภอเป็นเขต ตำบลเป็นแขวงตั้งแต่นั้นตำบลบางมดจึงเปลี่ยนชื่อเป็น "แขวงบางมด"

จากการศึกษาประวัติจากการบอกเล่าของประชาชนในแขวงนี้ พบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดชุมชนขึ้นมา เนื่องจาก สภาพดินที่บางมด ดินค่อนข้างเหนียวและเป็นดินที่มีความสมบูรณ์มาก ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "ดินลึกลับลึกเต็ม" ทำให้มีประชาชนเข้ามาทำการเกษตรกรรมในพื้นที่นี้และผลผลิตทางการเกษตรที่สร้างชื่อเสียงให้กับแขวงนี้คือส้มเขียวหวาน เรื่องราวของส้มบางมดนั้นมีการบันทึกไว้และมีคำบอกเล่าถึงชื่อเสียงของส้มบางมด ตั้งแต่ครั้งต้นรัตนโกสินทร์ ซึ่ง ส.พลายน้อย (2515) ได้กล่าวถึง ส่วนผลไม้ในกรุงเทพฯ

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อการใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมืองกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา แขวงบางมด เขตราชฎีบูรณะ

<p>แผ่นที่ 4.1</p>	<p>แสดง ที่ตั้งเขตราชฎีบูรณะและพื้นที่ศึกษา(แขวงบางมด)</p>
<p>N</p> <p>0 0.5 1 2 km.</p> 	<p>สัญลักษณ์</p> <p>----- เส้นแบ่งจังหวัด</p> <p>----- เส้นแบ่งเขต</p> <p>----- เส้นแบ่งแขวง</p> <p> พื้นที่ศึกษา : แขวงบางมด</p>

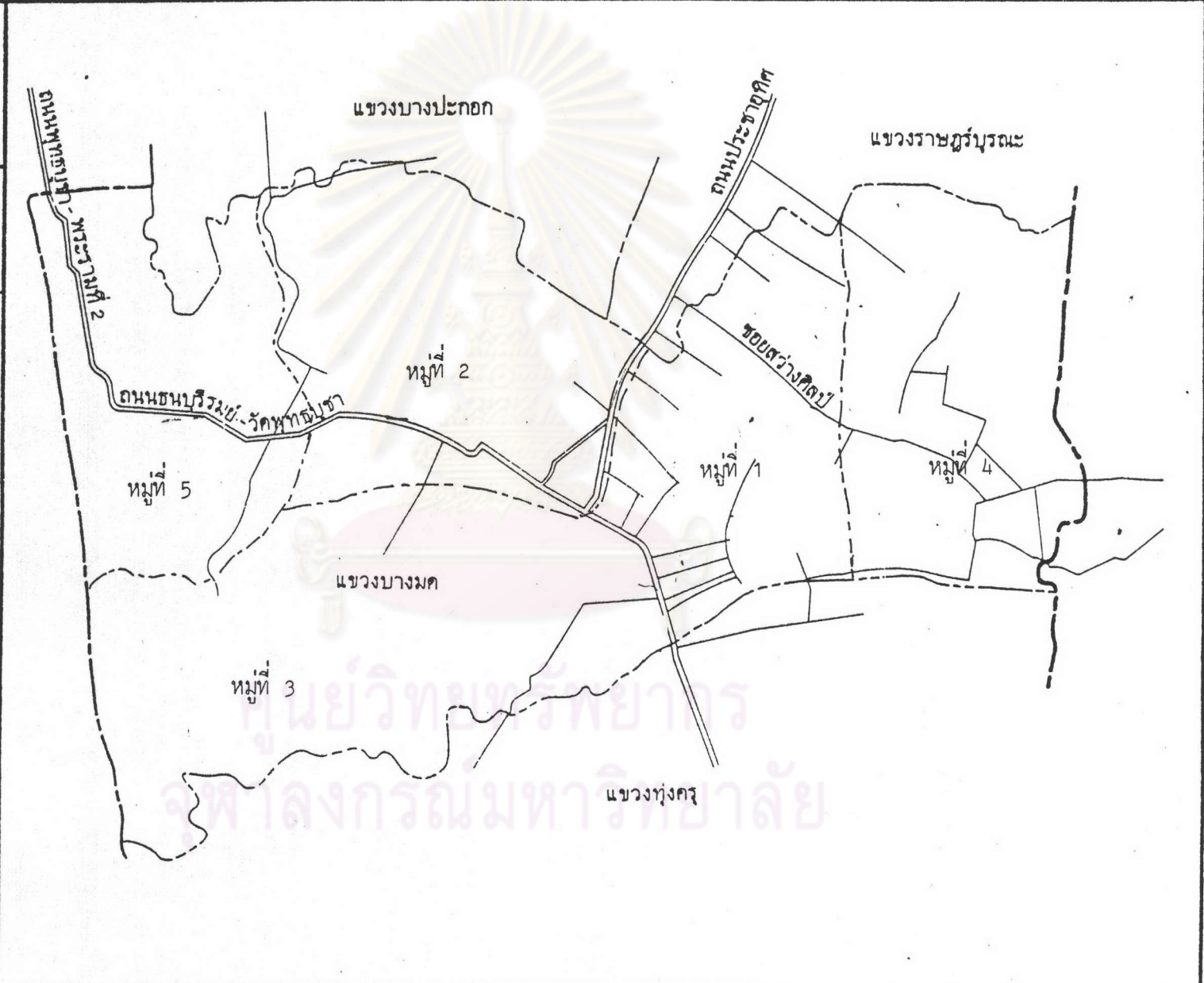
ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อการ
ใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

แสดง
อาณาเขตระดับหมู่บ้าน

สัญลักษณ์
เส้นแบ่งเขต
เส้นแบ่งแขวง

แผ่นที่ 4.2

0 250 500 1000 2000 m.

สมัยก่อนที่ที่ดินฝั่งซ้ายเมืองธนบุรี มีที่ดินดงว่าฝั่งขวา จึงกลายเป็นสวนดงมีชื่อ ผลไม้ที่มีชื่อ มาแต่โบราณก็คือ ทุเรียนบางขุนนนท์ บางลำภู (ที่เรียกบางบน บางลำภูนั้น ถือเอาตัว พระนครเป็นศูนย์กลาง ที่อยู่ข้างหรือต่อมาจากทางใต้ก็เรียกว่าบางลำภู) บางผักหนาม ตำบล วัดทองทุเรียนบางบนกับบางลำภูติดกันอยู่อย่างหนึ่งคือทุเรียนบางบนลูกโต ฟูใหญ่ เนื้อเหลือง แต่หยาบมีรสมันมากกว่าหวานส่วนทุเรียนบางลำภูเนื้อเหลืองอ่อนกว่า เรียกกันว่า สีสาน มีรสหวานมากกว่ามัน ผลไม้อย่างอื่นก็มีเงาะแฉวงบางยี่ขัน ส้มกั๊กบางมด นอกจากนี้ เทพธู กับทอง (2515) ยังได้เขียนถึงคุณค่าของส้มบางมด ซึ่งมีปลูกมากในสวนแถบ ธนบุรี ว่า ส้ม มีพันธ์ต่าง ๆ เช่น "เขียวหวาน" "ซ่า" "เทพรส" "เกลี้ยง" ส้มดังกล่าว เป็นส้มรสดี ส่วนส้มรสคล้ายก็ได้แก่ "มะแป้น" "แก้ว" "มะงั่ว" "ตั้งเกษ" "จันทพลอ" ส้ม ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ของส่วนบางลำภูดีกว่าของส่วนบางบน โดยเฉพาะส้มเขียวหวานบางมด มีรสดีมากเป็นที่ขึ้นชื่อลือชา

จะเห็นว่า สภาพดินที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ และส้ม เขียวหวานบางมด คงสร้างชื่อเสียงให้แก่แขวงบางมดให้เป็นที่รู้จักไปทั่ว ในฐานะที่เป็น แหล่งผลิตส้มที่มีคุณภาพ

ข. ลักษณะทางกายภาพ

1. ภูมิประเทศ ลักษณะพื้นที่ของแขวงบางมด เป็นที่ราบลุ่มดินตะกอนน้ำพัด พามา (ALLUVIALSOILS) เช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ของเขตราชบุรีบูรณะในแขวงบางมด เหมาะแก่การทำนา และการเกษตรอื่น ๆ มีลำคลองเชื่อมโยงติดต่อกันหลายสาย ลำคลอง นี้ถูกใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญ ในการขนส่งผู้โดยสารและการนำผลผลิตทางการ เกษตร ออกไปสู่ตลาด คลองที่สำคัญได้แก่ คลองบางมด เนื่องจากแขวงบางมดมีพื้นที่อยู่ ใกล้ทะเล และแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้ได้รับลมทะเลและความชุ่มชื้นจากไอน้ำที่ระเหยมาตั้ง นั้นในฤดูร้อนอากาศจึงไม่ร้อนอบอ้าวมากนัก สำหรับในฤดูฝน จะมีฝนตกชุก สภาพภูมิประเทศ คุณภาพของดิน และสภาพอากาศเหมาะสมกับการประกอบอาชีพในการเกษตรกรรมมาก

2. สมรรถนะดิน

ดินในแขวงบางมดจะมีชุดดิน 3 ชุด มีลักษณะ ดังนี้

ก) ดินเหมาะสมกับการปลูกไม้ผลและพืชผักมาก (P-I) พบในพื้นที่ตอนกลางและตะวันตกของแขวง ดินในแขวงบางมดจะพบว่าเป็นดินชุดธนบุรี (TB:Thornburi Series) ซึ่งลักษณะจะเป็น ดินลึกการระบายน้ำค่อนข้างเร็วความสามารถให้น้ำซึมผ่านไปได้ช้า ดินชุดธนบุรีเป็นดินที่ถูกยกร่องทำให้ดินชั้นล่างชั้นมาอยู่ข้างบน จึงทำให้การเรียงตัวของชั้นดินมิได้เป็นไปตามธรรมชาติ และมีการนำเอาดินในท้องร่องขึ้นมาทับถมไว้ บนดินชั้นบนเกือบทุกปีดินที่ใช้ยกร่องจัดให้อยู่ในพวกดินบางกอก หลังจากยกร่องแล้วทำให้การเรียงตัวของชั้นดินเปลี่ยนแปลงไป ดินชั้นบนลึก 40-70 ซม. มีลักษณะเนื้อดินเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนซิลต์มีสีพื้นเป็นสีน้ำตาล มีจุดปะสีเทา ดินมีปฏิกริยาเป็นกรดเล็กน้อยถึงกรดแก่ดินชั้น

ตารางที่ 4.1 แสดงสมรรถนะดินในแขวงบางมด

เลขที่	ชุดดิน	สมรรถนะดิน	พบบริเวณ
5	สมุทรสงคราม (SSO : Samut Sorgkhrum Series)	W	ตะวันตกเฉียงใต้ ของแขวง
7	บางกอก (BK : Bangkok Series)	P - I	ตะวันออกของแขวง
14	ธนบุรี (TB : Thonburi Series)	U - III	ตอนกลาง และ ตะวันตกของแขวง

ที่มา : สำนักงานเกษตร เขตราชบุรีบูรณะ

ล่างเป็นดินเหนียวปนซิลิกาที่มีสีพื้นเป็นสีเทาถึงสีเทาปนเขียวมะกอก มีจุดปะสีน้ำตาลปนเหลือง และสีน้ำตาลอ่อนปนเขียวมะกอกปฏิภานของดินเป็นต่างปานกลางถึงต่างแก่ ในดินจะพบสารพวกแมงกานีสจับกันเป็นก้อนอยู่ในสภาพที่อ่อนตัว

ข) ดินที่เหมาะสมกับการปลูกไม้ผล, พืชผักปานกลาง (U-IIIT)

ดินชุดบางกอก (BK : Bangkok Series) ซึ่งพบมากรองจากดินชุดชนบุรี พบบริเวณตะวันออกของแขวง จะมีลักษณะของเนื้อดินเป็นดินร่วมปนดินเหนียวถึงดินเหนียวมีการระบายน้ำเลวความสามารถในการอุ้มน้ำสูง สามารถให้น้ำซึมผ่านในได้ช้าตลอดทุกชั้น ดินและจัดเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง ไม่เหมาะสมในการปลูกพืชไร่ เนื่องจากสภาพพื้นที่ราบเรียบน้ำท่วมถึงและการระบายน้ำของดินเลว ระดับน้ำใต้ดินสูง อย่างไรก็ตาม หากมีวิธีการระมัดระวังที่ดีพอ และมีการยกทรงให้สูงขึ้นก็อาจจะปลูกผักและพืชไร่ได้ (มีข้อจำกัดในการเลือกพืชที่จะปลูก)

ค) ดินที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกไม้ผล พืชผัก (W) ได้แก่ ดินชุด

สมุทรสงคราม (SSO : Samut Sorgkhorn Series) เป็นดินลึกการระบายน้ำค่อนข้างเลวความสามารถในการอุ้มน้ำสูง ดินมีความสามารถให้น้ำซึมผ่านไปได้ค่อนข้างเร็ว เนื่องจากมีรูของรากพืชและรูอยู่มาก ดินชุดสมุทรสงครามเป็นที่ยกทรง ใช้ปลูกมะพร้าวถึงแม้จะมีความอุดมสมบูรณ์สูงแต่ยังเป็นดินเค็มอยู่ จึงไม่สามารถปลูกพืชอื่นได้ดีเท่ากับปลูกมะพร้าว ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกประมาณ 50 ซม. ดินชุดนี้การปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อใช้ปลูกอื่น ๆ โดยการปรับปรุงจะเห็นได้ว่าลักษณะของดินทั้งหมดของแขวงบางมด เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูงบางแห่งยังมีความเค็มและมีปัญหาในการระบายน้ำ โดยดินเค็มเป็นดินที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวเมื่อมีการยกทรงใช้ทำสวนผลไม้สวนผัก ทำให้การเติบโตของชั้นดินเปลี่ยนแปลงไป ดินจึงมีความเหมาะสมสำหรับทำสวนผลไม้ และปลูกผัก การยกทรงช่วยทำให้การระบายน้ำดีขึ้นและการเอาดินเลนในท้องร่องมาใส่ไว้บนดิน ก็เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินทำให้ผลผลิตดีขึ้น

3. โครงการข้ายคมนาคม การคมนาคมติดต่อภายในแขวงบางมดส่วนใหญ่

จะใช้คลองและถนนโดยมีการใช้เส้นทางน้ำมาก่อนเนื่องจากภายในแขวงมีโครงข่ายลำคลอง

กระจายทั่วพื้นที่ ซึ่งคลองยังสามารถใช้ประโยชน์ในการขนส่งทั้งภายในและภายนอกแขวงได้เป็นอย่างดีสำหรับถนนนั้น เริ่มจะมีการใช้มากขึ้นแต่ก็คงมีการใช้การขนส่งทางน้ำเป็นหลัก ถนนนั้นจะมีลักษณะคดเคี้ยวไม่เป็นเส้นตรง เนื่องจากตัดผ่านชุมชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ริมคลอง ซึ่งโครงข่ายถนนมีดังนี้

ก) ระบบถนน

1) ถนนสายหลัก เป็นถนนที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ของแขวงกับพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งได้แก่ ถนนประจำอุทิศ ซึ่งเป็นถนนที่ตัดผ่านตอกลางของแขวงและถนนสุขสวัสดิ์ ซึ่งผ่านบางส่วนของแขวงด้านตะวันออก

2) ถนนสาทรอง ถนนสาทรองที่สำคัญของแขวงบางมดมี 2 สายได้แก่ถนนธนบุรีรมย์-พุทธบูชา ซึ่งแยกจากถนนประจำอุทิศตอนกลางไปทางตะวันตกถึงวัดพุทธบูชาและถนนพุทธบูชา-พระรามที่ 2 ซึ่งขนานไปกับคลองบางมดจากวัดพุทธบูชาไปจดถนนพระรามที่ 2 ถนนทั้ง 2 สายนี้เป็นถนนที่ต่อเนื่องกันเป็นถนนที่ช่วยเปิดการพัฒนาพื้นที่ของแขวงบางมด โดยเฉพาะการพัฒนาบ้านจัดสรรและทาวน์เฮ้าส์

ข) ระบบคลอง คลองเป็นเส้นทางคมนาคมหลักของชุมชนในแขวงบางมด ทั้งในอดีตและปัจจุบันแม้จะมีถนนเพิ่มมากขึ้นแต่หลายคลองยังใช้เป็นเส้นทางคมนาคมและขนส่งสินค้าการเกษตรสามารถจำแนกคลองได้ 2 ประเภท คือ

1) คลองสายหลัก เป็นคลองสายสำคัญในแขวงเป็นลำคลองขนาดใหญ่และเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนหลายพื้นที่ ใช้เป็นคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตรใช้เป็นเส้นทางคมนาคมและใช้เป็นทางระบายน้ำ ได้แก่ คลองบางมด

2) คลองซอย เป็นคลองสายสั้น ๆ ที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนใดชุมชนหนึ่งหรือมีประโยชน์ใช้สอยเพียงด้านการเป็นคลองส่งน้ำทางการเกษตรหรือระบายน้ำ

3) การขนส่งมวลขน ระบบขนส่งมวลขน ภายในแขวงบางมด โดยรถยนต์นี้ จะเห็นได้ว่ามีรถประจำทางวิ่งให้บริการบนถนนสายหลัก คือ ถนนธนบุรีรมย์-วัดพุทธบูชา โดยมีรถโดยสารประจำทางสาย 75 วิ่งผ่าน และในช่วงของถนนประจำอุทิศ ที่อยู่ในแขวงบางมดจะมีรถประจำทางสาย 21,88,ปอ.4 วิ่งผ่าน

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

แสดง
โครงข่ายถนนและซอย
ในแขวงบางมด

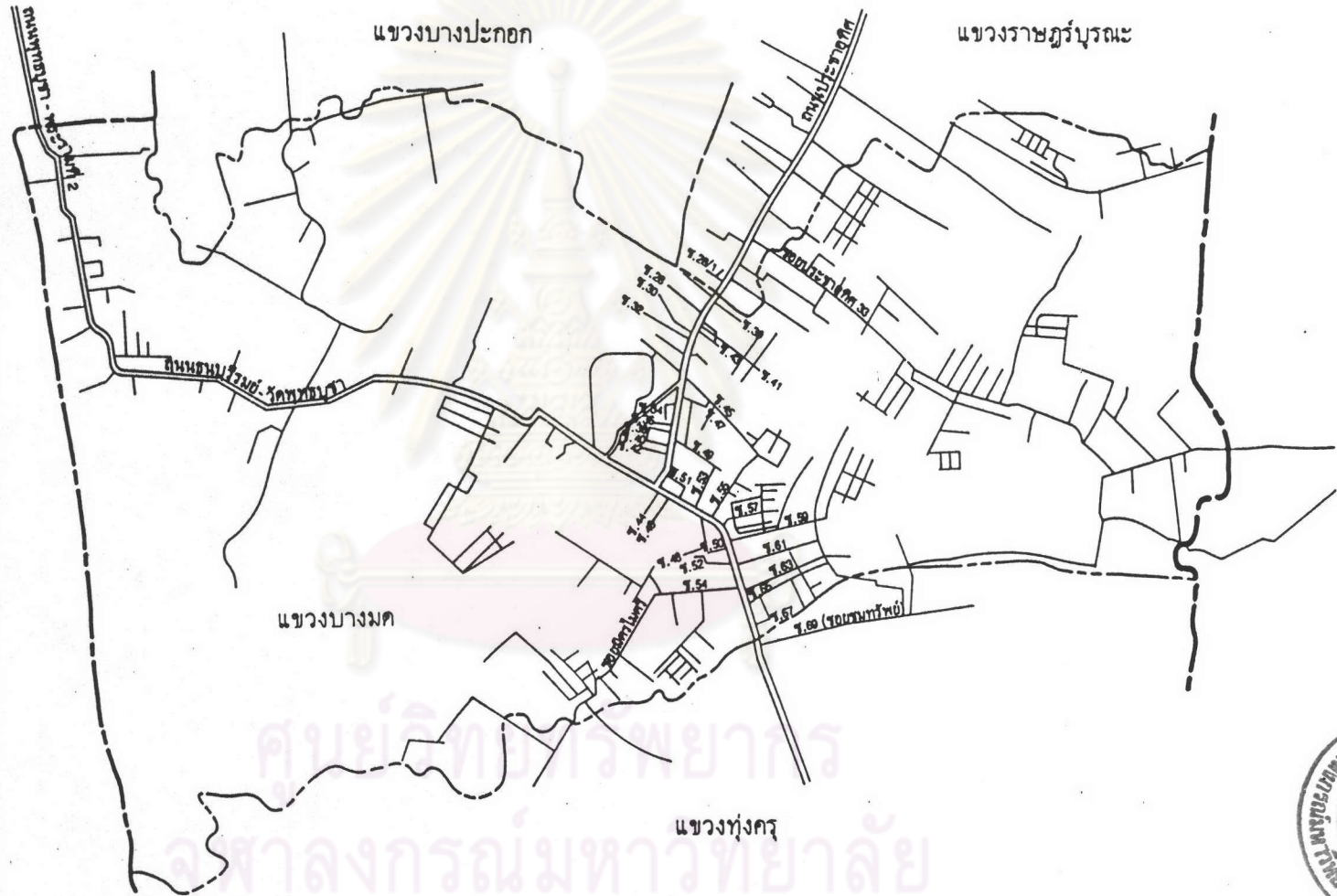
สัญลักษณ์

==== ถนน
— ซอย

แผ่นที่ 4.3

0 250 500 1000 2000 m.

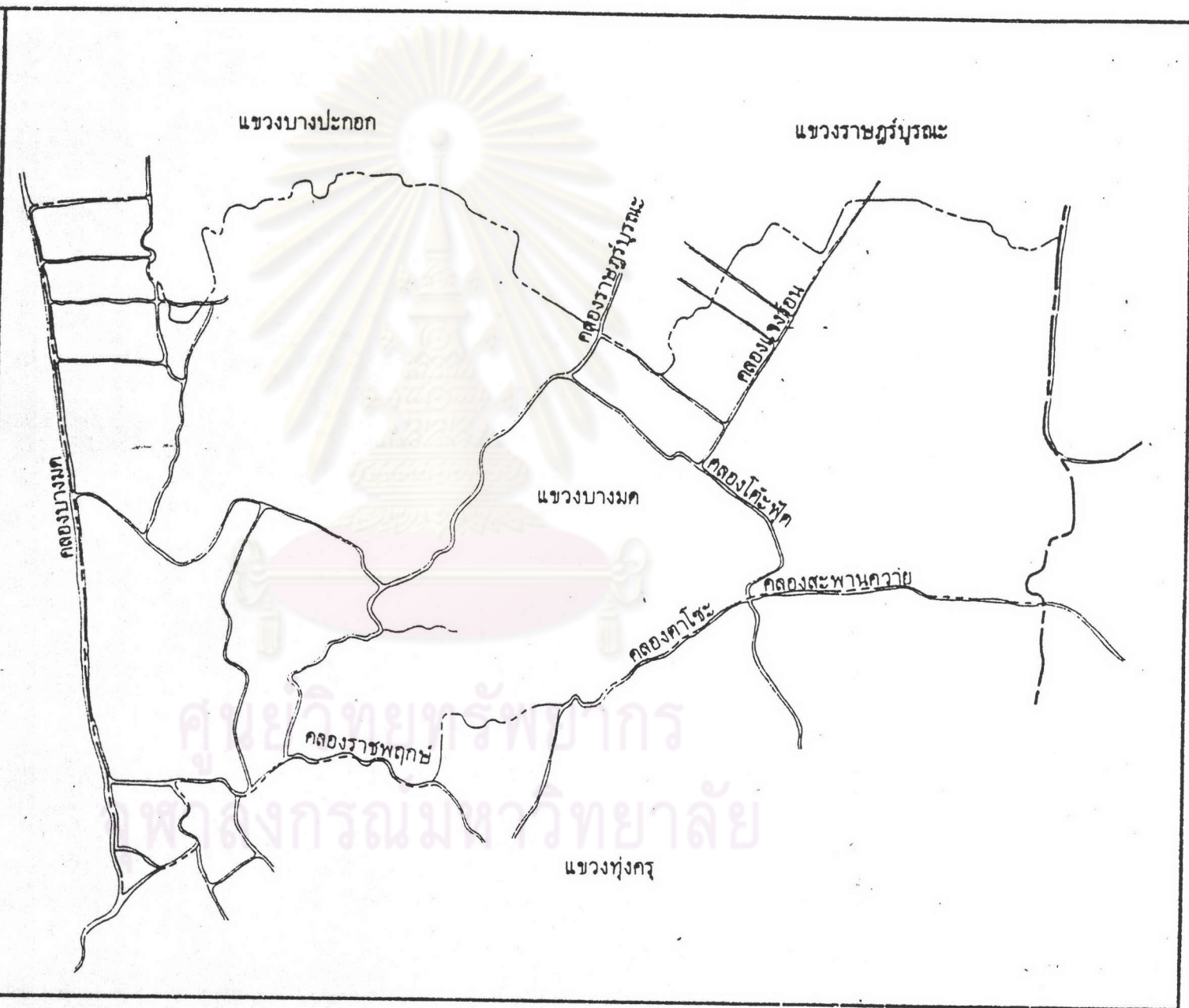
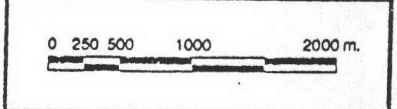
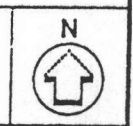
ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

แสดง โครงข่ายของคลอง

สัญลักษณ์

 คลอง

แผ่นที่ 4.4

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

แสดง

เส้นทางน้ำที่มีการสำรวจ

สัญลักษณ์

คลอง

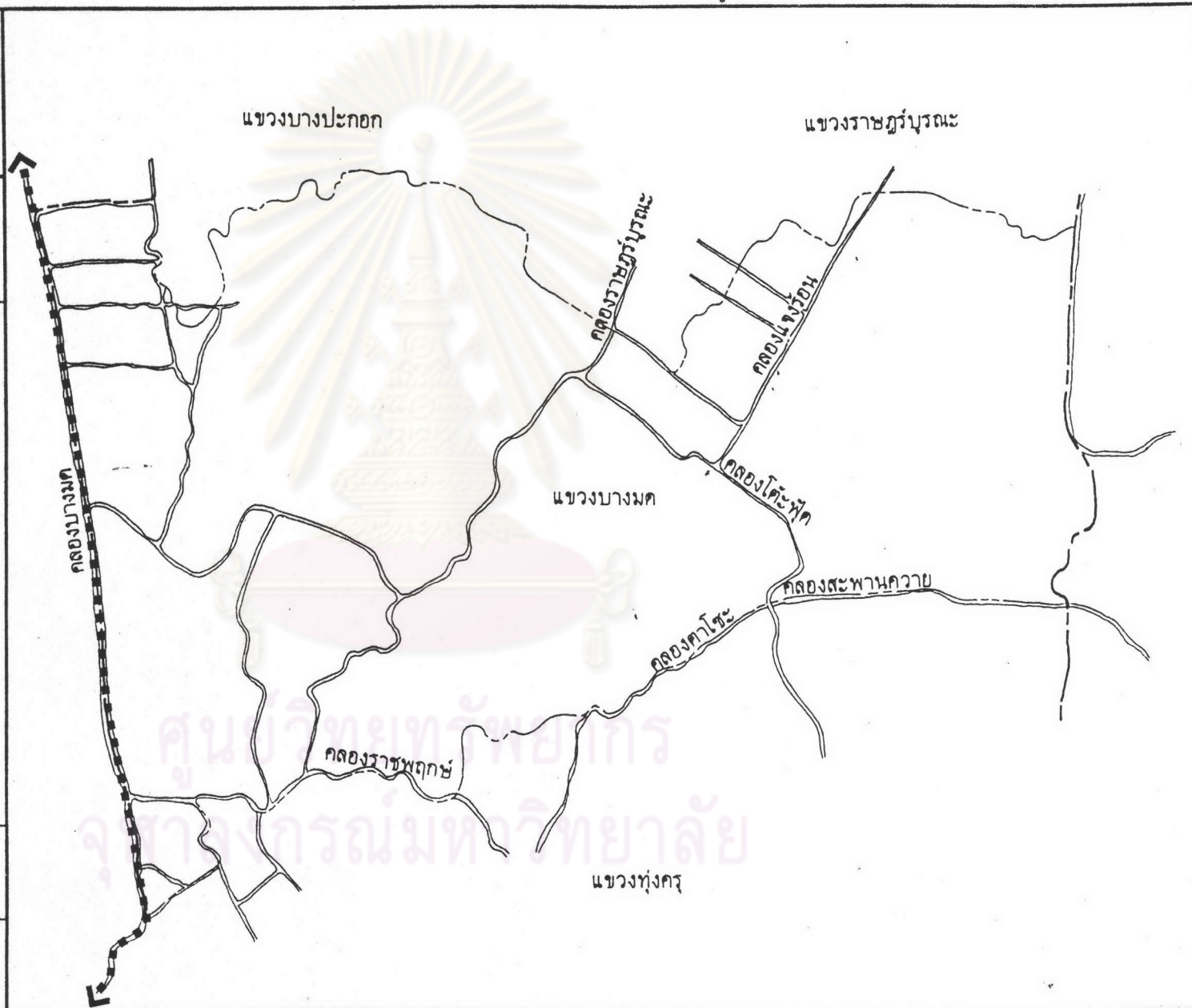

เส้นทางสำรวจ

แผ่นที่ 4.5

0 250 500 1000 2000 m.

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

แสดง
เส้นทางเดินรถประจำทาง
ในแขวงบางมด

สัญลักษณ์

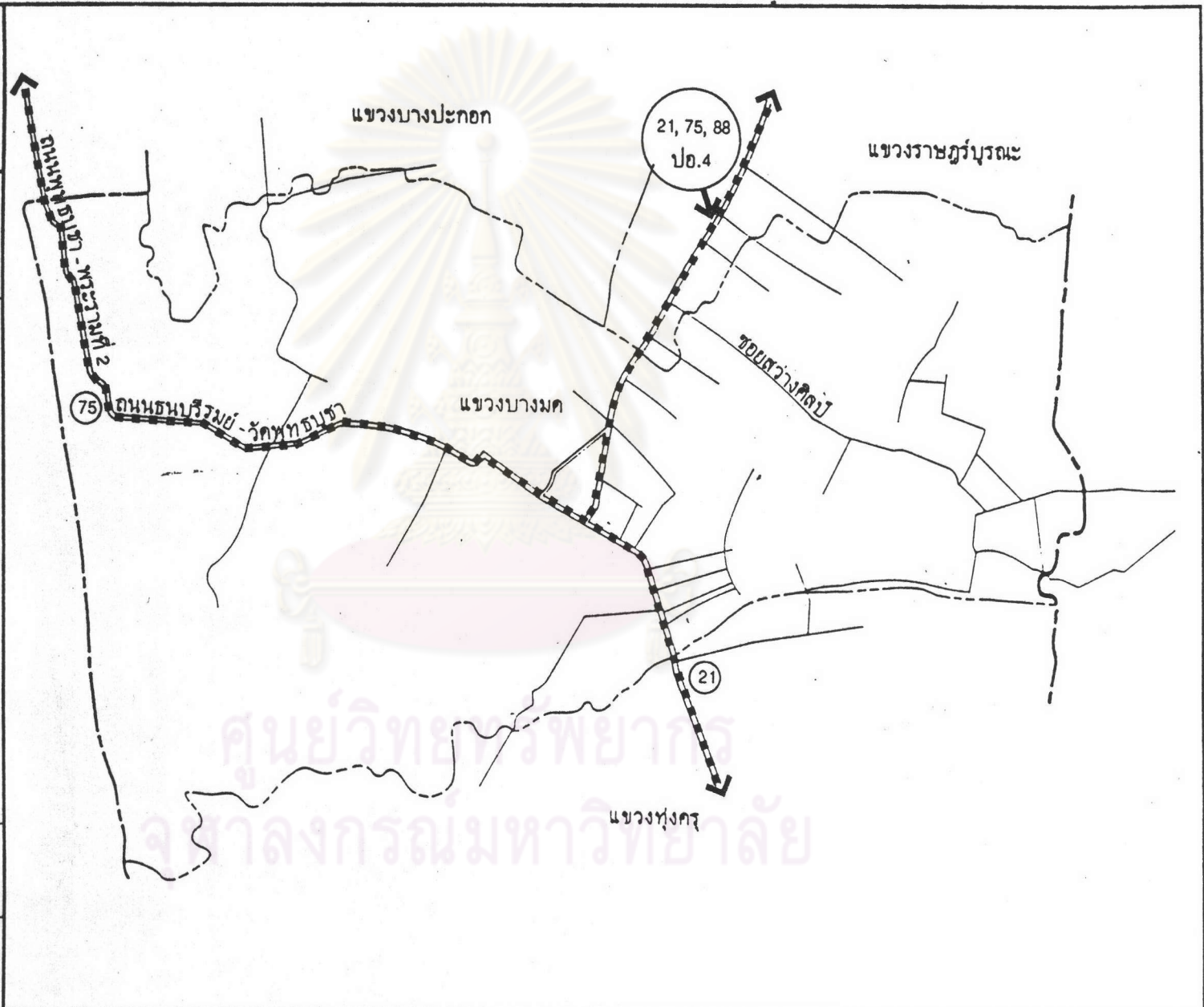
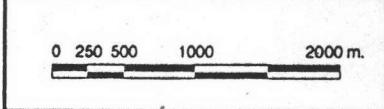
- ==== ทางสัญจร
- ทางสายรองทางหลัก
- เส้นทางเดินรถประจำทาง

สายรถประจำทาง

- ②1 จุฬาราชวิทยาลัย
- ⑦5 หัวลำโพง-วัดพุทธบูชา
- ⑧8 ท่าอากาศยานดอนเมือง-รังสิต
- ปอ.4 รังสิต-วัดทุ่งครุ

แผนที่ 4.6

N
↑

สำหรับรถประจำทางที่มีต้นทาง-ปลายทางอยู่ในแขวงบางมดมี 1 สาย คือ สาย 75 หัวลำโพง-วัดพุทธบูชา วิ่งจากหัวลำโพงเข้าสู่เขตราชบุรีบูรณะตามถนนสุขสวัสดิ์ ถนนประชาอุทิศ และถนนธนบุรีรมย์-พุทธบูชา ไปสิ้นสุดบริเวณวัดพุทธบูชา แขวงบางมด นอกจากรถประจำทางของ ขสมก. แล้วยังมีรถสองแถววิ่งบริเวณถนนประชาอุทิศ และถนนธนบุรีรมย์-พุทธบูชา ช่วยให้ประชาชนในพื้นที่สัญจรไปมาสะดวกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่ทางตอนบนของแขวง ซึ่งได้รับการบริการจากรถประจำทางของขสมก. อยู่แล้วแต่ในถนนสายพุทธบูชา-พระรามที่ 2 ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีรถประจำทางให้บริการ

อย่างไรก็ตามเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ทางตอนล่างของแขวงยังขาดโครงข่ายถนนหลักและรอง ทำให้การให้บริการรถประจำทาง และรถสองแถวไม่สามารถให้บริการได้ทั่วถึงประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวจึงยังต้องพึ่งพา การคมนาคมขนส่งทางเรือเป็นหลัก

ค) ทางน้ำ เนื่องจากลักษณะทางภูมิประเทศของแขวงบางมดเต็มไปด้วยลำคลองน้อยใหญ่ประสานกันเป็นโครงข่ายทำให้การขนส่งทางน้ำมีความสำคัญกับประชาชนในแขวงบางมดมากนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้มีการใช้ลำคลองเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าและการสัญจร ติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงแล้วประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมทางทิศตะวันตกของแขวงบางมด ต้องใช้คลองเป็นเส้นทางสัญจรหลักโดยมีท่าเรือหางยาวเล็กอยู่ที่วัดพุทธบูชา

4. การไฟฟ้า การให้บริการด้านไฟฟ้าสามารถให้บริการได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ยกเว้นบริเวณที่เป็นที่ชุมชนแออัด ที่บุกรุกที่ดินและไม่มีทะเบียนบ้าน ทำให้การไฟฟ้านครหลวงไม่สามารถเข้าไปให้บริการได้ ประชาชนที่ประสบปัญหาดังกล่าวจะต่อไฟฟ้าเข้าบ้านโดยต่อบ้านที่มีไฟฟ้าโดยถูกต้องโดยจะเสียค่าไฟฟ้าในอัตราที่แพงกว่าปกติ

5. การประปา แขวงบางมดอยู่ในพื้นที่การบริหารของการประปานครหลวง ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีการให้บริการได้ครอบคลุมทั่วถึงการบริหารประปาในแขวงบางมดขึ้นอยู่การบริหารของสำนักงานประปาดากสิน โดยในปีพ.ศ. 2535 การให้บริการประปาในแขวงบางมดมีเพียง ร้อยละ 13 ของจำนวนประชากรในแขวง ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

แสดง พื้นที่ที่ไม่ได้รับบริการ
ด้านประปา

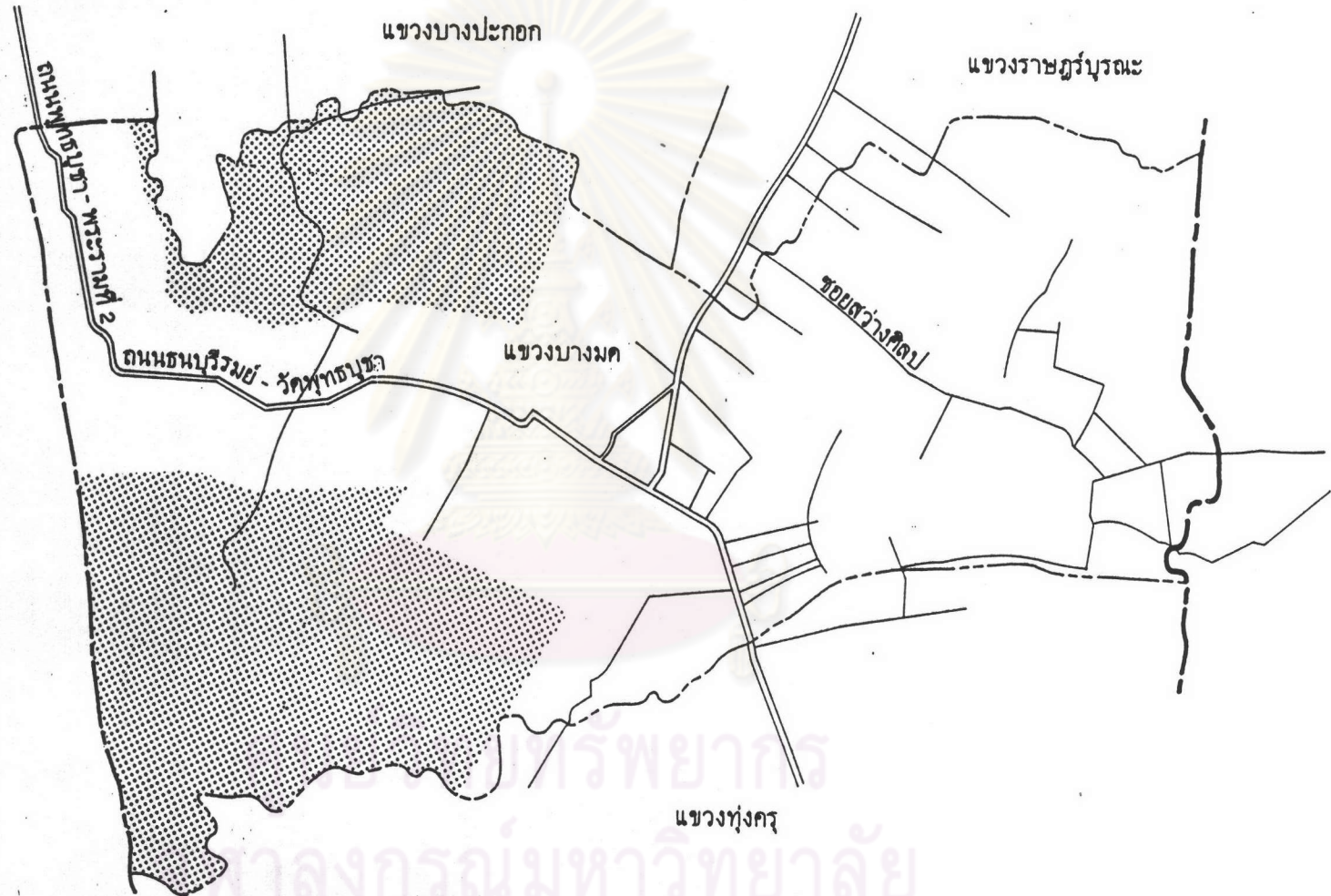

สัญลักษณ์

 พื้นที่ที่ไม่ได้รับบริการ
ด้านประปา

แผ่นที่ 4.7

0 250 500 1000 2000 m.

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

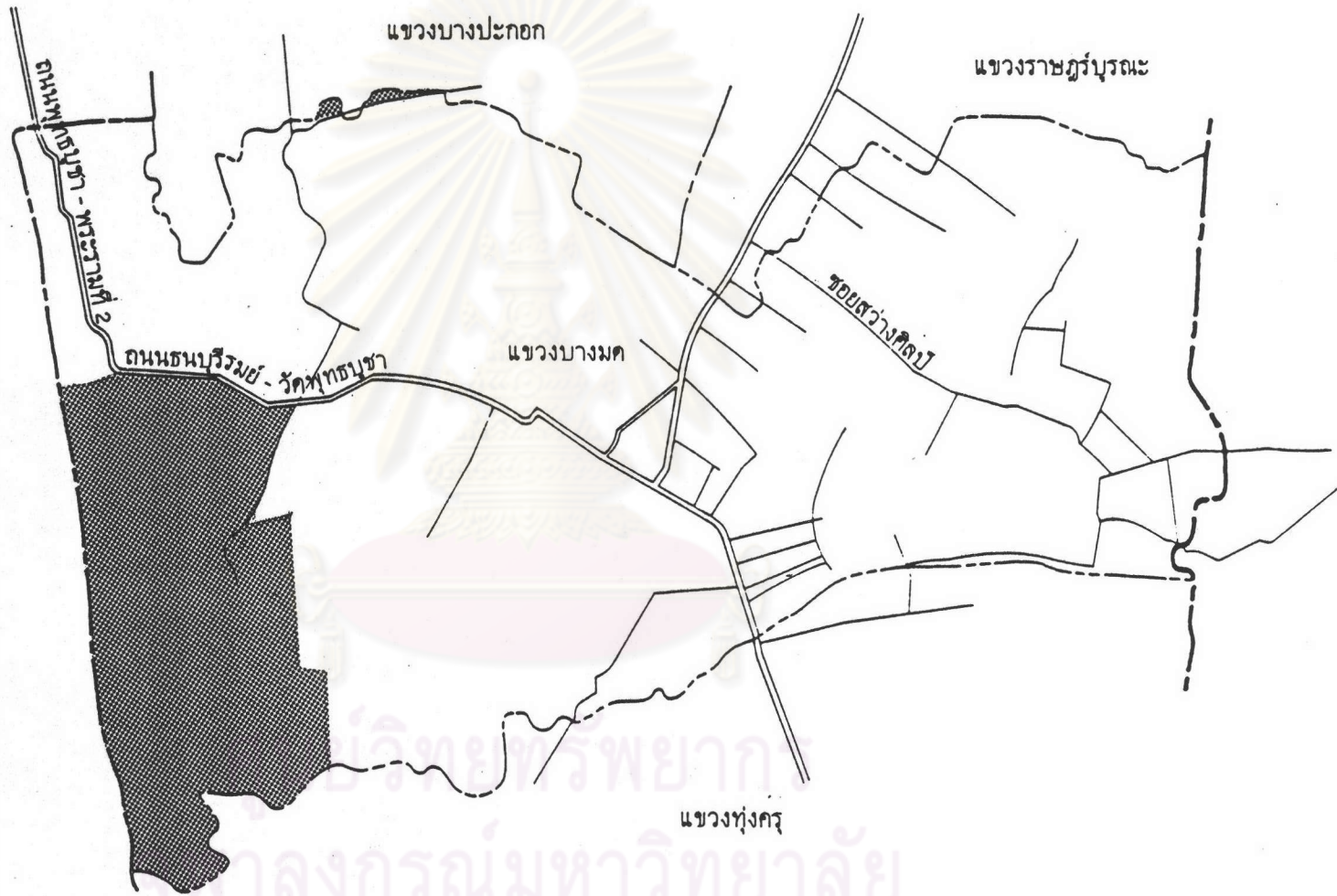
แสดง
พื้นที่ที่ไม่ได้รับบริการจากระบบ
รวบรวมและบำบัดน้ำเสีย

สัญลักษณ์
 พื้นที่ที่ไม่ได้รับบริการ

แผ่นที่ 4.8

0 250 500 1000 2000 m.

ยังคงมีการใช้บ่อน้ำต้น น้ำบาดาล และน้ำในคลองต่าง ๆ ปัญหาความเน่าเสียของน้ำในแหล่งน้ำ ปัญหาการบุกรุกของน้ำเค็ม เข้ามานในแหล่งน้ำทำให้พื้นที่ในแขวงบางมดที่มีได้รับบริการนำประปาเริ่มมีปัญหามากขึ้น

ตารางที่ 4.2 แสดงการบริการน้ำประปาในแขวงบางมด ปี พ.ศ. 2535

พื้นที่	ปริมาณการใช้น้ำ ลบ.ม./วัน	จำนวนผู้ใช้น้ำ	จำนวนประชากร ปี พ.ศ. 2535	การให้บริการน้ำประปา % ประชากร
แขวงบางมด	5,760	4,245	32,670	13.00
เขตราษฎร์บูรณะ	43,463	22,015	174,353	12.6

ที่มา : การศึกษาเพื่อจัดทำแผนและผังพัฒนาเขตราษฎร์บูรณะ โดยภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2536.

6. การโทรศัพท์ พื้นที่ของแขวงบางมด อยู่ในเขตบริหารชุมสายโทรศัพท์ราษฎร์บูรณะ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีการใช้บริการโทรศัพท์ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้เพราะในหลายชุมชน ไม่มีโทรศัพท์และการขยายตัวของประชากรตลอดจนแนวโน้มในการใช้ที่ดิน จะทำให้พื้นที่แขวงบางมดมีความต้องการด้านโทรศัพท์มาก ดังนั้นหากมีการขยายการบริการจะทำให้พื้นที่ห่างไกล เช่น ในที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่สวนและบริเวณที่มีการกระจุกตัวของที่อยู่อาศัยและศูนย์ชุมชนการติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะในพื้นที่และบริเวณดังกล่าวจะช่วยแก้ปัญหาได้อย่างหนึ่ง

7. การระบายน้ำ ระบบระบายน้ำ ในแขวงบางมดเป็นระบบที่ระบายน้ำรวมคือเป็นท่อที่รับทั้งน้ำฝนและน้ำเสียจากบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรม แท้จริงแล้ว

การวางท่อข้างถนนมี วัตถุประสงค์เพื่อระบายน้ำฝนลงคลอง เพื่อป้องกันการท่วมขังของน้ำฝน แต่เมื่อมีบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นก็จะปล่อยน้ำเสียลงในท่อระบายน้ำ ทำให้ น้ำเสียไหลลงสู่ลำคลอง ส่งผลให้น้ำในลำคลองเริ่มเน่าเสีย

โดยภาพรวมของถนนและซอยในแขวงบางมด มักจะไม่มีท่อระบายน้ำ ทั้งนี้เนื่องจากต้องลดงบประมาณในการก่อสร้าง ซึ่งมีการทำให้เกิดน้ำท่วมขัง โดยตามซอยต่าง ๆ ซึ่งจะเกิดขึ้นเสมอในหน้าฝน พบว่าถนนในแขวงบางมด ซึ่งมีความยาวทั้งสิ้น 5,950 เมตร มีท่อระบายน้ำเพียง 3,730 เมตร คิดเป็น 63 % ของความยาวถนนทั้งหมด และมีซอยที่มีท่อระบายน้ำ 13,289 เมตร

8. การกำจัดขยะ ในแขวงบางมดจะมีรถขยะมาให้บริการเก็บขยะจำนวน 10 คัน ซึ่งในแต่ละวันจะไม่สามารถขนขยะออกไปจากพื้นที่ได้หมดเนื่องจากมีจำนวนขยะจากบ้านเรือน และสถานประกอบการมาก อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ของรถขนขยะมีจำกัดเนื่องจากมีบางส่วนของแขวงบางมดเป็นชุมชนแออัด และพื้นที่ที่ตั้งบ้านเรือนในสวนไม้ผลซึ่งรถขนขยะไม่สามารถเข้าไปขนขยะได้ ส่งผลให้ประชาชนทิ้งขยะไว้ตามที่ว่าง ตรอก ซอย ร่องสวน ลำคลอง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาลำคลองเน่าเสีย และทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม

9. สถานศึกษา ในแขวงบางมดมีสถานศึกษากระจายตัวอยู่ในพื้นที่ทั้งสิ้น 8 แห่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง คือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรีตั้งอยู่บนถนนประชาอุทิศ เป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร 3 แห่งโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 2 แห่ง และโรงเรียนราษฎร์ 2 แห่ง โรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มกันอยู่ใน 2 บริเวณด้วยกัน คือ ทางตะวันตกของแขวงบริเวณพุทธบูชา และบริเวณตอนกลางของแขวง รอบๆ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ

10. ศาสนสถาน ในแขวงบางมด มีศาสนสถานรวมกัน 6 แห่งเป็นวัดในพุทธศาสนา 2 แห่ง และมีฮัซิด 4 แห่ง

11. สวนสาธารณะและสนามกีฬา ในแขวงบางมด มีสวนสาธารณะ 1 แห่ง คือสวนธนบุรีรมย์ มีพื้นที่ 63 ไร่ 120 ตารางวา อยู่ใกล้กับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า มีศูนย์เยาวชน 1 แห่งและค่ายลูกเสือ 1 แห่ง ทั้งสองแห่งตั้งอยู่ใกล้กับสวนธนบุรีรมย์

ตารางที่ 4.3 แสดงความยาวถนน และความยาวท่อระบายน้ำในแขวงบางมด

ชื่อถนน	ความยาวถนน (ม.)	ความยาวถนนที่มีท่อระบายน้ำ (ม.)
ก. ประชาอุทิศ จากสุดแขวง ถึง	3,050	2,430
ก. พุทธรักษา จากสวนธนบุรีรมย์ - วัดพุทธรักษา	2,900	1,300
ก. พุทธรักษา จากวัดพุทธรักษา - ก. พระราม 2	-	-

ที่มา : การศึกษาเพื่อจัดทำแผนและผังพัฒนาเขตราชบุรีบูรณะ โดยภาควิชาการวางแผน
ภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2536.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12. ศูนย์บริการสาธารณสุขและสถานพยาบาล ในแขวงบางมดไม่มีโรงพยาบาลของรัฐ แต่มีศูนย์บริการสาธารณสุขในสังกัด สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร 1 แห่ง คือ ศูนย์บริการ 54 (บางมด)

จากจำนวนและการกระจายตัวของสาธาณูปโภคและสาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่และกระจายอยู่ในบริเวณต่าง ๆ ในพื้นที่ของแขวงบางมด มักจะกระจุกตัวอยู่ใน 2 บริเวณ

คือตอนกลางของแขวงบริเวณสวนธนบุรีรมย์ และบริเวณวัดพุทธบูชา การที่สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ กระจุกตัวอยู่ในบริเวณดังกล่าว ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการใช้ที่ดินแบบเมือง ทำให้ประชาชนกระจุกตัวอยู่ในบริเวณนั้น แต่บริเวณด้านตะวันตกและตะวันออกเฉียงใต้ของ แขวง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการใช้ที่ดินแบบเกษตรกรรมไม่ค่อยมีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เท่าที่ควร

13. แบบการตั้งถิ่นฐานและรูปร่างของการตั้งถิ่นฐาน รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ของประชากรในแขวงบางมด ก็เช่นเดียวกับพื้นที่ชานเมืองซึ่ง มีการใช้ที่ดินผสมผสานระหว่าง เมืองกับชนบทและในแขวงบางมดมีการใช้ลำคลองเป็นเส้นทางสำคัญ ในการคมนาคมขนส่ง การชลประทานตลอดจนใช้ชีวิตประจำวัน ทำให้การตั้งถิ่นฐานเป็นรูปแบบของการตั้งเรียง ราชไปตามความยาวของทั้งสองฝั่งคลอง เพื่อให้ประโยชน์จากเส้นทางน้ำมากที่สุด ดังนั้น หมู่บ้านในอดีตจึงเป็นรูปแบบการรวมตัวเป็นกลุ่มของประชากรตามลำคลอง และบริเวณศูนย์กลางของชุมชนมักเป็นบริเวณที่เป็นจุดตัดของลำคลองและบ้านของชาวบ้านจะหันหน้าเข้าหา ลำคลองทั้งสองฝั่ง ทั้งนี้หมู่บ้านของชาวบ้านจะมีลักษณะนี้มากกว่าหมู่บ้านของชาวสวนซึ่งมี แนวโน้มของการอยู่กระจ่ายกันตามพื้นที่ในบริเวณตะวันตก ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มและมีลำคลองอยู่ มากมาย อันเป็นบริเวณสำคัญของการตั้งถิ่นฐาน คลองสำคัญในบริเวณนี้มีประชากรหนาแน่น ต่แก่ คลองบางมด คลองวัดชีเหล็ก คลองชายจำปี เป็นต้น

ในระยะหลังที่ถนนมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของ ประชากรในแขวงบางมด ถนนสายสำคัญในแขวงนี้ ได้แก่ ถนนประชาอุทิศ ถนนพุทธบูชา- ธนบุรีรมย์ ถนนพุทธบูชา-พระรามที่ 2 ทำให้เกิดตึกแถว อาคารพาณิชย์ และโรงงาน อุตสาหกรรม ตามแนวถนนประชาอุทิศและตรอกชอกชอยต่าง ๆ จะพบชุมชนแออัด ส่วน บริเวณแนวถนนทั้งสองฝั่งของถนนพุทธบูชา-ธนบุรีรมย์ จะมีอาคารพาณิชย์บ้างแต่ส่วนใหญ่จะ เป็นที่พักอาศัย และตามแนวสองฝั่งถนนพุทธบูชา-พระรามที่ 2 จะมีบ้านเรือน หมู่บ้านจัด สรรเกิดขึ้นมากมาย และในชอยจะมีชุมชนแออัดเกิดขึ้น ส่วนสถานที่ราชการจะกระจุกตัว อยู่บริเวณต้นถนนพุทธบูชา-ธนบุรีรมย์ ตัดกับถนนประชาอุทิศ ส่วนบริเวณที่เป็นพื้นที่เกษตร กรรมซึ่งเป็นสวนผลไม้ จะมีบ้านของเกษตรกรที่กระจ่ายเป็นหย่อม ๆ

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

แสดง ที่ตั้งสถานศึกษา
สถานพยาบาล สวนสาธารณะ
สนามกีฬา และ ศาสนสถาน

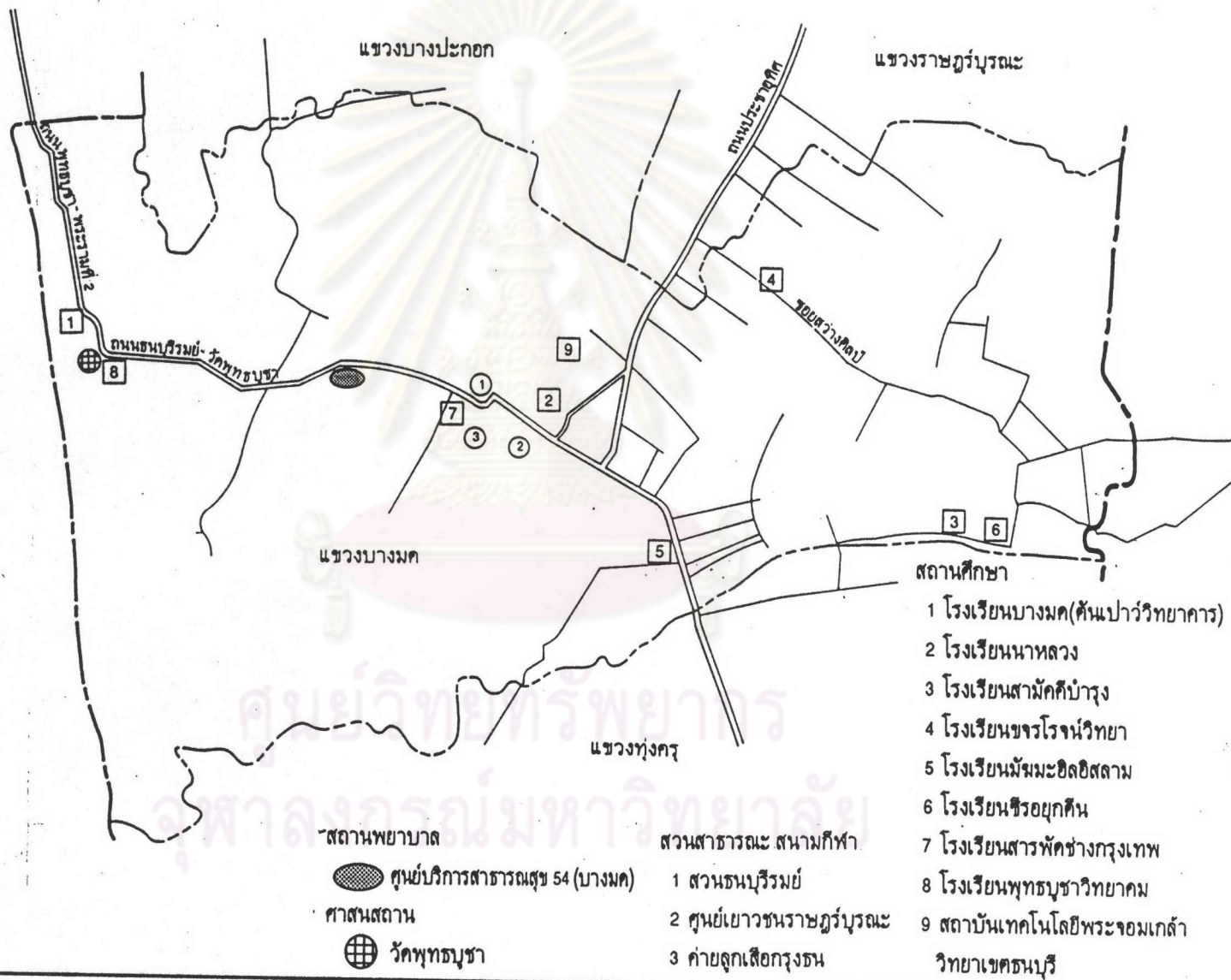
สัญลักษณ์

- สถานศึกษา
- สถานพยาบาล
- สวนสาธารณะ สนามกีฬา
- ⊕ ศาสนสถาน

แผ่นที่ 4.9

0 250 500 1000 2000 m.

ตารางที่ 4.4 แสดงรายละเอียดท่อระบายน้ำในชอย และในแขวงบางมด

ที่	ชื่อนนหรือชอย	ขนาด DIA. (เมตร)	ความยาว (เมตร)	หมายเหตุ
1.	ชอยสุขสันต์	0.6	1340	
2.	ชอยเพิ่มสุข	0.6	158	
3.	ชอยสภาพร	0.6	580	
4.	ชอยแสงสันต์	0.4	1500	
5.	ชอยวิเชียร	0.6	633	
		0.6	2056	
6.	ชอยทรัพย์สมบูรณ์	0.8	1293	
		0.6	174	
7.	ชอยวัฒนวงศ์	0.6	380	
8.	ชอยหอวิจิตร 7	0.6	80	
9.	ชอยหอวิจิตร 11	0.6	190	
10.	ชอยเที่ยงธรรม	0.6	211	
11.	ชอยชาปิ่น 2	0.6	446	
12.	ชอยมิตรไมตรี	0.3	1200	
		0.6	1698	
		0.8	453	
13.	ชอยชาปิ่น 1	0.6	280	
14.	ชอยถมรุ่งเรือง	0.6	617	

ที่มา : การศึกษาเพื่อจัดทำแผนและผังพัฒนาเขตราชภัฏบูรณะ โดยภาควิชาการวางแผน
ภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2536.

ซึ่งลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรในแขวงบางมด สรุปลงได้เป็นพื้นที่
ดังนี้

1. การตั้งถิ่นฐานบริเวณถนนประจำอุทิศ และซอยต่างๆ สองฝั่งถนน
จะเป็นอาคารพาณิชย์ ที่อยู่อาศัย ส่วนพื้นที่หลังอาคารพาณิชย์ และในซอยจะเป็นที่อยู่อาศัย
และชุมชนแออัด
2. การตั้งถิ่นฐานบริเวณสวนบรู๊รมย์ บริเวณนี้มีการกระจุกตัวของ
ส่วนราชการสูงโดยจะมีสถานที่ราชการคือ บริเวณศูนย์เยาวชน มหาวิทยาลัย ส่วนสาธารณะ
และโรงเรียนต่าง ๆ แต่ก็ยังมีพื้นที่บางส่วนเป็น ที่อยู่อาศัย
3. การตั้งถิ่นฐานบริเวณถนนพุทธบูชา-พระรามที่ 2 และถนนพุทธบูชา-
สวนบรู๊รมย์ บริเวณนี้ สองฝั่งถนนจะเป็นอาคารพาณิชย์ และที่อยู่อาศัย ส่วนบริเวณถัดไป
จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และมีบางส่วนที่เป็นชุมชนแออัด
4. การตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่เกษตรกรรม บริเวณนี้จะอยู่ด้านตะวันตก
ของแขวงเป็นการตั้งถิ่นฐานแบบดั้งเดิม มีที่อยู่อาศัยริมคลองปะปนกับสวนผลไม้

ค. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

ประชาชนในแขวงบางมดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในด้านพาณิชย์กรรม เกษตร
กรรม และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม โดยในแขวงบางมด จะมีกิจการทั้ง 3 ประเภท
อยู่ในแขวง

1. พาณิชย์กรรม จากตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนสถานประกอบการ
และคนงานของภาคเอกชนในแขวงบางมดเปรียบเทียบกับจำนวนรวมของเขตราชฎ์บุรณะนั้น
แขวงบางมดจะมีจำนวนสถานประกอบการ รวมกันทั้งสิ้น 451 แห่ง หรือประมาณ 8.59 %
ของจำนวนสถานประกอบการในเขตราชฎ์บุรณะ มีแรงงานรวมทั้งสิ้น 8,060 คน หรือ
ประมาณ 12.77 % ของจำนวนแรงงานทั้งหมดในเขตราชฎ์บุรณะในส่วนของสถานประกอบ
การที่มีมากที่สุด คือสถานประกอบการผลิต มีจำนวน 385 แห่งรองลงไป ได้แก่การขายใน
ภัตตาคารและโรงแรม มีอยู่ 45 แห่ง

ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2534-2535 มีการยื่นขอจดทะเบียนกิจ

แสดงภาพตัดขวางพื้นที่แขวงบางมด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

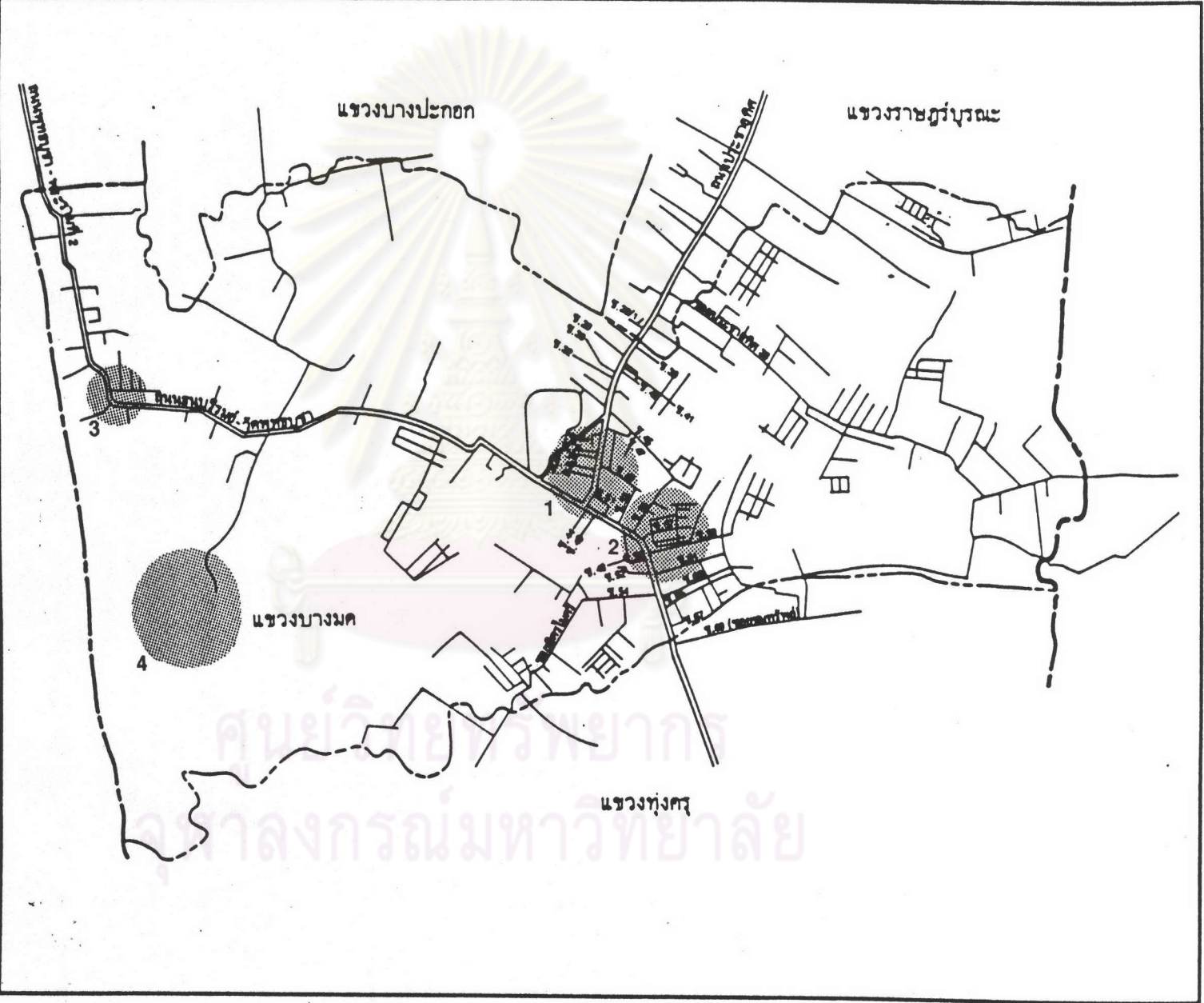
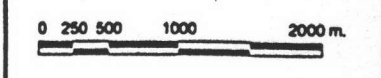
ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

แสดง
บริเวณการตั้งถิ่นฐาน

- สัญลักษณ์
- บริเวณการตั้งถิ่นฐาน
- 1 บริเวณถนนประชาอุทิศและซอยต่างๆ
 - 2 บริเวณสวนธนบุรีรมย์
 - 3 บริเวณริมถนนพุทธบูชา-พระรามที่ 2
และถนนพุทธบูชา-สวนธนบุรีรมย์
 - 4 บริเวณที่เกษตรกรรม

แผ่นที่ 4.10

N
↑

การค้าในแขวงบางมด 388 ราย โดยในปี 2534 มี 274 ราย หรือ 15.49 % ของจำนวนการจดทะเบียนกิจการค้าของเขตราชบุรีบูรณะ ในปี 2535 มี 144 ราย หรือ 6.83 % ของจำนวนการจดทะเบียนกิจการค้าของเขตราชบุรีบูรณะ

การที่การจดทะเบียนการค้าในแขวงบางมดมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนการขอจดทะเบียนการค้าของเขตราชบุรีบูรณะ เนื่องจากพื้นที่ของแขวงนี้ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมการคมนาคมเข้าถึงยังไม่สะดวก และกิจการที่เปิด มักจะเป็นกิจกรรมที่ไม่ใหญ่มากนัก จะอยู่ในรูปของอาคารพาณิชย์, ดักแถว เป็นส่วนใหญ่ จำนวนการจดทะเบียนกิจการค้ารายแขวงเขตราชบุรีบูรณะ ปีงบประมาณ 2534-2534 แสดงดังตารางที่ 4.6

2. อุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม ในแขวงบางมด จากสถิติของกองควบคุมโรงงาน อุตสาหกรรมโรงงานอุตสาหกรรมพบว่า ในปี พ.ศ. 2532 แขวงบางมดมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 142 แห่ง มีคนงาน 2,755 คน มีเงินทุนจดทะเบียน 534 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนโรงงาน จำนวนคนงานเงินทุนจดทะเบียนของเขตราชบุรีบูรณะแล้วแขวงบางมดจะมีจำนวนโรงงานคิดเป็น 11.53 % มีจำนวนคนงานคิดเป็น 10.61 % จำนวนเงินทุนจดทะเบียนคิดเป็น 17.43 % ของเขตราชบุรีบูรณะ (ตารางที่ 4.8) เมื่อศึกษาจากตารางที่ 4.10 พบว่าโรงงานผลิตภัณฑ์โลหะอลูมิเนียม มีมากที่สุดคือ 55 แห่ง หรือ 38.7 % ของจำนวนโรงงานในแขวงบางมดทั้งหมด รองลงมาได้แก่โรงงานประเภทเครื่องจักรกลและเครื่องยนต์ มี 23 แห่ง หรือ 16.1 % ถึงลักษณะของอุตสาหกรรมดังกล่าวจะเป็นโรงงานขนาดเล็ก ตั้งกระจายในบริเวณด้านตะวันออกของแขวงบริเวณถนนประชาอุทิศ และในชอฮิวีเชียร ซึ่งจะใช้การคมนาคมเชื่อมกับถนนสุขสวัสดิ์ ซึ่งจะเป็นแหล่งที่สามารถติดต่อกับตลาดได้ง่าย

จากการเติบโตของโรงงานจะมีการเติบโตมีลักษณะการเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และจะตั้งอยู่ในพื้นที่เดิม ส่วนพื้นที่ที่เป็นเกษตรกรรมด้านตะวันตกของแขวงไม่เหมาะสมต่อการตั้งโรงงานเนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอ

3. เกษตรกรรม

การประกอบกิจการด้านเกษตรกรรม พบว่าในพื้นที่แขวงบางมดจะมีการ

ทำสวนส้มเขียวหวานเป็นพืชหลัก ส้มเขียวหวานในพื้นที่นี้เป็นส้มที่มีคุณภาพดีมีชื่อเสียงเรียกกันว่า "ส้มบางมด" ซึ่งส้มบางมดนี้ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรมากในปี 2536 มีพื้นที่ปลูกส้มบางมดถึง 1,840 ไร่ นอกจากนั้นยังมีการทำการเกษตรชนิดอื่นเช่น ปลูกส้มตรา, ส้มโอ, กล้วยไม้, มะม่วง, กล้วยหอม, มะนาว, หนาก, มะพร้าว, พืชผัก ฯลฯ พบว่า การประกอบอาชีพการเกษตรสามารถทำรายได้ให้ครัวเรือนเกษตรกรถึง 68,000 บาท/ปี ผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นผลจากการที่เกษตรกร 367 ครัวเรือน ได้สร้างผลผลิตการเกษตรขึ้นมาในแขวงบางมด สามารถทำรายได้ให้แก่แขวงบางมดถึง 100 ล้านบาท จะพบว่า ถึงแม้ว่าผลผลิตที่ได้จะมีปริมาณไม่มากนักประกอบกับพื้นที่ที่มีจำกัด แต่คุณภาพของผลผลิตทำให้ผลผลิตที่ได้มีราคาสูง

4. สภาพทางการคลัง

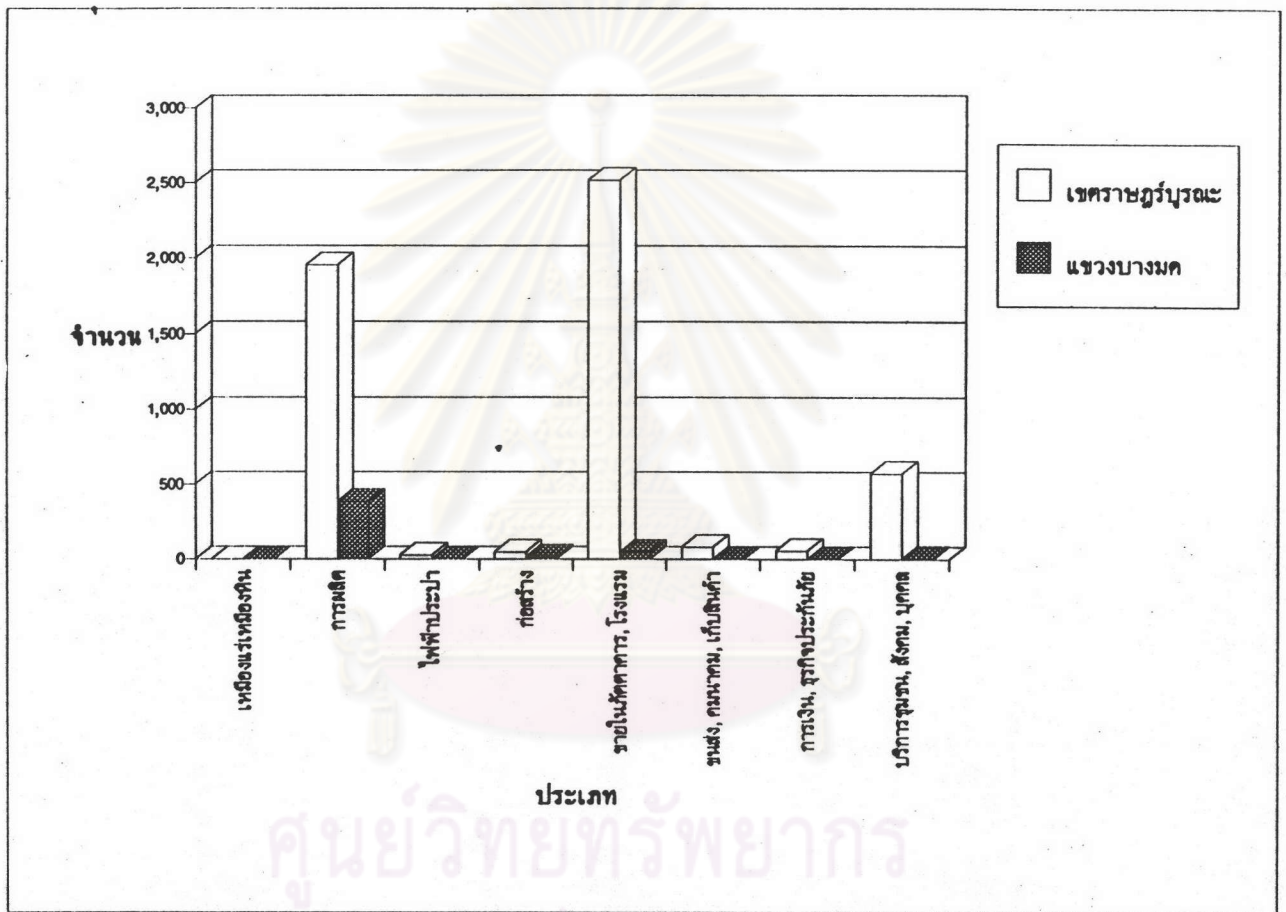
ตามที่กล่าวมาแล้วว่า แขวงบางมด มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรม เกษตรกรประกอบอาชีพในการทำสวนส้มเขียวหวาน ซึ่งส้มในบริเวณนี้เป็นส้มที่มีคุณภาพดี รสอร่อย ผลผลิตต่อไร่สูง เนื่องจากมีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสม ดังนั้นรายได้ของเกษตรกรในแขวงนี้สูงกว่าเกษตรกรในแขวงอื่น ๆ ของเขตราชภัฏบุรณะนอกจากทำการเกษตรกรรมแล้ว ทางตอนบนของพื้นที่ยังมีการประกอบอาชีพอุตสาหกรรม และมีพาณิชย์กรรมบางท่านซึ่งให้ผลตอบแทนต่อพื้นที่สูงจากสาเหตุดังกล่าวนี้ สภาพทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประชากรจึงดีพอสมควร ดังจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของรายได้จากภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของแขวงซึ่งในปี พ.ศ. 2533 มีรายได้จากภาษีโรงเรือนภาษีท้องถิ่น และภาษีป้าย รวม 3,958,070 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 4,238,576 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2535 ตามลำดับ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีการค้าที่กรมสรรพากรจัดเก็บก็มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนสถานประกอบการและคนงานของภาคเอกชนในแขวงบางมด
ปี พ.ศ. 2534

ประเภท	เขตราชบุรีบูรณะ	แขวงบางมด
เหมืองแร่ เหมืองหิน	0	0
การผลิต	1,955	385
ไฟฟ้า การประปา	25	0
ก่อสร้าง	45	12
ขายในภัตตาคาร โรงแรม	2,516	45
ขนส่ง คมนาคม เก็บสินค้า	81	1
การเงิน ธุรกิจ ประกันภัย	55	2
บริการชุมชน สังคม บุคคล	569	6
รวม	5,246	451

ที่มา: สำนักงานแรงงานเขตราชบุรีบูรณะ

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงจำนวนสถานประกอบการ และคนงานของภาคเอกชนใน
 แขวงบางมด ปี พ.ศ. 2534

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

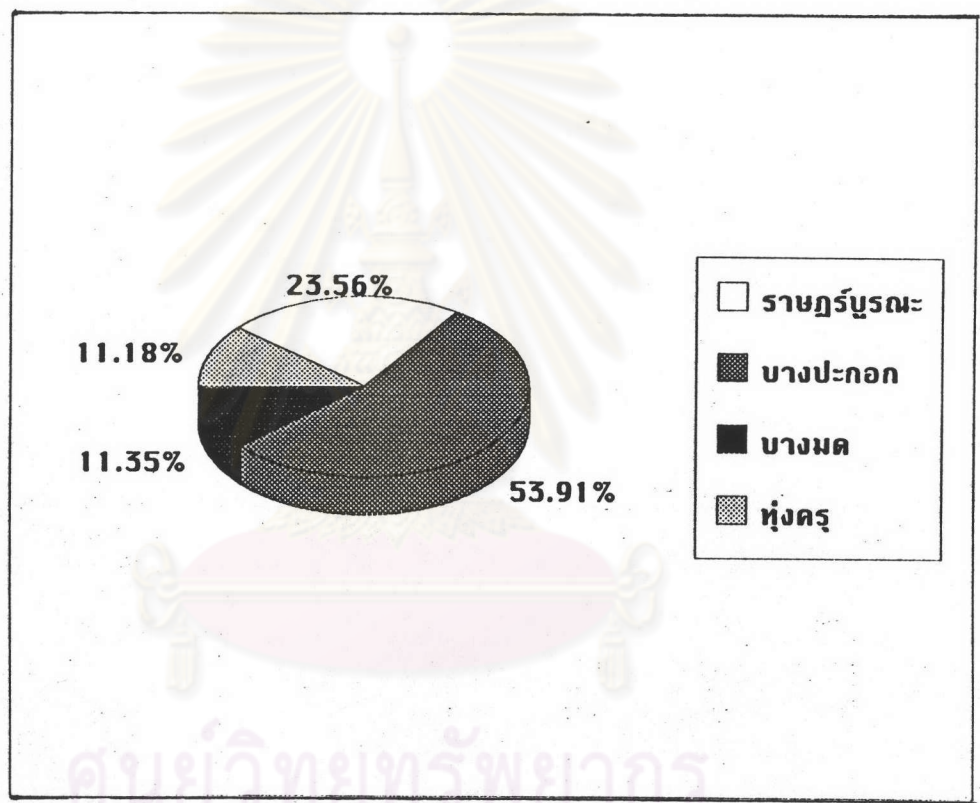
ที่มา : สำนักงานแรงงานเขตรัฐวิสาหกิจ

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนการจดทะเบียนกิจการค้ารายแขวงเขตราชภัฏพระมงกุฎเกล้า
2534-2535

แขวง	จำนวนการจดทะเบียน					
	2534		2535		รวม	
	ราย	%	ราย	%	ราย	%
ราชภัฏพระมงกุฎเกล้า	422	24.99	383	22.96	825	24.00
บางปะกอก	935	52.85	907	54.38	1,842	53.59
บางมด	274	15.49	114	6.83	388	11.29
ทุ่งครุ	118	6.67	264	15.83	382	11.11
เขตราชภัฏพระมงกุฎเกล้า	1,769	100.00	1,668	100.00	3,437	100.00

ที่มา : เขตราชภัฏพระมงกุฎเกล้า

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงจำนวนการจดทะเบียน
กิจการค้ารายแหวงของเขต
ราชบุรีบูรณะ ปีงบประมาณ
2534-2535

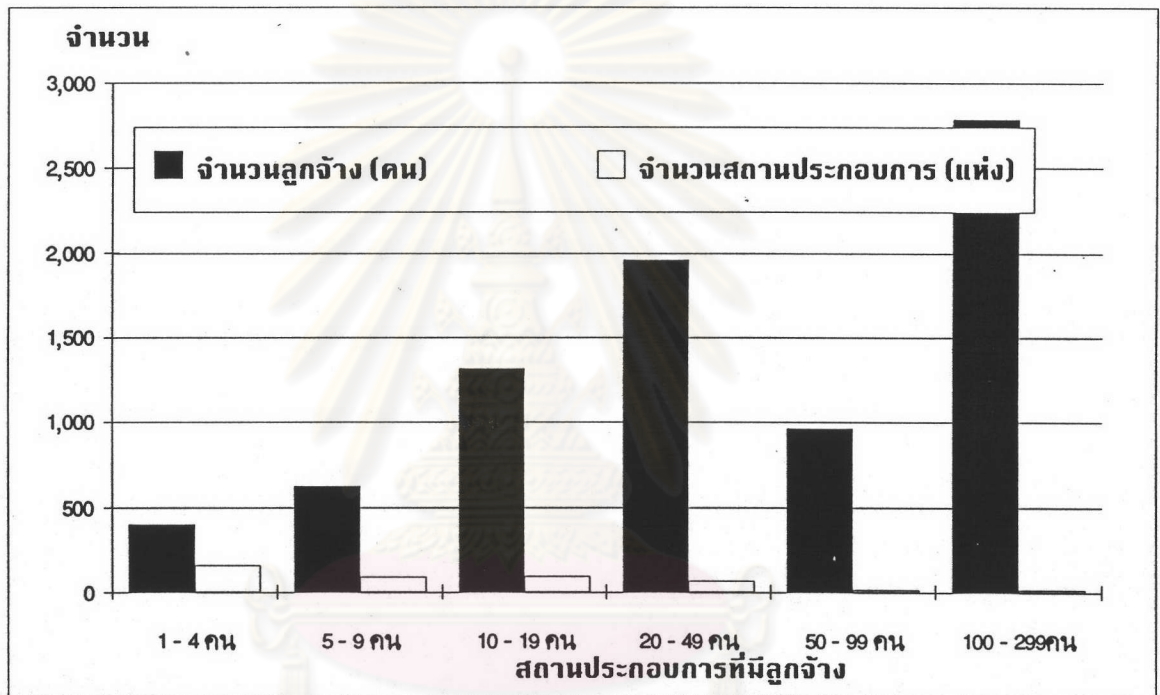
ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่มา : สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

ตารางที่ 4.7 จำนวนสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปในแขวงบางมด พ.ศ. 2535

สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 1-4 คน		สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 5-9 คน		สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 10-19 คน		สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 20-49 คน		สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 50-99 คน		สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 100-299		สถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 300-499		สถานประกอบการที่มีลูกจ้างมากกว่า 500	
จำนวน ลูกจ้าง	จำนวน สถานประกอบการ	จำนวน ลูกจ้าง	จำนวน สถานประกอบการ	จำนวน ลูกจ้าง	จำนวน สถานประกอบการ	จำนวน ลูกจ้าง	จำนวน สถานประกอบการ	จำนวน ลูกจ้าง	จำนวน สถานประกอบการ	จำนวน ลูกจ้าง	จำนวน สถานประกอบการ	จำนวน ลูกจ้าง	จำนวน สถานประกอบการ	จำนวน ลูกจ้าง	จำนวน สถานประกอบการ
402	163	626	92	1,316	95	1,961	70	966	15	2,792	16	-	-	-	-

ที่มา : กองวิชาการและแผนงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2533

แผนภูมิที่ 4.3 แสดงจำนวนสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปในแขวง
บางมด พ.ศ. 2533

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

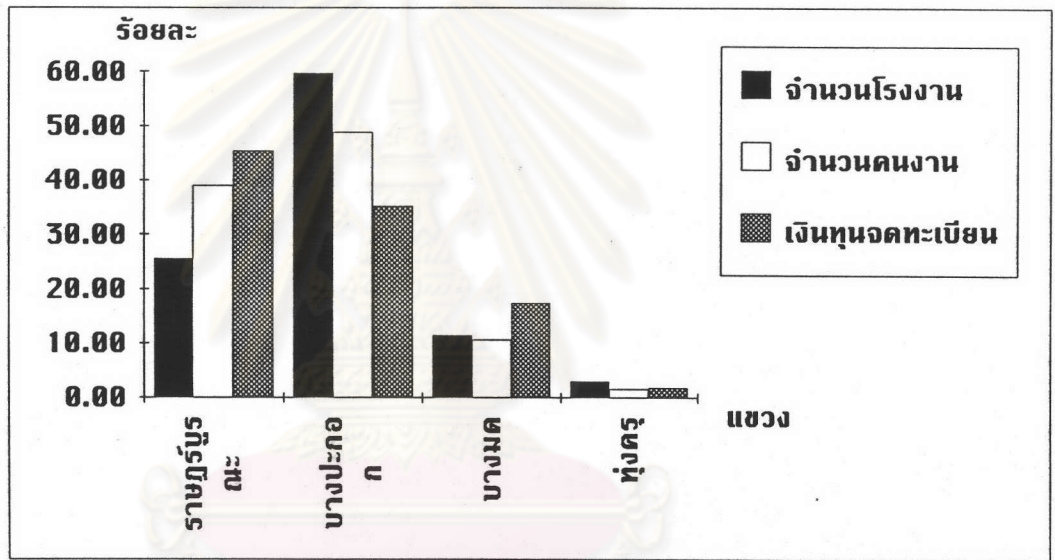
ที่มา : กองวิชาการและแผนงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2533

ตารางที่ 4.8 จำนวนโรงงาน คนงาน และเงินทุนจดทะเบียน รายแขวงของเขตราชบุรีบูรณะ
พ.ศ.2532

แขวง	จำนวนโรงงาน		จำนวนคนงาน		เงินทุนจดทะเบียน	
	แห่ง	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
ราชบุรีบูรณะ	316	25.65	10,104	38.92	1,390,028,167	45.40
บางปะกอก	736	59.74	12,673	48.82	1,079,218,694	35.25
บางมด	142	11.53	2,755	10.61	533,510,500	17.43
ทุ่งครุ	38	3.08	428	1.65	58,782,250	1.92
เขตราชบุรีบูรณะ	1,232	100.00	25,960	100.00	3,061,539,611	100.00

ที่มา : กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม

แผนภูมิที่ 4.4 แสดงจำนวนโรงงานคนงานและ
เงินทุนจดทะเบียน อุตสาหกรรม
รายแขวงของเขตรัฐบุรณะใน
ปี พ.ศ. 2532

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม

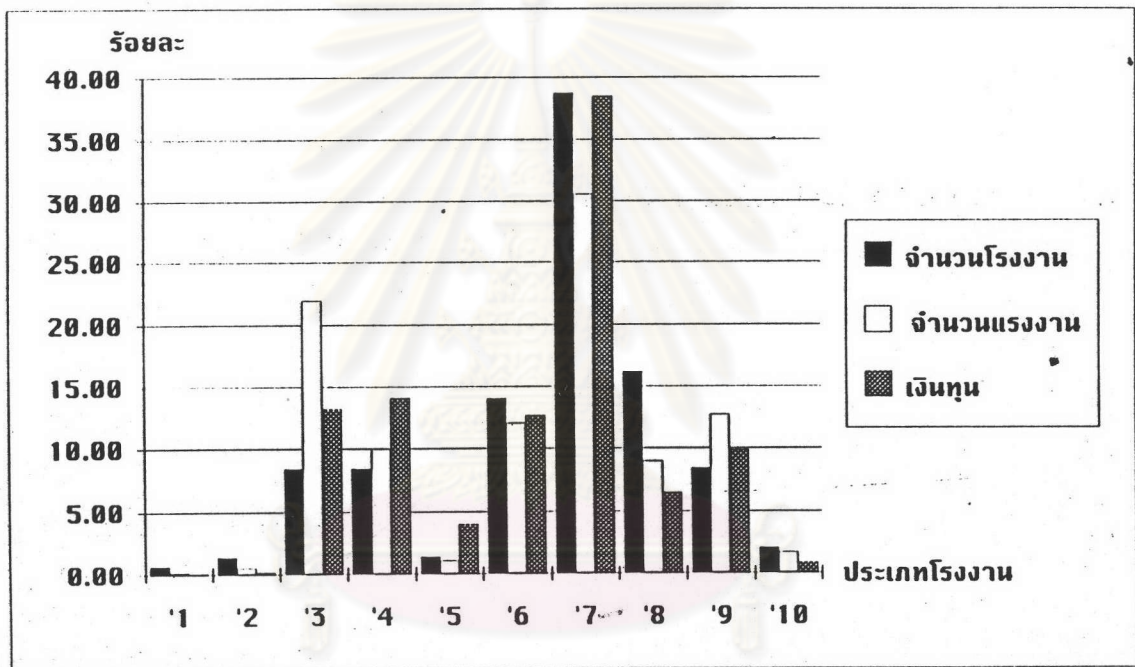
ตารางที่ 4.9 จำนวนโรงงาน คนงาน และเงินทุนจดทะเบียนอุตสาหกรรมรายแวงของเขตราชบุรีระยะในปี พ.ศ.2532 จำแนกตามขนาดแรงงาน

ขนาดแรงงาน	จำนวนโรงงาน (แห่ง)				จำนวนคนงาน (คน)				เงินทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)			
	ราชบุรีระยะ	บางปะกอก	บางมด	ทุ่งครุ	ราชบุรีระยะ	บางปะกอก	บางมด	ทุ่งครุ	ราชบุรีระยะ	บางปะกอก	บางมด	ทุ่งครุ
ไม่เกิน 10 คน	137	435	78	28	824	2,439	470	157	130.21	261.48	72.10	20.93
11 - 50 คน	129	240	47	8	2,875	4,995	966	171	405.17	502.47	170.40	9.86
51 - 500 คน	27	30	12	1	4,003	4,039	1,319	100	564.73	271.99	129.01	28.00
มากกว่า 500 คน	2	1	-	-	2,402	1,200	-	-	272.53	41.00	-	-
* รวม *	295	706	137	37	10,104	12,673	2,755	428	1,372.64	1,076.94	533.51	58.79
ไม่ทราบ	21	30	5	1								

หมายเหตุ : ไม่นับรวมโรงงานที่มีข้อมูลเงินทุน แต่ไม่มีข้อมูลจำนวนคนงาน

ที่มา : กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม

**แผนภูมิที่ 4.5 แสดงจำนวนโรงงานคนงานและ
เงินทุนจดทะเบียน จำแนกตาม
ประเภทอุตสาหกรรมหลักของ
แขวงบางมด พ.ศ. 2532**

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่มา : กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.10 จำนวนโรงงาน คนงาน และเงินทุนจดทะเบียน จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมหลักของแขวงบางมด พ.ศ.2532

แขวง	ประเภทโรงงาน	จำนวนโรงงาน		จำนวนแรงงาน		เงินทุน	
		แห่ง	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
บางมด	1. เกษตรกรรม	1	0.7	5	0.1	140,000	0.02
	2. อาหาร และเครื่องคั้น	2	1.4	14	0.5	800,000	0.1
	3. สิ่งทอ	12	8.4	605	21.9	70,631,000	
	4. ไม้และผลิตภัณฑ์กระดาษ	12	8.4	278	10.0	75,402,000	
	5. เคมีและเคมีภัณฑ์	2	1.4	30	1.0	21,500,000	
	6. ยาง พลาสติก และหนังสัตว์	20	14.0	332	12.0	67,605,000	
	7. ผลิตภัณฑ์โลหะ และอโลหะ	55	38.7	842	30.5	205,275,000	
	8. เครื่องจักรกล และเครื่องยนต์	23	16.1	250	9.0	34,762,500	
	9. เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ไฟฟ้า	12	8.4	351	12.7	52,795,000	
	10. อื่น ๆ	3	2.1	48	1.7	4,600,000	
	รวม	142	100.00	2,755	100.00	533,510,500	100.00

ที่มา : กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.11 จำนวนโรงงาน คนงาน และเงินทุนจดทะเบียน จำนวนตามประเภทอุตสาหกรรมหลักของแขวงราชบุรีระ พ.ศ. 2532

แขวง	ประเภทโรงงาน	จำนวนโรงงาน		จำนวนแรงงาน		เงินทุน	
		แห่ง	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
เขต ราชบุรีระ	1. เกษตรกรรม	24	1.95	673	2.59	103,448,000	3.38
	2. อาหาร และเครื่องดื่ม	64	5.19	886	3.41	114,142,319	3.73
	3. สิ่งทอ	170	13.80	7,825	30.14	645,142,044	21.07
	4. ไม้และผลิตภัณฑ์กระดาษ	126	10.23	1,846	7.11	217,474,105	7.10
	5. เคมีและเคมีภัณฑ์	33	2.68	927	3.57	337,613,226	11.03
	6. ยาง พลาสติก และหนังสัตว์	157	12.74	3,652	14.07	413,966,056	13.52
	7. ผลิตภัณฑ์โลหะ และอโลหะ	359	29.14	6,676	25.72	840,834,563	27.46
	8. เครื่องจักรกล และเครื่องยนต์	201	16.31	1,969	7.58	183,822,580	6.00
	9. เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ไฟฟ้า	64	5.19	1,026	3.95	151,894,418	4.96
	10. อื่น ๆ	34	2.76	480	1.85	53,202,300	1.74
	รวม	1,232	100.00	25,960	100.00	3,061,539,611	100.00

หมายเหตุ : * ไม่มีข้อมูล

ที่มา : กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ง. สภาพทางสังคม

1. การดำเนินชีวิต การทำสวนผลไม้เป็นอาชีพที่สำคัญของชาวบางมดมาแต่เดิม แม้กระทั่งขณะนี้ ยังปรากฏว่าพื้นที่ในแขวงบางมดยังมีสวนผลไม้ทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งส้มเขียวหวาน ซึ่งยังมีการปลูกกันมากนอกจากนั้นยังมีการทำเกษตรประเภทอื่น ๆ เช่น ปลูกกล้วยไม้ มะม่วง มะพร้าว หนาก พืชผัก ฯลฯ เนื่องจากที่ดินในแขวงบางมดมีราคาถูก ทำให้มีผู้มาลงทุนซื้อที่ดินมาสร้างบ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ ทำให้การดำเนินชีวิตของคนบางส่วน ซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยในบริเวณพื้นที่บ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์จะมีวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างจากชาวสวนบางมดซึ่งจะมีการดำเนินชีวิตแบบชาวชนบท เพราะผู้ที่อาศัยในบ้านจัดสรร อาคารพาณิชย์ จะมีการดำเนินชีวิตแบบชาวเมือง

2. ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม จะเป็นลักษณะของคนภาคกลาง ซึ่งยังมีงานบุญประเพณี ตามวันสำคัญของพุทธศาสนา

3. ผู้นำ ในพื้นที่แขวงบางมด มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขต เป็นผู้นำท้องถิ่นซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน กลุ่มผู้นำนี้สามารถที่จะชักจูงประชาชนในท้องถิ่น ร่วมกัน ในการพัฒนาสาธารณประโยชน์ เช่น การปรับปรุงท้องถิ่นด้านการคมนาคม การสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งแกนนำเหล่านี้สามารถชักจูงให้ประชาชนบางส่วน เท่านั้นที่มาร่วมในการพัฒนาซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทที่ยังคงมีของผู้นำท้องถิ่น

4. กลุ่มและสถาบันทางสังคม การรวมตัวในกลุ่มกิจกรรมของสังคมของประชาชนในแขวงบางมด สามารถแบ่งกลุ่มกิจกรรมหรือสถาบันทางสังคม ตามลักษณะการใช้ที่ดินดังนี้

ก) กลุ่มและสถาบันทางสังคม ในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินแบบเมืองในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินแบบเมือง ได้แก่บริเวณพื้นที่ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางเช่น บริเวณบ้านจัดสรรตลอดจนย่านพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม จะมีการรวมตัวของกลุ่มทางสังคมในลักษณะสหภาพแรงงาน สมาคมการกุศล มูลนิธิเพื่อการศึกษา โดยแต่ละกลุ่มมีวัตถุประสงค์แตกต่าง

ตารางที่ 4.12 แสดงรายได้จากภาษีเขตราชบุรีบูรณะจัดเก็บได้

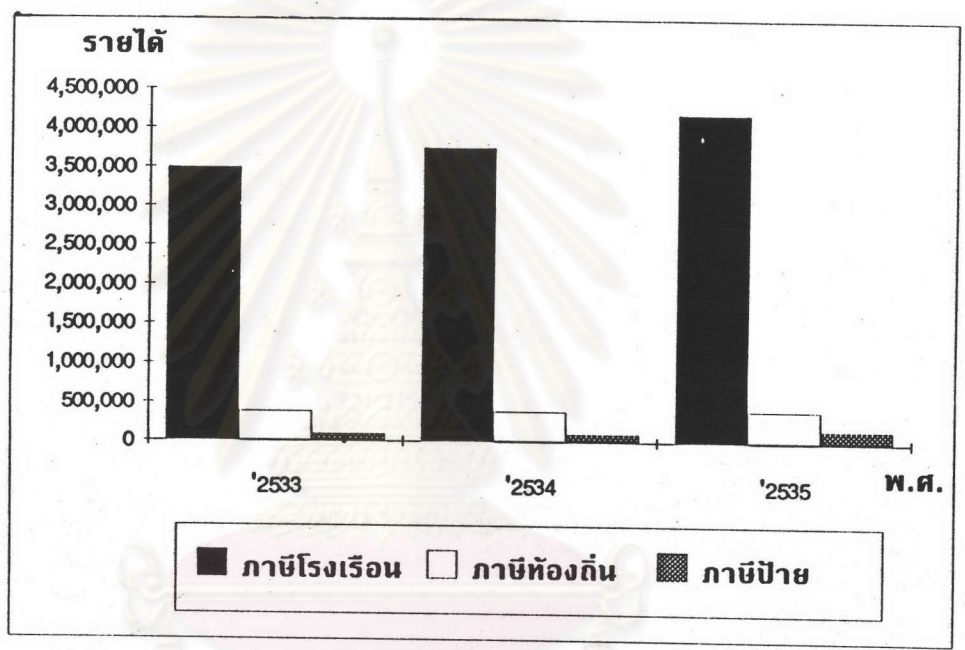
ประเภทภาษี	ปี พ.ศ.		
	2533	2534	2535
1. ภาษีโรงเรือน	3,486,700	3,746,300	4,187,600
2. ภาษีท้องถิ่น	380,000	395,000	420,000
3. ภาษีป้าย	91,370	97,276	167,362
รวม	3,958,070	4,238,576	4,774,962

ที่มา : งานรายได้ เขตราชบุรีบูรณะ

กันไปนอกจากนี้ ในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินแบบเมืองยังมีชุมชนแออัด กระจายตัวอยู่ซึ่งกลุ่มในชุมชนแออัดจะมีทั้งกลุ่มผู้นำที่เป็นกรรมการชุมชน กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อร่วมกันพัฒนาถนนทางเท้า

ข) กลุ่มและสถาบันทางสังคมในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประชาชนในพื้นที่เกษตรกรรม มักจะมีการรวมกลุ่มที่มั่นคงและเป็นกันเองมากกว่ากลุ่มของประชาชนในเมือง โดยวัตถุประสงค์ของกลุ่ม มักจะมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือกันในการประกอบอาชีพ อาทิ กลุ่มเกษตรกรบางมด กลุ่มชุนเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน สหกรณ์การเกษตรส่วนสัมบางมด จำกัด ซึ่งสหกรณ์แห่งนี้รับสมาชิกที่เป็นเกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะ และเขตบางขุนเทียนปัจจุบันมีสมาชิก 786 คน มีทุนเรือนหุ้น 3,872,500 บาท กลุ่มและสถาบันของเกษตรกรที่จัดตั้งขึ้น เพื่อที่จะช่วยเหลือกันโดยที่สมาชิกของกลุ่มจะมีกิจกรรมร่วมกัน เพื่อที่จะแก้ปัญหาของส่วนรวม เช่นการป้องกันน้ำเค็ม การป้องกันน้ำท่วม ตลอดจนการ

**แผนภูมิที่ 4.6 แสดงรายได้จากภาษีที่จัดเก็บ
ในแขวงบางมด**

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่มา : งานรายได้ สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรหรือการจัดหาวัสดุทางการเกษตรมาจำหน่ายแก่สมาชิก

ค) ชุมชนแออัดแขวงบางมด จากข้อมูลชุมชนแออัดของเขตราชบุรีบูรณะ ในปี 2535 แขวงบางมดมีจำนวนชุมชนแออัดทั้งสิ้น 6 ชุมชนมีประชากรอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด รวมทั้งสิ้น 15,646 คน มีจำนวนครัวเรือนรวมกัน 1,288 ครอบครัวย มีบ้านรวมกัน 1,159 หลัง คิดเป็น 47.8 % ของจำนวนประชากร และ 13.3 % ของจำนวนครัวเรือน ของแขวงบางมดทั้งหมด มีจำนวนประชากรเฉลี่ยครอบครัวละ 12 คน

งานพัฒนาชุมชนเขตราชบุรีบูรณะได้ดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลชุมชนแออัด ภายในแขวง รวมทั้งสิ้น 6 ชุมชน ชุมชนอิตติกวา, ชุมชนหมู่ 2, ชุมชนหมู่ 3, ชุมชนหมู่ 5, ชุมชนบูลโล่, ชุมชนชมทรัพย์

ชุมชนส่วนแออัดส่วนใหญ่ของแขวงบางมด อยู่ในที่ดินของเอกชน ซึ่งเป็นที่เช่ารวมทั้งบ้านและที่ดินเช่า ซึ่งกว่า 50 % ต้องต่ออายุสัญญาเช่าทุก ๆ 3 ปี ชุมชนดังกล่าวได้แก่ ชุมชน อิตติกวาชุมชนชมทรัพย์

ในด้านขนาดของชุมชนนั้น ชุมชนแออัด 3 แห่ง หรือมีประชากรต่ำกว่า 1,000 คน คือชุมชนบูลโล่, ชุมชนอิตติกวา, ชุมชนชมทรัพย์ ชุมชนที่มีขนาด 2,001-4,000 คน มีอยู่ 2 แห่ง ได้แก่ชุมชนหมู่ 2 แขวงบางมด ส่วนชุมชนที่มีประชากร 4,001-5,000 คนมีอยู่ 3 แห่ง อยู่ในแขวงบางมดทั้งสิ้นได้แก่ชุมชนหมู่ 2 หมู่ 3 และหมู่ 5 จากแผนที่ 4.12 ซึ่งแสดงการกระจายตัวของชุมชนแออัดจะเห็นว่าชุมชนแออัดส่วนใหญ่จะอยู่ในชอยที่แยกจากถนนสายหลักในพื้นที่ซึ่งได้แก่ถนนประชาอุทิศ และถนนธนบุรีรมย์-พุทธบูชา และยังมีชุมชนขนาดใหญ่ คือชุมชนหมู่ 5 แขวงบางมดที่เกาะตัวอยู่ริมคลองบางมด

สภาพทั่วไปของบ้านเรือนของประชาชนในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ จะสร้างด้วยวัสดุที่ได้ มาตรฐานมีทางเดินเท้าคอนกรีต รวมทั้งสะพานเดินเท้าที่สร้างด้วยไม้ โดยจะสร้างเข้าไปในชอยแยกเข้าไปถึงตัวบ้าน โดยทั่วไปมีการก่อสร้างบ้านอย่างแออัด จากตารางแสดงรายละเอียดของชุมชนแออัดในแขวงบางมด จะพบว่าชุมชนแออัดในแขวงบางมด สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ชุมชนแออัดในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินแบบเมือง ซึ่งได้แก่ชุมชนแออัดบลูไลท์, อัดติกวา ชมทรัพย์ ทั้ง 3 ชุมชนจะตั้งอยู่ในชอยที่แยกจากถนนประจำอุทิศมีสภาพการถือครองที่ดินดังนี้ คือประชาชนในชุมชนจะมีการเช่าที่ดิน และเช่าบ้านสูงโดยชุมชนบลูไลท์ มีการเช่าที่ดิน 65 % และเช่าบ้าน 7 % ส่วนชุมชนอัดติกวา มีการเช่าที่ดิน 40 % เช่าบ้าน 35 % และชุมชนชมทรัพย์มีการเช่าที่ดิน 30 % และเช่าบ้าน 50 % ประชาชนที่อาศัยในชุมชนแออัดทั้ง 3 ชุมชน ส่วนใหญ่จะมีการประกอบอาชีพด้านการพาณิชย์กรรม และเข้ามาทำงานในเขตอื่น ๆ ของ กรุงเทพมหานคร

2) ชุมชนแออัดในพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ ชุมชนหมู่ 2,3,5 ชุมชนเหล่านี้จะอยู่บริเวณชอยที่แยกจากถนนพทุชบุชา-พระรามที่ 2 และบริเวณริมคลองบางมด ลักษณะการถือครองที่ดินของประชาชนในชุมชน จะมีที่ดินเป็นของตนเองเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในชุมชนหมู่ 2 ประชาชนมีที่ดินเป็นของตนเองถึง 80 % ชุมชนหมู่ 3 มี 81 % ชุมชนหมู่ 5 มีที่ดินเป็นของตนเองเพียง 62 % ในชุมชนต่าง ๆ ที่กล่าวมา มีการเข้าถึงได้ลำบากเพราะเป็นถนนชอยแยกจากถนนใหญ่ และจากชอยเข้าถึงชุมชนจะมีทางเท้าที่สร้างด้วยไม้สามารถเชื่อมถึงบ้าน ในพื้นที่ของชุมชนแออัดส่วนใหญ่ ไม่มีน้ำประปาบริการ ประชาชนอาศัยน้ำจากลำคลอง และการระบายน้ำเสียก็ใช้ลำคลองเป็นที่ระบาย บางส่วนของพื้นที่ชุมชนแออัดจะเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมขังตลอด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ราคาถูกทำให้มีการซื้อเพื่อปลูกบ้านและประชาชนที่อาศัยในชุมชนมักจะทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และบริหารในทางและเขตใกล้เคียง

จ. ลักษณะทางประชากร

ในปี พ.ศ. 2525 แขวงบางมดมีประชากรทั้งหมด 32,670 คนความหนาแน่นของประชากร 3,570 คน/กม² คิดเป็นสัดส่วนของประชากรร้อยละ 19 ของประชากรเขตราชฎีบุรณะ (ประชากรเขตราชฎีบุรณะ ปี พ.ศ. 2535 มี 174,353 คน) มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับที่ 3 และมีความหนาแน่นของประชากรมากเป็นอันดับที่ 3 ของจำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรของแขวงต่างๆ ทั้ง 4 แขวงของแขวงราชฎีบุรณะ สำหรับลักษณะการเพิ่มของประชากรในแขวงบางมดมีดังนี้ ในปี พ.ศ. 2525

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

แสดง
ที่ตั้งชุมชนแออัด

สัญลักษณ์

- ① ชุมชนหมู่ 2 แขวงบางมด
- ② ชุมชนหมู่ 3 แขวงบางมด
- ③ ชุมชนหมู่ 5 แขวงบางมด
- ④ ชุมชนอัครคึกวา
- ⑤ ชุมชนบรูโลท์
- ⑥ ชุมชนหมู่ 7 ราชบุรีบูรณะ

แผ่นที่ 4.11

0 250 500 1000 2000 m.

มีจำนวนประชากร 17,085 คน ความหนาแน่น 1,267 คน/กม² ในปี พ.ศ. 2530 มีจำนวนประชากร 22,544 คน ความหนาแน่น 2,463 คน/กม² และในปี พ.ศ. 2535 มีจำนวนประชากร 32,670 คน ความหนาแน่น 3,570 คน/กม²

จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะ 5 ปี จากปี พ.ศ. 2525 ถึงปี พ.ศ. 2530 แขวงบางมดมีประชากรเพิ่มขึ้น 5,459 คน (31.95 % จากเดิม) ความหนาแน่นเพิ่มขึ้น 596 คน/กม² (31.9 % จากเดิม) และในช่วง 5 ปีหลังจากปี พ.ศ. 2530 ถึงปี พ.ศ. 2536 มีประชากรเพิ่มขึ้น 1,012 คน (44.92 % จากเดิม) ความหนาแน่นเพิ่มขึ้น 1,107 คน/กม²

จากตารางที่ 4.18 จะพบว่า การเพิ่มขึ้นของประชากรในแขวงบางมดสูงกว่าแขวงอื่น ๆ ในเขตราชบุรีฤๅษะในปี พ.ศ. 2525-2530 เพิ่มขึ้นเป็น 31.08% และ 29.63 % ในปี พ.ศ. 2530-2535

จำนวนครัวเรือน และจำนวนประชากร/หลังคาเรือน ในปี พ.ศ. 2530 แขวงบางมดมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 3189 ครัวเรือน และเพิ่มเป็น 9654 ครัวเรือนในปี พ.ศ. 2535 ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร ปี พ.ศ. 2530 มีโดยเฉลี่ยแล้วครัวเรือนหนึ่งมีจำนวนประชากร 7.0 คน ในปี พ.ศ. 2536 มีจำนวนประชากร 3.3 คน/ครัวเรือน

ตารางที่ 4.13 แสดงความหนาแน่นของประชากรในแขวงบางมด

พ.ศ.	พื้นที่ (ตร.ม.)	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น คน/ตร.กม.	การเปลี่ยนแปลง ความหนาแน่น
2525	9.15	17,085	1,867	-
2530	9.15	22,544	2,463	+ 5,459
2535	9.15	32,670	3,570	+ 10,126

ที่มา : เขตราชบุรีฤๅษะ

ตารางที่ 4.14 แสดงรายละเอียดของชุมชนแออัดในแขวงบางมด (ด้านประชากร)

ชื่อชุมชน	โครงสร้างประชากร			ศาสนา	รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)
	จำนวน ประชากร	ครอบครัว	หลังคาเรือน (หลัง)		
ชุมชนบลูไลท์	556	139	125	พุทธ	40,000 - 50,000
ชุมชนอดีตควา	320	79	57	อิสลามและพุทธ	33,000 - 40,000
ชุมชนหมู่ 2	4,000	180	170	พุทธและอิสลาม	50,000
ชุมชนหมู่ 3	5,000	300	276	พุทธและอิสลาม	50,000
ชุมชนหมู่ 5	5,000	450	430	อิสลาม	40,000 - 50,000
ชุมชนชมทรัพย์	770	140	101	อิสลาม , พุทธ	50,000

ที่มา : สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.15 แสดงรายละเอียดของชุมชนแออัดในแขวงบางมด (ด้านกายภาพ)

ชื่อชุมชน	ระดับพื้นที่	ไฟฟ้า		ประปา			ใช้น้ำ คลอง	โทรศัพท์ เครื่อง	การ ระบายน้ำ
		มีมิเตอร์	ต่อไฟ	มีมิเตอร์	ต่อมิเตอร์	ต่อน้ำ			
ชุมชนบลูไลท์	ราบลุ่ม น้ำท่วมขัง	97%	3%	70%	6%	9%	15%	-	ลงคลอง
ชุมชนอัสตึกวา	ราบลุ่ม	100%	-	100%	-	-	-	สาธารณะ	ลงคลอง
ชุมชนหมู่ 2	ราบลุ่ม น้ำท่วมขัง	100%	-	100%	-	-	-	-	ลงคลอง
ชุมชนหมู่ 3	ราบลุ่ม น้ำท่วมขัง	100%	-	100%	-	-	-	เอกชน	ลงคลอง
ชุมชนหมู่ 5	ราบลุ่ม น้ำท่วมขัง	100%	-	-	-	-	100%	-	ลงคลอง
ชุมชนชมทรัพย์	ราบลุ่ม	100%	-	100%	-	-	-	สาธารณะ	ลงคลอง

ที่มา : สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

ตารางที่ 4.16 แสดงรายละเอียดของชุมชนแออัดในแขวงบางมด (ด้านการถือครองที่ดิน)

ชื่อชุมชน	เจ้าของที่ดิน	สภาพการถือครองที่ดินของชุมชน		สัดส่วนการถือครองที่ดิน		
		ขนาดที่ดิน(ไร่)	สัญญาเช่าที่ดิน	เช่าที่ดิน	เช่าบ้าน	ที่ดินตนเอง
ชุมชนบลูไบท์	เอกชน	5	-	65%	7%	28%
ชุมชนอิตติกวา	เอกชน	35	3 ปี / ครั้ง	40%	35%	25%
ชุมชนหมู่ 2	เอกชน	470	-	10%	10%	80%
ชุมชนหมู่ 3	เอกชน	260	-	12%	8%	80%
ชุมชนหมู่ 5	เอกชน	700	-	28%	10%	62%
ชุมชนชมทรัพย์	เอกชน	5	3 ปี / ครั้ง	30%	50%	20%

ที่มา : สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวนประชากรต่อครัวเรือน ของแขวงบางมด

พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	ประชากร/ครัวเรือน
2530	22,544	3,189	7.0
2535	32,670	9,654	3.3

ที่มา : เขตราชบุรีบูรณะ

ตารางที่ 4.18 การเปลี่ยนแปลงประชากรในแขวงบางมดและแขวงอื่น ๆ พ.ศ. 2525-2530 และ 2530-2535

แขวง	จำนวนประชากร (คน)			การเปลี่ยนแปลงประชากร					
	ปี พ.ศ.			2525 - 2530			2530 - 2535		
	2525	2530	2535	คน	% จากเดิม	% จากทั้งหมด	คน	% จากเดิม	% จากทั้งหมด
ราชภัฏบรณะ	35,591	39,595	45,613	4,004	11.25	22.80	6,018	15.20	17.61
บางปะกอก	54,376	57,636	66,112	3,260	6.00	18.56	8,476	14.71	24.80
บางมด	17,085	22,544	32,670	5,459	31.95	31.08	10,126	44.92	29.63
ทุ่งครุ	15,562	20,401	29,958	4,839	31.09	27.55	9,557	46.85	27.96
เขตราชภัฏบรณะ	122,614	140,176	174,353	17,562	14.32	100.00	34,177	24.38	100.00

ที่มา : เขตราชภัฏบรณะ และการคำนวณ

ตารางที่ 4.19 การกระจายตัวของประชากรในแขวงบางมดและแขวงอื่น ๆ พ.ศ. 2525-2535

แขวง	จำนวนประชากร (คน)										
	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535
ราชอาณาจักร	35,591	37,026	38,218	38,430	38,890	39,595	40,336	43,265	44,057	44,962	45,613
บางปะกอก	54,376	55,650	56,384	56,490	57,168	57,636	57,913	63,923	64,731	65,052	66,112
บางมด	17,085	18,208	19,060	19,811	21,210	22,544	24,232	28,640	30,125	31,253	32,670
ทุ่งครุ	15,562	16,842	17,888	18,568	19,562	20,401	21,270	25,591	26,905	28,633	29,958
เขตราชอาณาจักร	122,614	127,726	131,550	133,299	136,830	140,176	143,751	161,419	165,818	169,900	174,353

ที่มา : เขตราชอาณาจักร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะการใช้ที่ดินในแขวงบางมด

การใช้ที่ดินในปัจจุบัน มีลักษณะเหมือนกับการใช้ที่ดินของชานเมืองทั่วไปของกรุงเทพฯ คือมีการขยายตัวของชุมชนเมืองหรือเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ซึ่งแต่เดิมสภาพเป็นชนบท พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ทำการเกษตรเปลี่ยนมาเป็นชุมชนเมือง โดยการจัดสรรที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย การพาณิชย์ ศูนย์การค้าโรงงานอุตสาหกรรม และคลังสินค้า เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินนี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ขาดระเบียบและการควบคุมทางผังเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณถนนสายสำคัญในลักษณะความเจริญสองฟากถนน (Ribbon Development) เช่นถนนประชาอุทิศตอนบน ถนนพทุฑฐูชา-ธนบุรีรมย์ ถนนพทุฑฐูชา-พระรามที่ 2 การจัดสรรที่ดินเพื่ออยู่อาศัย เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและอย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบริเวณเกษตรกรรมของแขวงบางมดจะถูกบริเวณที่เป็นชุมชนเมืองรุกล้ำทำให้พื้นที่ทำการเกษตรลดน้อยลงแต่จากผลการศึกษาและสำรวจการใช้ที่ดินพบว่าการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ของแขวงบางมด ยังคงเป็นเกษตรกรรมโดยในปลายปี พ.ศ. 2536 มีที่ดินที่ใช้สอย เพื่อการเกษตรกรรมประมาณ 2,961 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 52 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เพื่อทำสวนผลไม้โดยเฉพาะสวนส้ม โดยเมื่อปี 2529 แขวงบางมดมีพื้นที่เกษตรกรรมถึง 3,606 ไร่เมื่อเปลี่ยนแปลงไปถึงระดับหนึ่งแล้วพื้นที่ทำการเกษตรกรรมจะคงอยู่ต่อไปไม่ได้ เนื่องจากพื้นที่เกษตรจะต้องมีขนาดที่เพียงพอจึงจะประกอบอาชีพอยู่ได้ ดังนั้นจึงต้องรีบดำเนินการวางนโยบายเกี่ยวกับแผนการใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อให้การศึกษาการใช้ที่ดินสอดคล้องกับการศึกษาด้านการบริหาร ที่ต้องการแสดงถึงการบริหารในพื้นที่ในแขวงบางมดแบ่งการศึกษาของพื้นที่เป็น 2 ประเภท คือการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและการใช้ที่ดินประเภทเมือง

ก. การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในแขวงบางมด แขวงบางมด มีพื้นที่ทำการเกษตรกรรมประมาณ 2,961 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 52 ของพื้นที่โดยพื้นที่เกษตรกรรมเหล่านี้จะหนาแน่นในบริเวณตะวันตกของพื้นที่ เนื่องจากในบริเวณตะวันออกของแขวงมีถนนสายสำคัญตัดผ่าน จึงเกิดการบุกรุกพื้นที่เกษตรกรรมเดิมกลายเป็นการใช้ที่ดินแบบเมือง คือเป็นที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมเป็นส่วนใหญ่

การทำกรเกษตรกรรมในแขวงบางมดแต่ดั้งเดิมเป็นลักษณะการทำสวนผสมและทำนาต่อมาได้เปลี่ยนมาทำสวนส้มเนื่องจากมีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสม คือมีดินที่อุดมสมบูรณ์ การระบายน้ำดีมีความชุ่มชื้นและอุณหภูมิสูงเนื่องจากอยู่ใกล้แม่น้ำละตะเล มีโครงข่ายระบบคลองในพื้นที่มาก ทำให้ได้ผลผลิตสูง รายได้ดี เกษตรกรจึงหันมาทำการปลูกส้มมากขึ้น นอกจากนี้ก็มีการทำสวนไม้ดอกไม้ประดับ สวนผัก และบ่อปลาบ้างเล็กน้อยในขณะเดียวกัน พื้นที่บริเวณตอนเหนือและตะวันออกของแขวงมีการตัดถนนผ่าน จึงเริ่มมีการใช้ที่ดินแบบเมืองเข้ามา และมีการขยายบุกพื้นที่เกษตรกรรมไปเรื่อย ๆ ตามเส้นทางคมนาคมที่สร้างขึ้น

การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมในแขวงบางมด แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. สวนผลไม้ การเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่สำคัญที่สุดของประชากรในแขวงบางมด โดยการทำสวนผลไม้จะเป็นอาชีพหลัก มีพื้นที่ 2,599 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 88 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด การทำสวนที่สำคัญที่สุดคือการทำสวนส้มเขียวหวาน ส้มเขียวหวาน ในแถบนี้เป็น ที่รู้จักกันทั่วไปว่า "ส้มบางมด" ซึ่งจัดเป็นส้มที่มีคุณภาพดีเยี่ยมรสอร่อย มีผลผลิตต่อไร่สูง โดยเฉลี่ย 4,640 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 17,127 บาทต่อไร่ต่อปี ดังนั้นการปลูกส้มเขียวหวานจึงทำรายได้มาสู่เกษตรกรในแขวงบางมดปีละหลายร้อยล้านบาท

ในการทำสวนส้มโดยทั่วไปแล้วจะลงทุนสูงในการดูแลรักษา คือมากกว่า 10,665 บาทต่อเดือน และจะใช้เวลาประมาณ 3-5 ปีจึงจะเริ่มให้ผลผลิต และการจำหน่ายผลผลิตนั้นแต่เดิมจะใช้เรือในการขนส่ง เนื่องจากการคมนาคมทางบกยังไม่สะดวก พ่อค้าก็จะมารับซื้อส้มจากเกษตรกรถึงในสวน แต่ในปัจจุบันการจำหน่ายส้มจะเป็นในลักษณะการเหมาสวน คือพ่อค้าจะเหมาซื้อทั้งสวนจ้างคนงานมาเก็บและขนส่งส้มไปจำหน่ายเองหมด

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

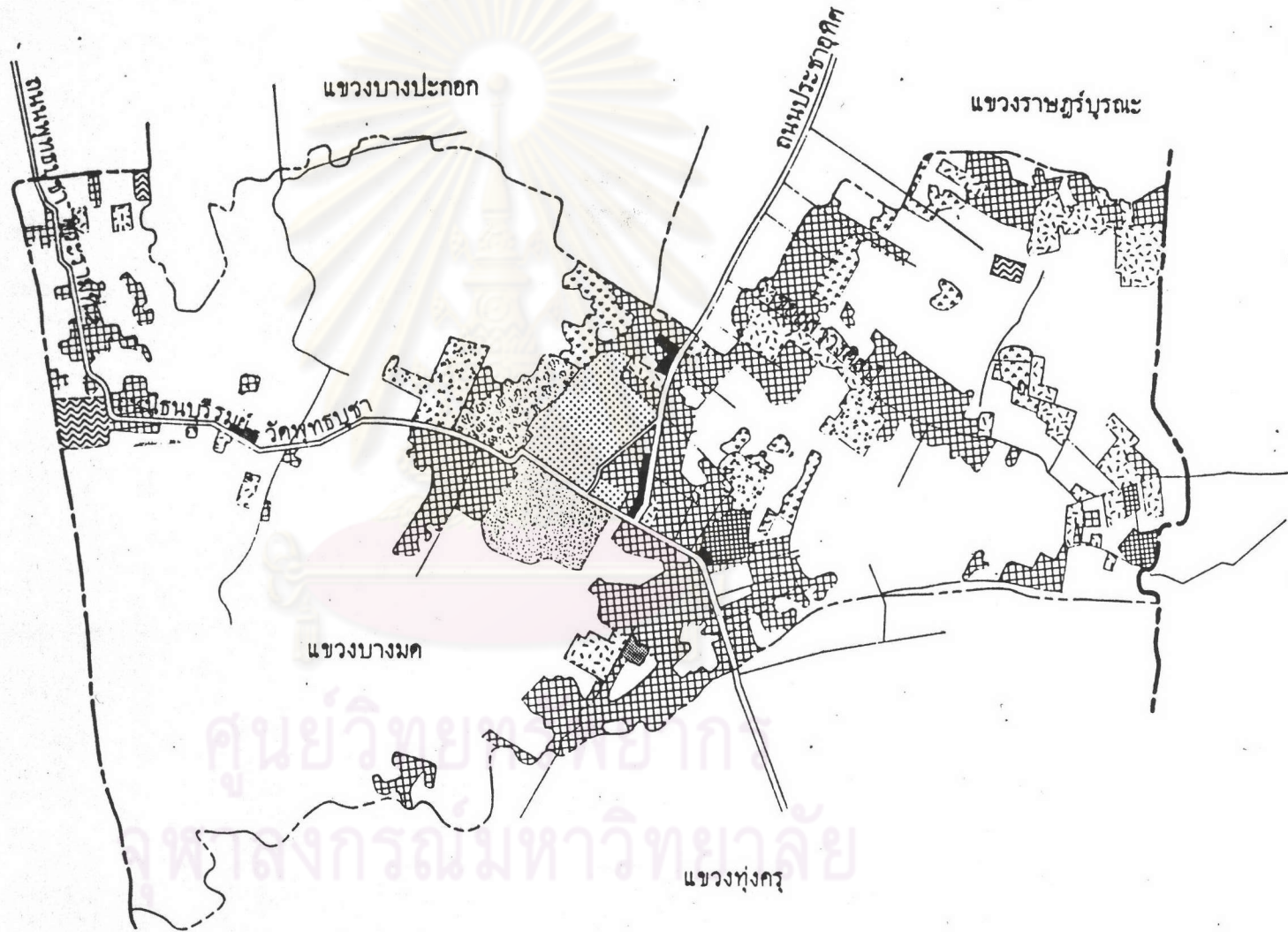
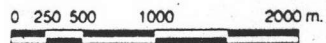
แสดง

การใช้ที่ดิน พ.ศ.2529

สัญลักษณ์

- ย่านการค้าและที่อยู่อาศัยหนาแน่น
- บริเวณที่อยู่อาศัยแบบผสม
- หมู่บ้านจัดสรร
- คอนโดมิเนียมอพาร์ทเมนต์แฟลต
- ชุมชนแออัด
- สถานศึกษา
- วัด สุเหร่า/มัสยิด
- สถานที่ราชการ
- โรงงานอุตสาหกรรม
- สนามกีฬา ศูนย์เยาวชน
- สวนสาธารณะ
- พื้นที่เกษตรกรรม

แผ่นที่ 4.12

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

แสดง

การใช้ที่ดิน พ.ศ.2536

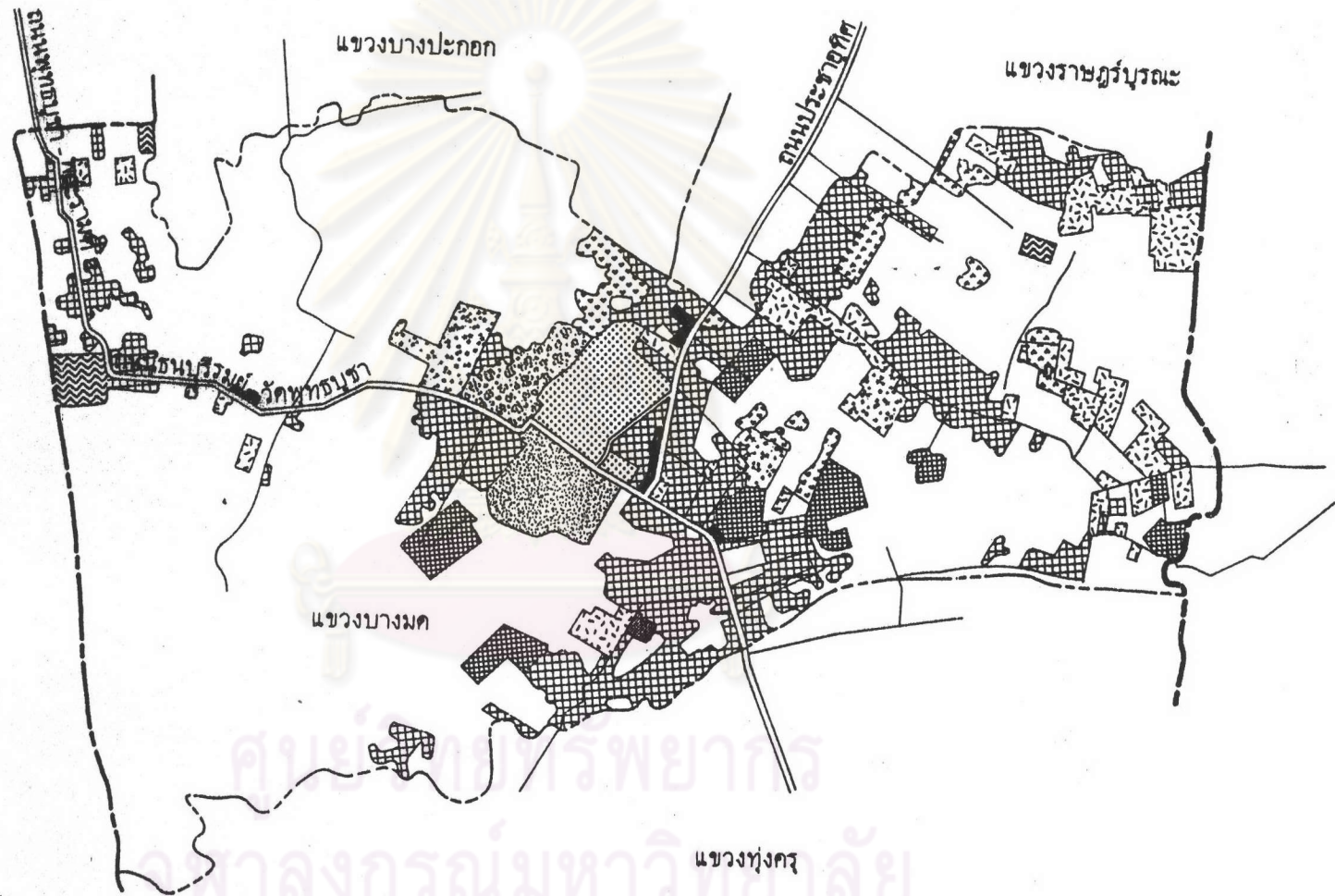
สัญลักษณ์

- ย่านการค้าและที่อยู่อาศัย
หนาแน่น
- บริเวณที่อยู่อาศัยแบบผสม
- หมู่บ้านจัดสรร
- คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนต์
แฟลต
- ชุมชนแออัด
- สถานศึกษา
- วัด สุเหร่า/มัสยิด
- สถานที่ราชการ
- โรงงานอุตสาหกรรม
- สนามกีฬา ศูนย์เยาวชน
- สวนสาธารณะ

แผ่นที่ 4.13

0 250 500 1000 2000 m.

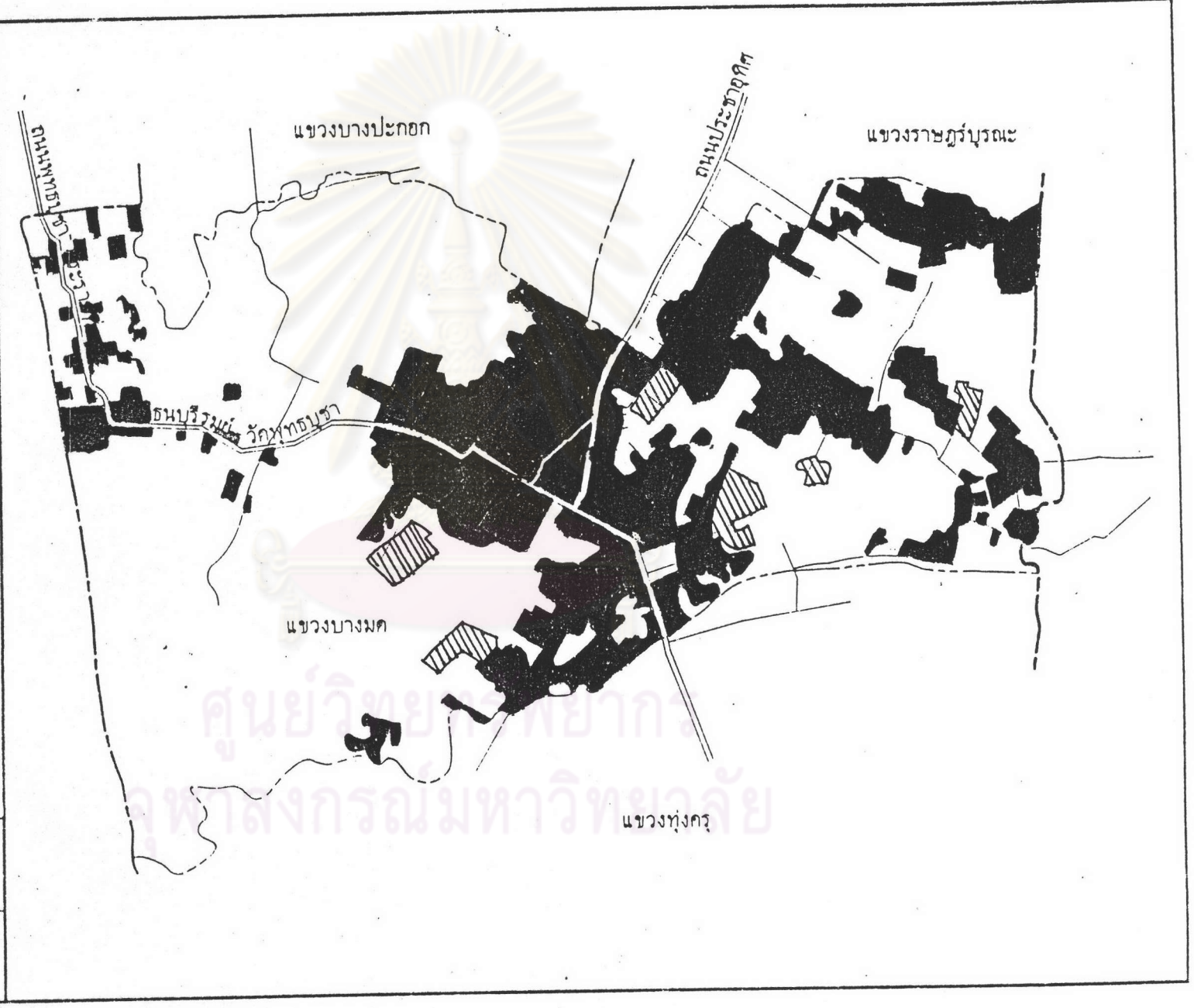
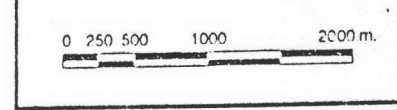

ลักษณะการบริหารและผลที่มีต่อ
การใช้ที่ดินในพื้นที่ชานเมือง
กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
แขวงบางมด เขตราชบุรีบูรณะ

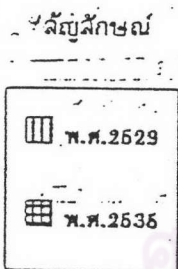
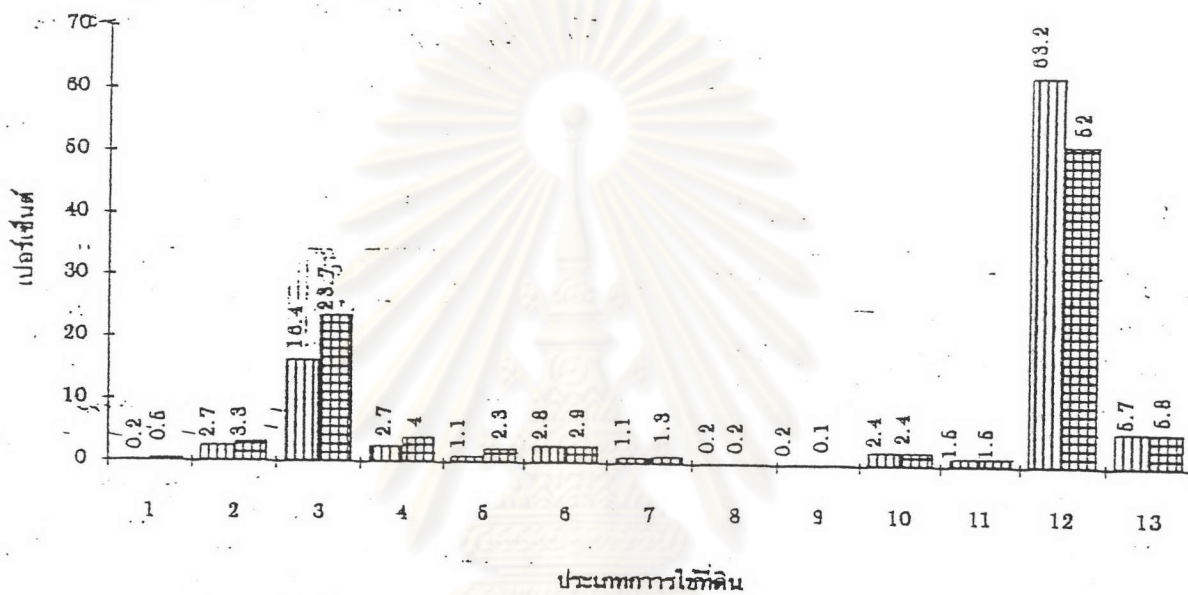
แสดง
พื้นที่เมืองที่เพิ่มขึ้น

สัญลักษณ์
 พื้นที่เมือง พ.ศ. 2529
 พื้นที่เมืองที่เพิ่มขึ้น
 ใน พ.ศ. 2536

แผ่นที่ 4.14

แผนภูมิ 4.7 แสดงการใช้ที่ดินในแขวงบางมด ปีพ.ศ. 2529 และ 2536

1. บ้านการค้าและที่อยู่อาศัยหนาแน่น
2. บริเวณที่อยู่อาศัยแบบผสม
3. หมู่บ้านจัดสรร
4. คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนท์และแฟลต
5. ศูนย์ช้อปปิ้ง
6. สถานศึกษา
7. วัด สุเหร่าและมัสยิด
8. สถานที่ราชการ
9. โรงงานอุตสาหกรรม
10. สนามกีฬา ศูนย์เยาวชน
11. สวนสาธารณะ
12. พื้นที่เกษตรกรรม
13. ที่ว่างและอาคารว่าง

ตารางที่ 4.20 การใช้ที่ดินในแขวงบางมด ปี 2529 และปี 2536

ประเภทการใช้ที่ดิน	พ.ศ. 2529		พ.ศ. 2536	
	ตร.กม.	%	ตร.กม.	%
ย่านการค้าและที่อยู่อาศัยหนาแน่น	0.020	0.2	0.050	0.5
บริเวณที่อยู่อาศัยแบบผสม	0.250	2.7	0.315	3.3
หมู่บ้านจัดสรร	1.500	16.4	2.170	23.7
คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนต์ และแฟลต	0.250	2.7	0.370	4.0
ชุมชนแออัด	0.100	1.1	0.211	2.3
สถานศึกษา	0.259	2.8	0.260	2.9
วัด สุเหร่า/มัสยิด	0.096	1.1	0.120	1.3
สถานที่ราชการ	0.016	0.2	0.120	0.2
โรงงานอุตสาหกรรม	0.002	0.2	0.004	0.1
สนามกีฬา ศูนย์เยาวชน	0.222	2.4	0.222	2.4
สวนสาธารณะ	0.140	1.5	0.140	1.5
พื้นที่เกษตรกรรม	5.770	63.2	4.745	52.0
ที่ว่างและลำคลอง	0.527	5.7	0.531	5.8
รวม	9.15	100.00	9.15	100.00

ที่มา : จากการสำรวจจากแผนที่ทางอากาศ และการสำรวจภาคสนาม

ตารางที่ 4.21 แสดงพื้นที่ปลูกไม้ผลของแขวงบางมด ปี พ.ศ.2535

ไม้ผล	แขวงบางมด		เขตราชฎีร์บูรณะ	
	พื้นที่ปลูก(ไร่)	ผลผลิต	พื้นที่ปลูก(ไร่)	ผลผลิต
ส้มเขียวหวาน	1,840	4,640 กก./ไร่	4,798	4,076 กก./ไร่
ส้มโอ	63	959 ผล/ไร่	121	1,014 ผล/ไร่
ส้มตรา	74	1,970 กก./ไร่	134	2,035 กก./ไร่
มะนาว	8	17,100 ผล/ไร่	201	16,748 ผล/ไร่
มะพร้าว	226	949 ผล/ไร่	1,281	889 ผล/ไร่
กล้วย	270	8,094 ผล/ไร่	645	7,930 ผล/ไร่
มะม่วง	187	1,736 กก./ไร่	965	1,516 กก./ไร่
หมาก	78	129,100 ผล/ไร่	379	128,147 ผล/ไร่

ที่มา: สำนักงานเกษตรเขตราชฎีร์บูรณะ

นอกจากการทำสวนส้มเขียวหวานแล้ว ไม้ผลอื่น ๆ ที่นิยมปลูกกันแพร่หลายทั่วไปได้แก่ มะพร้าว ส้มตรา ส้มโอ มะม่วง มะนาว กล้วย ชมพู่ หนาม ละคร และฝรั่งต่าง ๆ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์ภายในครอบครัวมากกว่าจุดประสงค์ของการส่งออกขายอย่างในกรณีของการทำสวนส้ม

2. การทำสวนไม้ดอกไม้ประดับ การทำสวนไม้ดอกไม้ประดับ มีพื้นที่ 197 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.6 ของพื้นที่ทำการเกษตร โดยทำกันทั่วไปทุกพื้นที่ การทำสวนไม้ดอกไม้ประดับที่สำคัญ คือการทำสวนกล้วยไม้ โดยมีทั้งการปลูกเป็นแปลงบนพื้นดิน และการสร้างเป็นเรือนกล้วยไม้ซึ่งปัจจุบันมีผู้สนใจทำสวนกล้วยไม้เพื่อส่งจำหน่ายต่างประเทศ เนื่องจากพื้นที่บางมด มีความชื้นสูงเหมาะสมสำหรับการทำสวนกล้วยไม้ในอนาคตอาจจะมีการทำสวนกล้วยไม้เพิ่มขึ้นมากกว่านี้ พันธุ์กล้วยไม้ที่นิยมปลูกกันมากคือมาตามหวยและแคทาร์ยา โดยนํารายได้มาให้แก่เกษตรกรถึง 230,373 บาท/ไร่/ปี

3. การเลี้ยงปลา มีพื้นที่ประมาณ 150 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด การเลี้ยงปลาเป็นลักษณะการขุดดินขึ้นมาทำเป็นบ่อเลี้ยงปลา ปลาที่เลี้ยงส่วนใหญ่ได้แก่ ปลานิล ปลาสวาย

4. การทำสวนผัก มีพื้นที่ประมาณ 15 ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 0.5 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ผักที่ปลูกได้แก่ผักคะน้า กะหล่ำปลี ผักกาดหอม เป็นต้น การทำสวนผักปลูกเพื่อจำหน่ายภายในท้องถิ่น และบริโภคภายในครอบครัว ซึ่งสามารถทำรายได้แก่เกษตรกร 6,235 บาท/ไร่/ปี นับว่าเป็นการสร้างรายได้และเป็นแหล่งอาหารที่ใกล้เมืองที่สุด ทำให้เมืองได้รับการบริโภค ผักผักที่สดและราคาถูกเพราะค่าขนส่งมีน้อย

การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรของแขวงบางมดแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในปี พ.ศ. 2535 สามารถแสดงพื้นที่เป็นจำนวนไร่และร้อยละดังตารางที่ 4.22

จะเห็นได้ว่าพื้นที่เกษตรกรรมในแขวงบางมด มีการทำสวนผลไม้มากที่สุดคือมีถึงร้อยละ 88 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด นอกจากนั้นก็มีส่วนไม้ประดับ ร้อยละ 6.5 สำหรับบ่อปลาและสวนผักก็มีอยู่บ้างเล็กน้อย โดยสวนผักมีน้อยที่สุด คือร้อยละ 0.5 เท่านั้น

ตารางที่ 4.22 แสดงจำนวนพื้นที่การเกษตรแต่ละประเภทของแขวงบางมด ปี พ.ศ.2535

ประเภท	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
สวนผลไม้	2,599	88
สวนไม้ประดับ	197	65
บ่อปลา	150	5
สวนผัก	15	0.5
รวม	2,961	100

ที่มา : สำนักงานเกษตรเขตราชบุรีบูรณะ

จากตารางที่ 4.22 จะเห็นว่าพื้นที่ทำการเกษตรของแขวงบางมดมีจำนวนทั้งหมด 2,961 ไร่ นั้น สามารถจำแนกรายละเอียดประเภทและพื้นที่ที่ยังมีการทำการเกษตรกรรม ได้ดังนี้

1. การทำสวนผลไม้ มีพื้นที่ประมาณ 2,599 ไร่ ผลไม้ส่วนใหญ่จะเป็น ส้มเขียวหวานนอกนั้นจะเป็นส้มไว ส้มตรา ซึ่งปลูกเล็กน้อยจะส่งมาขายพร้อมกับส้มเขียวหวาน
2. การทำสวนไม้ประดับ มีพื้นที่ 197 ไร่ ไม้ประดับส่วนใหญ่จะเป็นกล้วยไม้ เช่นดอกแคตาริชา มาตาม ทวาย เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีดอกรักทั้งสีขาวและสีม่วง
3. การเลี้ยงปลา มีพื้นที่ประมาณ 150 ไร่ ปลาที่เลี้ยงส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลานิลปลาสวาย ปลาตูก ปลาจิ้น เป็นต้น

4. การทำสวนผัก พื้นที่ประมาณ 15 ไร่ และผักที่ปลูกจะเปลี่ยนไปตามฤดูกาลเช่น ผักคะน้า กะหล่ำปลี ผักกาดหอม ต้นหอม ผักชี ถั่ว เป็นต้น

พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรในปัจจุบัน ส่วนใหญ่แล้วยังเป็นการทำการเกษตรติดต่อกันเป็นที่ดินแปลงใหญ่ มีถนนไม่มากนัก ยังต้องใช้การคมนาคมทางน้ำอยู่ ซึ่งการเกษตรในแขวงบางมดจะหนาแน่นบริเวณด้านตะวันตกของแขวง

ข. ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยบริเวณที่มีการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1. ปัญหาของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกลุ่มนี้เป็นบุคคลชั้นนำ ผู้นำโดยธรรมชาติ เกษตรกร ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในโดยกลุ่มสนทนาได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรในแขวงบางมด ซึ่งสามารถแบ่งปัญหาได้ 2 ประเภท คือ

ก) ปัญหาการประกอบอาชีพการเกษตร

1) ปัญหาน้ำเค็ม น้ำเสีย ปัญหาน้ำเค็มเป็นปัญหาที่ประชาชนประกอบอาชีพการเกษตรได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด โดยเฉพาะในฤดูแล้งน้ำเหนือลดลงทำให้ น้ำเค็มไหลเข้ามาสู่บริเวณแขวงบางมด เนื่องจากในแขวงบางมดตั้งอยู่ใกล้ทะเลโดยน้ำเค็มจะเข้าไปตามลำคลองคลองชอยโดยทั่วไป ถึงแม้บางคลองจะมีประตูกั้นน้ำแต่บางแห่งก็ชำรุดทำให้กั้นน้ำเค็มได้ไม่เต็มที่บางคลองยังไม่มีคลองกั้นน้ำ เช่นคลองบางมดที่เชื่อมกับคลองดาวคะนอง ทำให้น้ำเค็มเข้าไปในส่วนส่งผลให้พืชที่ปลูกเสียหาย

2) ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน เกษตรกรมีปัญหาในเรื่องที่ดินทำกินทั้งสิ้นเพราะมีพื้นที่การเกษตรเพียง 1,628 ไร่ หรือ 55 % จากจำนวนพื้นที่การเกษตรทั้งหมดของแขวง 2,935 ไร่ ที่เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ ส่วนพื้นที่ 1,030 ไร่ หรือ 35 % เป็นการเช่าที่ดินทั้งหมดเพื่อทำการเกษตรและพื้นที่ 297 ไร่หรือ 10 % เป็นการเช่าที่ดินเพิ่มขึ้นอีกบางส่วน จากการที่ราษฎรที่เช่าที่ดินเกษตรถึง 1,030 ไร่ และเช่าที่ดินอีกบางส่วน 297 ไร่ ทำส่วนเนื่องจากเจ้าของที่ดินมีแนวโน้มที่จะไม่ต่อสัญญาเช่าที่ดินเพราะต้องการขายที่ดิน

ปัญหาดังกล่าวจะทำให้พื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เสียไป และเกษตรกรต้องหมดอาชีพนี้ไป

3) ปัญหาโรคพืช ศัตรูพืช เกษตรกรขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีในการป้องกันปราบปรามโรคพืชและศัตรูพืชอย่างเหมาะสมทำให้เกษตรกรใช้ยาและเคมีภัณฑ์ในการเกษตร ในอัตราที่สิ้นเปลืองสูงทำให้รายจ่ายของเกษตรกรสูงขึ้นดังนั้นหากเจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมและการใช้ยาปราบศัตรูพืชและการเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเกษตร จะช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนได้มากขึ้น

4) ปัญหาการคมนาคมขนส่งผลผลิต ด้วยเหตุที่เกษตรกรรายย่อยที่ต้องการราคาผลผลิตที่ได้ราคาสูง และเป็นธรรมชาติไม่ยอมขายให้พ่อค้าคนกลางที่มาซื้อถึงส่วนต้องการนำผลผลิตไปขายยังตลาด เช่น ปากคลองตลาดตลาดมหานาคแล้วแต่สภาพการคมนาคมขนส่ง

5) ปัญหาดอกเบี้ยในการกู้ยืมสูง เนื่องจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในแขนงนี้ เช่น สวนส้ม สวนกล้วยไม้ เป็นอาชีพการเกษตรที่ต้องลงทุนสูงดังนั้นเกษตรกรต้องมีเงินทุน แต่เกษตรกรรายย่อยจำนวนมาก ต้องกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เกษตรกรที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินสามารถนำที่ดินเป็นหลักประกันในการค้ำประกันกู้เงินจากสถาบันการเงินในระบบ แต่เกษตรกรที่เช่าที่ดินไม่มีหลักประกันไปค้ำประกันเงินกู้จำเป็นต้องไปกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนนอกระบบ ซึ่งจะมีดอกเบี้ยสูงมาก ทำให้ภาระของเกษตรกรมีมากขึ้น

ข) ปัญหาด้านกายภาพและสังคม

1) ปัญหาด้านสาธารณสุขโรค สาธารณูปการ

ก) การคมนาคม ด้วยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มมีลำคลองมากทำให้การคมนาคมทางเรือมีความสำคัญ แต่ประชาชนในพื้นที่ประสบปัญหาด้านการคมนาคมทางเรือคือ

- มีท่าเรือน้อย บางท่ามีสภาพชำรุด
- ค่าโดยสารเรือมีราคาแพง
- จำนวนเที่ยวเรือที่วิ่งรับส่งมีน้อย ทั้งระยะห่าง

มากเกินไป

- เส้นทางเดินเรือไม่เชื่อมโยงไปยังจุดหมาย

ที่สำคัญในบริเวณอื่นๆ ของกรุงเทพฯ

ส่วนการคมนาคมทางบก มีถนนทางเข้าชุมชนหรือบริเวณที่ตั้งบ้านเรือนของประชาชนในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดิน เพื่อการเกษตรน้อยและไม่ทั่วถึงทำให้ประชาชนติดต่อกับพื้นที่ภายนอกลำบาก

ข) การประปา ประชาชนในพื้นที่นี้ได้รับการบริการด้านประปาน้อย และน้ำในคลองที่เคยเป็นแหล่งน้ำอุปโภคเริ่มมีปัญหา คือมีน้ำเค็มเข้ามาผสมและบางส่วนมีน้ำเสียมาก โรงงาน บ้านจัดสรร ที่ตั้งติดคลองบริเวณริมคลองบางมดทิ้งน้ำเสียลงคลอง ดังนั้นจากบางส่วนของพื้นที่ไม่ได้รับการประปาและน้ำในคลองเริ่มมีปัญหา ทำให้ความต้องการด้านน้ำประปา จากการประปานครหลวงมากขึ้น

ค) โทรศัพท ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรและประชาชนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพการเกษตร มีความต้องการติดต่อสื่อสารจากภายนอก ดังนั้นการที่ไม่ได้รับการทางโทรศัพททำให้ประชาชนในบริเวณนี้รู้สึกว่าไม่ได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในพื้นที่บริเวณนี้ห่างไกลและมีการเข้าถึงยาก ย่อมทำให้โทรศัพทเป็นความจำเป็นที่ชุมชนต้องการ

ง) สถานศึกษา ทั้งสถานศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียนและสถานศึกษาระดับประถมศึกษาไม่กระจายให้บริการแก่ประชาชนในบริเวณนี้ได้อย่างทั่วถึง

2. ความต้องการของประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินเพื่อ

เกษตรกรรม

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสนทนากลุ่ม(Focus Group) โดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลชั้นนำ ผู้แทนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในแขวงบางมด กลุ่มสนทนาได้กล่าวถึง ความต้องการของประชาชน ในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งสามารถจัดเป็นกลุ่มได้ 7 กลุ่มดังนี้

ก) ความต้องการด้านปัจจัยการผลิตน้ำที่มีคุณภาพ เป็นปัจจัยการผลิต

ที่มีความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากการเกษตรในบริเวณนี้จะนำน้ำเค็มไหลเข้าสู่ส่วนของเกษตรกร ทำให้ไม้ผลเสียหาย สำหรับกรณีของกล้วยไม้และไม้ดอกไม้ประดับก็ต้องการน้ำที่มีคุณภาพ

ตารางที่ 4.23 แสดงปัญหาของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ประเภทปัญหา	ลักษณะปัญหา
1. ปัญหาการประกอบอาชีพการเกษตร	1. น้ำเค็ม, น้ำเสีย 2. ที่ดินทำกิน เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนต้องเช่าที่ดิน ในปัจจุบันระยะเวลาการเช่าลดลง จากเดิม 15-20 ปี เหลือเพียง 3-5 ปี ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาในการวางแผนการผลิต 3. โรคพืช, ศัตรูพืช 4. การขนส่งผลผลิต 5. ดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อกู้เงินมาลงทุนสูง
2. ปัญหาด้านสภาพและสังคม	1. การคมนาคมของประชาชนในพื้นที่ไม่สะดวก 2. การประกอบบริการไม่ทั่วถึง 3. โทรศัพท์ บริการไม่ทั่วถึง 4. สถานศึกษาไม่กระจาย

ที่มา : จากการสนทนากลุ่ม

เช่นกัน และยังมีน้ำเสียจากบ้านเรือนบ้านจัดสรร โรงงานไหลลงคลองทำให้น้ำในคลองมีคุณภาพลดลง หากปล่อยให้มีการทิ้งน้ำเสียคุณภาพจะเป็นผลเสียต่ออาชีพการเกษตรได้ตั้งนั้น จึงควรวางแนวทางป้องกันมิได้ น้ำเสียคุณภาพหรือหาแหล่งน้ำหรือวิธีการอื่น ๆ ในการแก้ไขหรือจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้แก่พื้นที่เกษตรกรรมในแขวงนี้

ข) การตลาดสำหรับผลผลิต การขายผลผลิตการเกษตรในปัจจุบันจะมีพ่อค้ามาซื้อถึงสวน ราคาที่ได้น้อยกว่าความเป็นจริงถ้ามีตลาดหรือองค์กรที่ทำหน้าที่รองรับผลผลิต โดยไม่ผ่านพ่อค้า คนกลางจะช่วยให้ได้ราคาผลผลิตที่ดีกว่า

ค) เทคโนโลยีที่เหมาะสม

1) การผลิตโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมจะทำให้ลดต้นทุนในการผลิต และจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ราคาที่ได้สูงขึ้นด้วยเทคโนโลยีที่เข้าช่วยในการปลูกกล้วยไม้ ส้ม เป็นสิ่งที่เกษตรกรต้องการให้ช่วยเหลือ

2) การกำจัดศัตรูพืช ในแขวงบางมดมีการใช้ยาฆ่าแมลงกำจัดศัตรูพืชมาก และยาฆ่าแมลงมีราคาสูงหากมีการแนะนำการใช้เทคโนโลยีในการกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องและเหมาะสม ราคาจะถูกช่วยให้การผลิตมีต้นทุนลดลง

ง) แหล่งเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์การเกษตรในท้องถิ่น

ในแขวงบางมดเกษตรกรจำเป็นต้องใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัยตลอดจนเมล็ดพันธุ์ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช ซึ่งเกษตรกรควรจะสามารถจัดซื้อได้ง่าย มีคุณภาพที่น่าพอใจและปริมาณที่พอกับความต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการปุ๋ย วัสดุอื่น ๆ มีความจำเป็นต้องถึงมือเกษตรกร อย่างรวดเร็วและในเวลาที่เหมาะสมกับการผลิต

จ) สิ่งจูงใจสำหรับเกษตรกร เป็นที่แน่ชัดว่าจากการสนทนากลุ่มเกษตรกรต้องการให้ครอบครัวมีความสุขได้รับการยอมรับจากสังคม การที่จะบรรลุปรารถนาดังกล่าว เกษตรกรต้องการสิ่งจูงใจดังนี้

1) ราคาผลผลิตที่น่าพอใจ ราคาผลผลิตที่ได้รับในปัจจุบันเป็นที่น่าพอใจระดับหนึ่งเนื่องจากผลผลิตที่มีชื่อเสียงคือ ส้ม กล้วยไม้ เป็นผลผลิตที่ตลาดมีความ

ต้องการและมีราคาสูงพอสมควร

2) การได้รับการยอมรับจากสังคม การได้รับการยอมรับว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และเป็นอาชีพที่มีส่วนในการดำรงไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ดีและการได้รับในการส่งเสริมด้านต่าง ๆ จะเป็นสิ่งที่ประชาชนที่ประกอบอาชีพนี้มีความภูมิใจที่จะประกอบอาชีพนี้ต่อไป

ฉ) ความต้องการการรวมกลุ่มเกษตรกรที่มั่นคง ปัจจุบันในบางมดมีการรวมกลุ่มเกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกส้มโอดังเป็นสหกรณ์การเกษตร 1 แห่ง แต่สถานการณ์ของกลุ่มขาดการสนับสนุนและปัจจัยอื่นๆ ทำให้สหกรณ์มีปัญหาไม่สามารถที่จะสนองต่อความต้องการของสมาชิกได้อย่างเต็มที่

ช) ความต้องการด้านสินเชื่อเพื่อการผลิต พืชที่มีการปลูกในบางมดเป็นพืชที่ต้องใช้ทุนสูงในการผลิต ทุนที่ใช้ในการผลิตส่วนหนึ่งได้จากเงินของเกษตรกร แต่อีกส่วนหนึ่งต้องกู้ยืมจากนายทุนและแหล่งสินเชื่อต่าง ๆ ส่วนมากแล้วจะเป็นการกู้จากแหล่งเงินทุนนอกระบบ มักจะมีดอกเบี้ยสูง ซึ่งสาเหตุดังกล่าวทำให้เกษตรกรในบางมดถึงแม้จะขายผลผลิตได้ราคาดี แต่เงินส่วนหนึ่งต้องมาชำระหนี้เงินกู้ ทำให้เกษตรกรเหลือเงินส่วนที่จะได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น

จากการสนทนากลุ่ม เกษตรกรต้องการการบริการด้านสินเชื่อที่มีดอกเบี้ยไม่สูงนักและมีระยะเวลาในการชำระหนี้ยาวพอสมควร เพราะบางปีผลผลิตไม่สมบูรณ์หรืออาจจะมีภัยธรรมชาติทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำเงินมาใช้หนี้ได้

ซ) ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1) การคมนาคม เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรวมส่วนมากเป็นส่วนผลไม้ มีลำคลอง ซอยต่าง ๆ มากไม่มีถนนเข้าถึงบริเวณที่อยู่อาศัยทำให้ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวลำบากในการติดต่อกับพื้นที่ภายนอก ทั้งนี้ต้องใช้การคมนาคมทางเรือเป็นหลัก จากการสนทนากลุ่ม พบว่าประชาชนยังต้องการให้มีการคมนาคมทางเรือ แต่ให้มีการขยายโครงข่ายเชื่อมกับเส้นทางเดินเรืออื่น ๆ โดยเฉพาะเส้นทางเดินเรือของ กทม.ที่จะจัดให้มีขึ้น เพราะจะทำให้ประชาชนในบริเวณนี้สามารถติดต่อกับพื้นที่อื่น ๆ ของ กทม. ได้

สะดวกขึ้นและควรปรับปรุงด้านท่าเรือ ความถี่ของจำนวนเรือตลอดจนค่าโดยสารที่เหมาะสม ส่วนการคมนาคมด้านถนน ประชาชนยังให้ความเห็นว่ายังต้องการเพียงแต่ให้มีถนนที่สามารถเข้าถึงได้บางส่วนของพื้นที่อาจจะเป็นถนนช่องทางเดียว ก็จะเป็นสิ่งที่ดี

2) การประปา พื้นที่เกษตรกรรม ในแขวงบางมดส่วนใหญ่ การประปาไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง แต่ความต้องการที่จะใช้น้ำที่สะอาดมีคุณภาพ โดยประชาชนที่อาศัยในพื้นที่นี้ ต้องการน้ำที่มีคุณภาพ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค ใช้เพื่อการเกษตรกรรม โดยใช้ให้น้ำแก่ผลผลิตที่มีราคาสูง เช่นใช้รดกล้วยไม้

ดังนั้นประชาชนจึงต้องการน้ำประปาอย่างทั่วถึงทั้งนี้เนื่องจาก สภาพน้ำในคลองในบริเวณแขวงบางมดเริ่มมีน้ำเค็มเข้ามาปะปนน้ำในลำคลอง

3) โทรศัพท ปัจจุบันถือได้ว่า เป็นศูนย์กลางการสื่อสาร ที่มีการใช้เทคโนโลยี คือ โทรศัพทให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป แต่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ของแขวงบางมด ยังไม่มีการบริการด้านโทรศัพท ซึ่งทำให้ประชาชนประสบปัญหาในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งการใช้โทรศัพทสาธารณะจะต้องเดินทางมาใช้บริเวณปากซอย จากการสนทนากลุ่ม ประชาชนมีความต้องการบริการโทรศัพทที่ติดตั้งในระยะแรก ให้ติดตั้งโทรศัพทสาธารณะในบริเวณแหล่งชุมชน ในระยะต่อไป ให้ขยายการบริการโทรศัพทส่วนตัวสู่ที่อาศัยของประชาชน

4) สถานศึกษา ในพื้นที่เกษตรกรรมในแขวงบางมด มีความห่างของการตั้งที่อยู่อาศัย ทำให้บุตรหลานของประชาชนที่อาศัยในบริเวณนี้ลำบากในการเดินทางไปเรียนทางเรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ควรขยายโดยตั้งโรงเรียนประถมศึกษาในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางเพื่อให้บุตรหลานมีความสะดวกในการศึกษา

ความต้องการของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เกษตรกรรมในแขวงบางมดสามารถสรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 4.24

ค. การใช้ที่ดินประเภทเมืองในแขวงบางมด

การใช้ที่ดินแบบเมืองในแขวงบางมด อาจแยกประเภทและรายละเอียด

ต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. บริเวณที่อยู่อาศัย

แต่เดิม การตั้งถิ่นฐานจะกระจุกตัวตามริมฝั่งแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ คลองสำคัญซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นในลักษณะนี้ ได้แก่ชุมชนที่สำคัญต่าง ๆ จะเกิดขึ้นตามริมคลองดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้การตั้งถิ่นฐานกระจายในบริเวณพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ในด้านการทำสวน

ต่อมาเส้นทางคมนาคมทางบก ได้ทวีความสำคัญมากขึ้นเนื่องจากมีความสะดวกรวดเร็วกว่าทางน้ำ ย่านที่อยู่อาศัยจึงเกิดขึ้นตามเส้นทางถนนและตรอกซอยต่าง ๆ เช่นริมถนนพุกทบุชา-ธนบุรีรมย์ ถนนพุกทบุชา-พระรามที่ 2 และถนนประชาอุทิศ ตลอดจนถนนซอยต่าง ๆ จะเป็นแหล่งที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น

2. บริเวณย่านพาณิชยกรรม

การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชยกรรม จะตั้งอยู่บริเวณสองฟากถนนหลัก

3. สาขาคือ

1. ถนนประชาอุทิศ

2. ถนนพุกทบุชา-ธนบุรีรมย์

3. ถนนพุกทบุชา-พระรามที่ 2

แต่จุดศูนย์กลางของย่านพาณิชยกรรม ในแขวงบางมดอยู่บริเวณสถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งเป็นจุดเชื่อมระหว่างถนนประชาอุทิศ กับถนนพุกทบุชา-ธนบุรีรมย์

รวมทั้งบริเวณตรอกซอย ที่อยู่บริเวณตะวันออกของแขวงที่เป็นซอยเชื่อมระหว่างถนนประชาอุทิศและถนนสุขสวัสดิ์ จะมีอาคารพาณิชยกรรมค่อนข้างมาก

3. บริเวณอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

ในแขวงบางมดมีจำนวนโรงงานและคลังสินค้าน้อยที่สุดในเขต เนื่องจากลักษณะที่ตั้งไม่เหมาะสม ยิ่งขาดสาธารณูปโภคที่เอื้อต่อการทำอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงมีโรงงานอุตสาหกรรมมาตั้งเพียงเล็กน้อย โดยส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานผลิตภัณฑ์โลหะและอโลหะ ซึ่งเป็นโรงงานขนาดเล็ก บริเวณที่ตั้งอยู่ในซอยทั้งสองฝั่งของถนนประชาอุทิศ แต่จะ

มีมากในบริเวณชอยด้านตะวันออกเพราะมีเส้นทางเชื่อมไปยังถนนสุขสวัสดิ์ ซึ่งเป็นเส้นทางขนส่งวัตถุดิบและสินค้าที่ผลิตเสร็จแล้วสู่ตลาดภายนอก โดยโรงงานทั้งหมดในแขวงมีเพียง 142 โรงหรือ 11.53 % ของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดของเขตราชบุรีบูรณะประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตราชบุรีบูรณะและแขวงบางมดในปี 2535แสดงในตารางที่ 4.24

4. พื้นที่นันทนาการ สาธารณูปโภค ศาสนสถาน สถาบันการศึกษา

สถาบันราชการ

การใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ข้างต้นจะกระจายอยู่ทั่วไปในแขวงอย่างประปรายโดยมีมหาวิทยาลัย 1 แห่ง คือสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตธนบุรี มีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนราชบุรีรวมทั้งสิ้น 7 แห่ง มีศาสนสถาน 6 แห่งเป็นวัดในพุทธศาสนา 2 แห่ง และมีฮัซิด 4 แห่ง มีสถานที่ราชการ 1 แห่ง และมีบริเวณนันทนาการ 3 แห่ง คือสวนธนบุรีรมย์ ศูนย์เยาวชนเฉลิมพระเกียรติ และค่ายลูกเสือกรุงธน

5. บริเวณถนน ตรอก ชอย ที่ว่างล่าคลอง

การใช้พื้นที่เมื่อถนนได้เพิ่มขึ้นกว่าในอดีตอย่างเห็นชัดจากเดิมซึ่งอาศัยเส้นทางคมนาคมทางน้ำเป็นทางสัญจรเท่านั้น การเดินทางภายในท้องที่ที่ใช้ทั้งเรือพาย เรือแจว หรือเรือยนต์ ติดต่อกัน สินค้าต่าง ๆ จากส่วนที่นำไปขายในตลาดทั้งภายในหรือไปสู่ตลาดกรุงเทพฯ ที่ปากคลองตลาด หรือถนนตกก็โดยทางน้ำทั้งสิ้น ในปัจจุบันได้มีการตัดถนนทั้งเพื่อติดต่อกับภายนอกเขตและภายใน ตลอดจนตรอกชอยต่าง ๆ มากขึ้น ถนนสายสำคัญคือ ถนนประชาอุทิศ บนถนนสายสำคัญซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินริมสองฟากถนนและตามตรอกชอยที่ตัดผ่านจากพื้นที่ส่วนกลายเป็นแหล่งชุมนุมชน ทั้งในรูปที่อยู่อาศัยและอาคารพาณิชย์แบบตึกแถว ตลอดจนโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จำนวนมากนอกจากนี้ทางแขวงยังได้ตัดถนนผ่านบริเวณส่วนถึงถนนพุทธบูชา-ธนบุรีรมย์ และถนนพุทธบูชา-พระรามที่ 2 ซึ่งเดิมมีแต่การคมนาคมทางน้ำและทางเดินเท้าเท่านั้น ถนนสายนี้มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทั้งสองฟากถนน และบริเวณตรอกชอยที่เกิดขึ้นอย่างมากมายเช่นกัน ในรูปของที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์และสถานที่ราชการต่าง ๆ ตลอดจนสถานศึกษาและหน่วย

งานราชการ

จากตาราง 4.26 จะเห็นว่าพื้นที่เมืองมีมากในบริเวณตอนบน และด้านตะวันออกของพื้นที่ ส่วนบริเวณตะวันตกจะมีพื้นที่เมืองน้อย รวมแล้วแขวงบางมดมีพื้นที่เมืองทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 48 ของพื้นที่ทั้งแขวง

สำหรับรายละเอียดจำนวนพื้นที่เมืองแต่ละประเภทของแขวงบางมดนี้ ได้แสดงไว้แล้วในตารางที่ 4.20 ซึ่งแสดงการใช้ที่ดินเมือง พ.ศ. 2536

ง. ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมือง

1. ปัญหาของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมือง

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในบริเวณแขวงบางมด โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกลุ่มนี้เป็นบุคคลชั้นนำและตัวแทนโดยธรรมชาติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมือง กลุ่มสนทนาได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมืองในแขวงบางมด ดังนี้

ก) ปัญหาด้านกายภาพ

1) สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม เนื่องจากมีน้ำเสียเน่าขัง มีขยะทิ้งทั่วไป ทั้งนี้เป็นเพราะบริเวณที่มีการอยู่อาศัยอย่างแออัด ส่วนมากจะเป็นบริเวณที่ลุ่มทำให้น้ำเสียไม่สามารถระบายไปได้ และพื้นที่ดังกล่าวส่วนมากจะอยู่ในชอย การเก็บขยะของกรุงเทพมหานคร ไม่สามารถเข้าไปเก็บในพื้นที่ในชอย ทำให้ขยะตกค้าง อีกทั้งสภาพบ้านเรือนก่อสร้างชิดกันเพราะมีพื้นที่ใช้สอยน้อย

2) ความมั่นคงเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินบางส่วนของครัวเรือนในชุมชนต่าง ๆ จะมีประชาชนเข้าบ้านเพื่ออาศัยเป็นที่พักชั่วคราว/เข้าที่ดินเพื่อปลูกบ้าน ทำให้ประชาชนขาดความมั่นใจในการมีชีวิตอยู่ และทำให้ประชาชนบางส่วนไม่รักษาดูแลบริเวณที่อยู่อาศัยเพราะคิดว่าจะอยู่ไม่นานไม่ใช้บ้านตนเอง ทำให้บริเวณที่อยู่อาศัยไม่สะอาด

3) ถนน ทางเข้าชุมชน ในแขวงบางมดมีถนนหลักที่ใช้ในการสัญจรน้อย แต่มีถนนชอยที่เชื่อมระหว่างถนนหลักต่อจำนวนมากที่ทำหน้าที่ในการสัญจร แต่ถนนชอยดังกล่าวไม่ได้รับการปรับปรุงให้มีสภาพที่สมบูรณ์ และทางเข้าชุมชนซึ่งมักจะเป็น

ข้อต้นหรือทางเข้าที่ต่อจากถนนซอยเข้าไปในชุมชนยังไม่ได้โดยส่วนมากเป็นทางเท้าดิน/ทางเท้าไม้ ทำให้ประชาชนในชุมชนลำบากในการสัญจร

4) น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ในบางส่วนของชุมชนไม่มีการบริการของน้ำประปา เนื่องจากอยู่ในซอยลึกและไม่อยู่ในเขตที่จะมีการขยายบริการให้น้ำประปา ทำให้ประชาชนบางส่วนต้องใช้น้ำคลอง/น้ำบ่อ/ต่อน้ำประปาจากเพื่อนบ้านในราคาที่แพงกว่าปกติ

5) ขาดการสื่อสารทางโทรศัพท์ พื้นที่ที่มีใช้บริเวณพาณิชย์หรือในบริเวณใกล้ถนนสายหลัก เช่น ถนนประชาอุทิศ ถนนพทุฑฐชา-ธนบุรีรมย์ จะมีบริการด้านโทรศัพท์ที่น้อยมาก เพราะการวางข่ายทางโทรศัพท์ยังไม่ทั่วถึง กระทั่งโทรศัพท์สาธารณะในชุมชนที่ห่างจากถนนหลักยังไม่มีบริการทำให้การสื่อสารของประชาชนในพื้นที่ประสบความลำบาก

ข) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

1) แม่บ้านบางส่วนว่างงาน เนื่องจากในพื้นที่บริเวณชุมชนแออัดในแขวงบางมดประชาชนส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่อพยพมาจากต่างจังหวัด แม่บ้านมักจะไม่ค่อยอาชีพ ทำให้ไม่มีรายได้อาจเงินเจือจรรอบครัว ถ้ามีงานที่แม่บ้านสามารถนำมาทำในบ้านได้ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มรายได้ช่องทางหนึ่ง

2) ค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากซื้อสินค้าในราคาสูงทำให้ครอบครัวในชุมชนที่มีรายได้น้อยมักประสบปัญหา หากมีร้านค้าของชุมชนในลักษณะสหกรณ์ร้านค้าที่มีการจัดจำหน่ายสินค้าในราคาถูก จะทำให้ลดรายจ่ายในครอบครัวได้

ค) ปัญหาด้านสังคม

1) เด็กอ่อนวัยเรียน ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งจะพบเด็กอายุ 2-5 ปี วิ่งเล่นหรืออยู่บ้านโดยไม่ได้รับการเตรียมพร้อมเพื่อเข้าศึกษาทำให้คุณภาพของเด็กที่จะศึกษาในอนาคตลดลง

2) ปัญหาอาชญากรรมในตรอกซอกซอยในชุมชนแออัดมีปัญหาอาชญากรรมมากขึ้นส่งผลให้ประชาชนมีชีวิตรอยู่อย่างหวาดระแวง

ตารางที่ 4.24 สรุปความต้องการของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เกษตรกรรมในแขวงบางมด

ความต้องการของประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เกษตรกรรม	
1.	ความต้องการด้านปัจจัยการผลิต (Factor of Production) - น้ำที่มีคุณภาพ
2.	การตลาดสำหรับผลผลิต (Markets)
3.	เทคโนโลยีที่เหมาะสม - การกำจัดศัตรูพืช - การผลิตโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
4.	แหล่งเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์การเกษตรในท้องถิ่น
5.	สิ่งจูงใจสำหรับเกษตรกร - ราคาผลผลิตที่น่าพอใจ - การได้รับการยอมรับจากสังคม
6.	การรวมกลุ่มของเกษตรกรที่มั่นคง
7.	สินเชื่อเพื่อการผลิต
8.	ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน - การคมนาคม - การประปา - โทรศัพท์ - สถานศึกษา

ที่มา : จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ตารางที่ 4.25 แสดงประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตราชบุรีบูรณะและแขวงบางมด
ในปี 2532

ประเภท	เขตราชบุรีบูรณะ		แขวงบางมด	
	จำนวนโรงงาน		จำนวนโรงงาน	
	แห่ง	ร้อยละ	แห่ง	ร้อยละ
1. เกษตรกรรม	24	1.95	1	0.95
2. อาหารและเครื่องดื่ม	64	5.19	2	1.86
3. สิ่งทอ	170	13.80	12	11.21
4. ไม้และผลิตภัณฑ์กระดาษ	126	10.23	12	11.21
5. เคมีและเคมีภัณฑ์	33	2.68	2	1.86
6. ยาง พลาสติกและหนังสัตว์	157	12.74	20	18.70
7. ผลิตภัณฑ์โลหะและอโลหะ	359	29.14	20	18.70
8. เครื่องจักรกลและเครื่องยนต์	201	16.31	23	21.50
9. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า	64	5.19	12	11.21
10. อื่น ๆ	34	2.76	3	2.80
รวม	1,232	100.00	142	100.00

ที่มา : รายงานการศึกษาเพื่อจัดทำแผนและผังเขตราชบุรีบูรณะ โดยภาควิชาการวางแผน
และเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536

ตารางที่ 4.26 แสดงพื้นที่เมืองของแขวงบางมด

พื้นที่	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่เกษตร	พื้นที่นอกเกษตรกรรม	
			จำนวน (ไร่)	%
แขวงบางมด	5,718	2,901	2,757	48
เขตราชฎีร์บูรณะ	26,796	8,689	18,107	67

ที่มา: จากแผนที่และการสำรวจ

2. ความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินประเภท

เมือง

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกลุ่มนี้เป็นบุคคลชั้นนำและตัวแทนโดยธรรมชาติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมืองในแขวงบางมด โดยกลุ่มสนทนาได้กล่าวถึงความต้องการของประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมือง ดังนี้

ก) ความต้องการด้านกายภาพ

- 1) การมีสภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัยที่ดี เช่นไม่มีน้ำเสียท่วมขัง
- 2) มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง
- 3) มีถนน ทางเข้าชุมชนที่ดี
- 4) มีน้ำประปาให้บริการและประปาสาธารณะ
- 5) มีโทรศัพท์บริการ

ข) ความต้องการด้านเศรษฐกิจ

- 1) มีร้านค้าขายสินค้าราคาถูกในชุมชน

- 2) มีเงินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพและเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน
- 3) ความต้องการด้านสังคม
- 4) ต้องการให้บุตรหลานได้ศึกษาต่อ
- 5) ต้องการให้เด็กก่อนวัยเรียนได้เตรียมความพร้อมก่อนเรียน
- 6) ต้องการมีความปลอดภัยในทรัพย์สิน

สรุปความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีการใช้ที่ดิน

ประเภทเมืองดังแสดงในตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.27 แสดงปัญหาของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมือง

ประเภทปัญหา	ลักษณะปัญหา
1. ด้านกายภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม เนื่องจากน้ำเสีย น้ำเน่าขัง และมีขยะทิ้งทั่วไป 2. ความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดิน เนื่องจากประชาชนบางส่วนเช่าที่ดิน บุกรุกที่ดิน 3. ถนน ทางเท้าเข้าชุมชนไม่ดี หรือไม่ถาวร 4. น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคไม่มีคุณภาพ 5. การสื่อสารด้านโทรศัพท์
2. ด้านเศรษฐกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. แม่บ้านว่างงาน 2. ค่าใช้จ่ายในครอบครัวสูง
3. ด้านสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กก่อนวัยเรียนไม่ได้รับการเตรียมความพร้อม 2. อาชญากรรมในชุมชนแออัด

ที่มา : การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ตารางที่ 4.28 แสดงความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีการใช้ที่ดิน
ประเภทเมือง

ความต้องการของประชาชน	
1.	<p><u>ความต้องการด้านกายภาพ</u></p> <p>1.1 มีสภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัยที่ดี</p> <p style="padding-left: 20px;">- ไม่มีน้ำเสียท่วมขัง</p> <p>1.2 มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง</p> <p>1.3 มีถนน ทางเข้าชุมชนที่ดี</p> <p>1.4 มีน้ำประปาให้บริการ/ประปาสาธารณะ</p> <p>1.5 มีโทรศัพท์บริการ</p>
2.	<p><u>ความต้องการด้านเศรษฐกิจ</u></p> <p>2.1 มีร้านค้าขายสินค้าราคาถูกในชุมชน</p> <p>2.2 มีสินเชื่อเพื่อประกอบอาชีพ/เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน</p>
3.	<p><u>ความต้องการด้านสังคม</u></p> <p>3.1 ต้องการให้บุตรหลานได้ศึกษาต่อ</p> <p>3.2 ต้องการให้เด็กก่อนวัยเรียนได้เตรียมความพร้อมก่อนเรียน</p> <p>3.3 ต้องการมีความปลอดภัยในทรัพย์สิน</p>

ที่มา : จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การบริหารในแขวงบางมด (Administration in Bang Mot)

แขวงบางมดเป็นพื้นที่หนึ่งในเขตราชบุรีบูรณะ ซึ่งเป็นพื้นที่ชานเมืองที่มีความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร เพราะเป็นพื้นที่ที่มีพื้นที่เกษตรกรรมมากในส่วนการบริหาร ในพื้นที่แขวงบางมดนั้น อยู่ภายใต้การบริหารของเขตราชบุรีบูรณะ เพราะสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะรับผิดชอบการบริหารในพื้นที่แขวงบางมดด้วย แขวงบางมดเป็นพื้นที่ปกครองแต่ไม่มีอำนาจในการบริหารตนเอง ดังนั้นการศึกษาการบริหารในแขวงบางมดก็ต้องศึกษาการบริหารหน่วยงานปฏิบัติที่รับผิดชอบในพื้นที่แขวงบางมด เนื่องจากแขวงบางมดมีการบริหารทั้งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นและราชการส่วนภูมิภาค จำเป็นต้นศึกษารูปแบบการบริหารทั้ง 2 รูปแบบ เพื่อที่จะได้ทราบถึงผลกระทบของการบริหารทั้งสองแบบที่มีต่อการใช้ที่ดินในพื้นที่แขวงบางมด

ก. ที่ตั้งและพื้นที่ปกครอง แขวงบางมดเป็น 1 ใน 4 แขวงของเขตราชบุรีบูรณะมีพื้นที่ 9.15 ตร.กม. ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเขตราชบุรีบูรณะโดยมีพื้นที่ติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ แขวงบางปะกอก เขตราชบุรีบูรณะและเขตธนบุรี
 ทิศใต้ ติดต่อกับแขวงทุ่งครุ เขตราชบุรีบูรณะ
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงราชบุรีบูรณะ เขตราชบุรีบูรณะ และอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตบางขุนเทียน

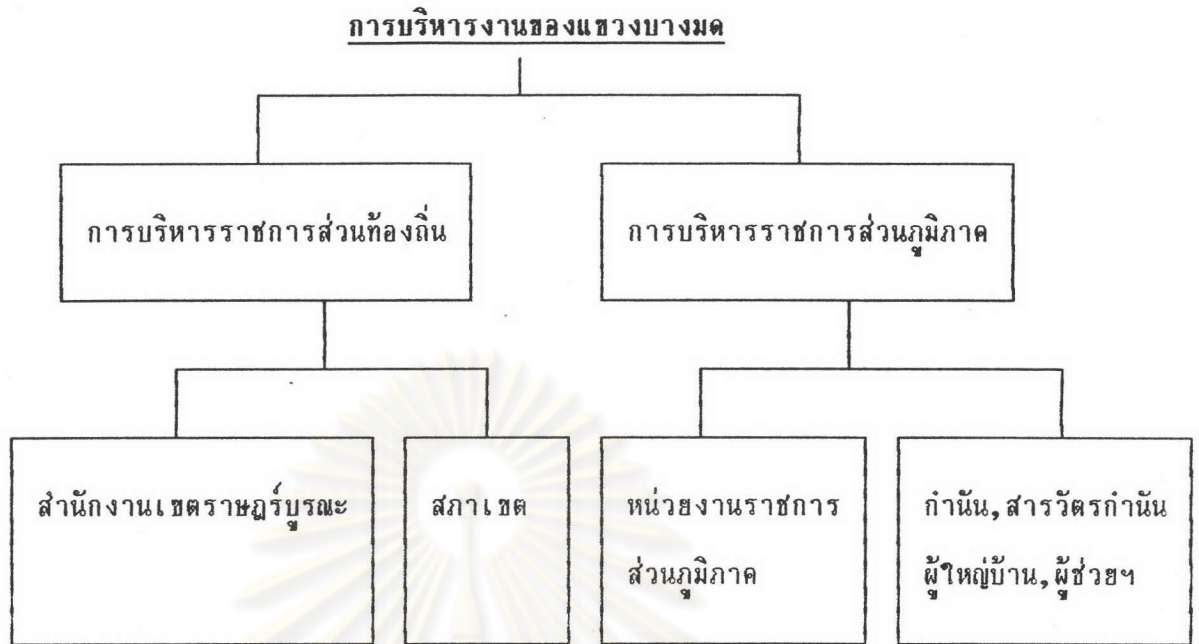
ในปัจจุบันแขวงบางมดมีการแบ่งพื้นที่การปกครองเป็นหมู่บ้าน 5 หมู่ คือ

หมู่ที่ 1	ทุ่งนาหลวง
หมู่ที่ 2	สวนธนบุรีรมย์
หมู่ที่ 3	บางมด
หมู่ที่ 4	ปลาชดลอง
หมู่ที่ 5	แจ่งร้อน

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

ได้กล่าวถึงแขวงในลักษณะที่เป็นพื้นที่การบริหารของกรุงเทพมหานคร (ม.7) โดยนัยแห่ง

แผนภูมิที่ 4.8 แสดงการบริหารงานของแขวงบางมด

สำนักงานเขตราชฎีบุรณะ

หน่วยงานที่สำคัญ คือ งานปกครอง, งานโยธา, งานรายได้, งานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน

สภาเขต มี 8 คน มีหน้าที่ดังนี้

1. ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาเขต
2. จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเขต
3. ติดตามดูแลการดำเนินการของสำนักงานเขต
4. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาในเขตต่อผู้อำนวยการเขต
5. ให้คำปรึกษาตามผู้อำนวยการเขตร้องขอ
6. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการทำกิจการเรื่องอื่นใดอันเกี่ยวกับงานของสภาเขต
7. หน้าที่อื่น ๆ

หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค

มีหน่วยงาน 6 หน่วยคือ สำนักงานเกษตรเขต, หน่วยงานส่งเสริมสหกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร,

มหานคร, สำนักงานสรรพากร, สำนักงานสถิติ, สำนักงานจัดหางาน, สำนักงานแรงงาน

กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, สารวัตรกำนัน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

มีทั้งหมด 17 คน มีหน้าที่หลัก คือ ดูแลความเป็นอยู่ทั่วไป, บำรุงและส่งเสริมการประกอบ

อาชีพ, ส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม

ของแขวงนั้น ตามมาตรา 87 ได้เทียบเท่าฐานะของแขวงว่าแขวงให้การถึงตำบล

มาตรา 8 บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างอิงเขตท้องที่จังหวัด ให้หมายถึง กรุงเทพมหานคร อ้างอิงเขตท้องที่อำเภอให้หมายถึงเขต อ้างอิงเขตท้องที่ตำบลให้หมายถึง แขวง อ้างอิงหัวหน้าเขตให้หมายถึงผู้อำนวยการเขตตามพระราชบัญญัตินี้

ดังนั้นแขวงเป็นเพียงพื้นที่หนึ่งในเขต โดยที่การบริหารจะขึ้นอยู่กับเขตทั้งหมด ทำให้เราจะศึกษาการบริหารของแขวงบางมด และต้องทราบถึงการบริหารงานของเขต ราชบุรณะ ซึ่งการบริหารงานในพื้นที่นั้นจะมีการเข้าซ้อนของการบริหาร โดยมีทั้งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นและการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ดังนั้นต้องแยกศึกษาทั้ง 2 แบบ เพราะการบริหารทั้ง 2 แบบมีผลกระทบต่อการใช้ที่ดินในแขวงบางมดทั้งสิ้น

ข. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ในการบริหารของแขวง ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ไม่ได้กำหนดให้เป็นการบริหารตนเองได้แต่กำหนดให้เป็นพื้นที่ของเขต โดยเขตอาจแบ่งออกเป็นแขวง เพื่อที่จะสะดวกต่อการบริหารแต่การบริหารงานทั้งหมดเป็นอำนาจหน้าที่ของเขตดำเนินการ

ดังนั้นเขตจึงมีฐานะเป็นราชการส่วนหนึ่งของกรุงเทพมหานคร ซึ่งโดยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้เขตเป็นหน่วยงานหลักหรือหน่วยงานสนามที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกรุงเทพมหานคร เพราะในหลักการแล้วหน่วยงานหลักหรือหน่วยงานสนาม (line or operation agencies) นี้จะเป็นหน่วยงานที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาระหรือเนื้อหาของ การปฏิบัติงานทั้งหมด ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของเขต จึงเท่ากับเป็นการนำเอาอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครมาปฏิบัติ แต่มีใช้ทั้งหมดหากแต่ได้รับมอบหมายอำนาจจากกรุงเทพมหานครเป็นบางส่วนเท่านั้น ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป เพื่อให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่กรุงเทพมหานครอันเป็นหน้าที่ของเขตได้ จึงจำเป็นจะต้องกล่าวถึงการจัดส่วนราชการภายในเขตก่อน

1. การจัดส่วนราชการของเขตเพื่อทำหน้าที่บริหารงานของแขวงบางมด
การจัดส่วนราชการของเขตนั้น ปัจจุบันยึดหลักการตามการจัดตามแผน
อัตรากำลัง 3 ปี (พ.ศ.2534-2536) โดยมีส่วนราชการดังนี้

1. งานปกครอง

- หมวดบริหารงานทั่วไป
- หมวดปกครอง

2. งานทะเบียน

- หมวดธุรการ
- หมวดทะเบียนราษฎร
- หมวดทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน

3. งานโยธา

- หมวดธุรการ
- หมวดโครงการก่อสร้างและบูรณะ
- หมวดควบคุมอาคาร

4. งานอนามัย

5. งานรายได้

- หมวดการเงินและธุรการ
- หมวดจัดเก็บรายได้

6. งานรักษาความสะอาด

- หมวดธุรการ
- หมวดตรวจและควบคุม
- หมวดปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้

7. งานศึกษาธิการ

8. งานคลัง

- หมวดธุรการและพัสดุ

- หมวดบัญชีและงบประมาณ
- หมวดการเงินและตรวจสอบฎีกา

9. งานเทศกิจ

- หมวดคดีและธุรการ
- หมวดปฏิบัติงาน

10. งานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน

การที่เขตได้แบ่งส่วนราชการออกเป็นงานต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว ก็เพื่อให้แต่ละงานรับผิดชอบตามลักษณะงานของตนซึ่งแต่ละงานนั้นมีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

ก) งานปกครอง มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับงานทะเบียน ปกครอง การปกครองท้องที่การบริหารงานบุคคล การสารบรรณและธุรการทั่วไป การประชาสัมพันธ์ชี้แจงข่าว การเผยแพร่ผลงานของเขต การดูแลรักษาสถานที่และสถานพำนัก ส่วนกลาง และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็น 2 หมวดดังนี้

1) หมวดบริหารงานทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสารบรรณทั่วไปการประชุมและพิธีการ การจัดเวรยาม การควบคุมดูแลสถานที่และสถานพำนัก การดำเนินการเกี่ยวกับการเจ้าหน้าที่ของข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานเขต การจัดทำบัตรประจำตัวข้าราชการและลูกจ้างการลงเวลาปฏิบัติราชการและควบคุมเวลาการดำเนินการเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์และการชี้แจงข่าวการเผยแพร่ผลงานของเขต การประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่องาน การรับส่งวิทยุของเขตการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2) หมวดปกครอง มีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับ การปกครองท้องที่ตามกฎหมายกำหนด การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเช่านา หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องการสอบสวน รับรอง การรับรองบุคคล การสอบสวนสารบบ ความแพ่ง การทะเบียนครอบครัว การทะเบียนสมาคม ศาลเจ้า มูลนิธิ มีสยิด งานทะเบียนพินัยกรรม การป้องกันฝ่ายพลเรือน และอาสารักษาดินแดน การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตท้องที่ งานเกี่ยวกับสมาชิกสภาเขต

งานการเลือกตั้ง การรวบรวมข้อมูล การวางแผนโครงการพัฒนาสำนักงานเขตการบริหาร
แผนและโครงการ การติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนและโครงการและ
ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหมวดปกครอง มีความสำคัญต่อการบริหารพื้นที่แขวงบางมดมาก
ทั้งนี้เนื่องจากความรับผิดชอบ ครอบคลุมทั้งหมด เช่นการดูแลเรื่องที่อยู่อาศัยความสะอาด
การประกอบอาชีพจะเห็นว่าหน้าที่ทั้งหมดของหมวดปกครอง คือการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข

ข) งานทะเบียน มีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนเกี่ยวกับการทะเบียน
ราษฎรทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตลอดจนการ
ดำเนินการแก่ผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติทะเบียนราษฎรและพระราชบัญญัติประจำตัวประชาชน
โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็น 3 หมวด ดังนี้

1) หมวดธุรการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณ
และธุรการทั่วไปงานงบประมาณ การเงิน บัญชีและพัสดุ การติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน
อื่น ๆ การประชาสัมพันธ์การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การจัดทำและรวบรวมสถิติ
ต่าง ๆ การบันทึกข้อมูลทางการทะเบียน และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2) หมวดทะเบียนราษฎร มีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินการ
เกี่ยวกับทะเบียนราษฎรและการจัดทำทะเบียนบ้าน ทะเบียนคนเกิดและทะเบียนคนตายการ
รับแจ้งย้ายที่อยู่อาศัย การให้เลขหมายประจำบ้าน การรับแจ้งขอเพิ่มขอเพิ่มชื่อตกรว
การรับแจ้งตั้งชื่อบุตร การขอตั้งชื่อสกุล การขอเปลี่ยนชื่อตัวชื่อสกุล การขอแก้ไขสัญชาติ
การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการต่าง ๆ ในทะเบียนบ้านสุติบัตร การรับแจ้งย้าย เก็บ ผัง
เผาศพ การรับแจ้งบ้านรื้อ บ้านถูกเพลิงไหม้ การตรวจสอบทะเบียนบ้าน เพื่อขึ้นทะเบียน
ทหารและเพื่อการต่าง ๆ การเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามพระราชบัญญัติราษฎร การจัด
ทำทะเบียนราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การจัดทำสถิติทะเบียนราษฎรเป็นรายเดือนและรายปี ฯลฯ
และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3) หมวดทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน มีหน้าที่รับผิดชอบ
ดำเนินการเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน การจัดทำบัญชีสำรวจผู้มีอายุอยู่ในเกณฑ์ต้องมี
บัตรประจำตัวประชาชน การดำเนินการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขรายการในบัตรประจำตัว

ประชาชนการดำเนินการแก่ผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน ฯลฯ และ
ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ค) งานโยธา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร การอนุญาตปลูกสร้างอาคาร การก่อสร้างและบูรณะถนน ตรอก ซอย คู คลองปรับปรุงซ่อมแซม
ระบบระบายน้ำ คูแลกรักษาคูคลอง ทางระบายน้ำ การดำเนินการเกี่ยวกับที่สาธารณะ
โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็น 4 หมวด ดังนี้

1) หมวดธุรการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณ
และธุรการทั่วไปการงบประมาณ การเงิน บัญชีและพัสดุ การรับแบบคำขออนุญาตการ
เก็บค่าธรรมเนียมและจ่ายแบบหนังสืออนุญาตปลูกสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย
อาคาร และใบอนุญาตต่าง ๆ รับคำขอติดตั้งป้ายโฆษณา การขอทำการในที่สาธารณะ และ
ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2) หมวดโครงการก่อสร้างและบูรณะ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ
เกี่ยวกับการก่อสร้างและบูรณะอาคาร ถนน ตรอก ซอยในความดูแลของกรุงเทพมหานคร
ตามงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น เกี่ยวกับการดำเนินการ
โครงการก่อสร้างและซ่อมบูรณะ และปฏิบัติหน้าที่อื่น หมวดงานนี้ มีความสำคัญสูงสุดใน
การดูแลการก่อสร้าง โครงการก่อสร้างกายภาพด้านถนนทางเท้า ในพื้นที่แขวงบางมด

3) หมวดควบคุมอาคาร มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ
ควบคุมบังคับการ หรือปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ว่าด้วยการควบคุมอาคารและปฏิบัติ
หน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องในบริเวณท้องที่ที่กำหนด ในการบริหารเพื่อบังคับใช้ตามกฎหมายผังเมือง
หมวดงานนี้เป็นงานที่สำคัญที่สุด ที่จะใช้บังคับในการควบคุมการก่อสร้างอาคาร เพื่อให้
ถูกต้องตามความเหมาะสมในการใช้ที่ดินของแขวงบางมด

4) หมวดรักษาที่สาธารณะและระบายน้ำ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ
เกี่ยวกับการชี้และระวางเขตที่สาธารณะ การรังวัดปักแนวศูนย์กลางและเขต ถนน ตรอก
ซอยคูคลอง การชี้กำหนดแนวเขตขออนุญาตปลูกสร้างอาคารทุกประเภท การพิจารณา
อนุญาตให้ทำการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับที่สาธารณะตรวจสอบดูแลและดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

กับที่สาธารณะการตรวจสอบดำเนินการตามคำสั่งกรุงเทพมหานคร เป็นกรณีเร่งด่วน เมื่อมีการละเมิดหรือกระทำความเสียหายในที่สาธารณะ ดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจเพื่อวางแผนการก่อสร้างและปรับปรุงซ่อมแซมระบบระบายน้ำ การบำรุงรักษาคูคลอง และท่อระบายน้ำ การล้างทำความสะอาดท่อระบายน้ำ การแก้ไขท่อระบายน้ำอุดตัน การซ่อมท่อและทางระบายน้ำ การจัดทำฝายป้องกันท่อระบายน้ำ การควบคุมเครื่องสูบน้ำ การดูแลรักษาเครื่องท้อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานการป้องกันน้ำท่วม และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานนี้ ได้ทำหน้าที่ดูแลการระบายน้ำ ทั้งน้ำเสีย น้ำท่วม ตลอดจนการป้องกันน้ำเค็มที่เกิดขึ้นในแนวบางมดทั้งหมด

ง) งานอนามัย มีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหารและสุขาภิบาลตามที่ประกอบกิจการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจหรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ โรงน้ำแข็ง การสุขาภิบาลตลาด การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการสุขาภิบาลทั่วไปให้ได้มาตรฐานทางสุขาภิบาลและถูกสุขลักษณะ การกำจัด ห้ามและระงับเหตุรำคาญในที่สาธารณะหรือที่เอกชนการอนุญาตให้ใช้เครื่องขยายเสียงและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

จ) งานรายได้ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการจัดเก็บรายได้ของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย เงินค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เช่น ค่าอากรฆ่าสัตว์ ค่าธรรมเนียมโรงฆ่าสัตว์ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็น 2 หมวด ดังนี้

1) หมวดการเงินและธุรการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบดำเนินการด้านการเงินและบัญชีเกี่ยวกับค่าภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ซึ่งเป็นรายได้ของกรุงเทพมหานคร เช่นค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน ค่าภาษีบำรุงท้องที่ ค่าภาษีป้าย ค่าอากรฆ่าสัตว์ ค่าธรรมเนียมโรงฆ่าสัตว์ เป็นต้น จัดทำบัญชีแยกประเภท จัดทำทะเบียนผลประโยชน์ จัดทำฎีกาเบิกเงินต่าง ๆ เก็บรักษาเงินและเอกสารเกี่ยวกับการเงิน นำเงินส่งคลัง เก็บรวบรวมแบบขอชำระเงิน และใบนำส่งเงินค่าธรรมเนียมพร้อมในเสร็จชำระเงิน รวบรวมและจัดทำสถิติการจัดเก็บค่าธรรมเนียม รับ ส่งหนังสือ ร่างโต้ตอบหนังสือ เก็บรักษาและค้นหาเอกสารพิมพ์หนังสือ อัดสำเนา ถ่ายเอกสาร เบิกจ่ายเก็บรักษาวัสดุครุภัณฑ์ทุก

ประเภทงานเกี่ยวกับการประชุม ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2) หมวดจัดเก็บรายได้ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้ายค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ระเบียบแจ้งรายการเพื่อชำระค่าภาษี ตรวจสอบขนาดและประโยชน์การใช้สอยของโรงเรือนและที่ดินตรวจสอบแบบและตรวจสอบกับทะเบียนปีก่อน ๆ ตรวจสอบขนาดและประเภทของป้ายเพื่อประกอบการประเมินภาษี ติดตามเร่งรัดผู้รับการประเมินภาษีที่ไม่ยื่นแบบตามกำหนด และดำเนินคดีกับผู้ค้างชำระภาษี โดยรวบรวมเอกสารส่งกองกฎหมายและคดี รวมทั้งจัดทำบันทึกชี้แจงการประเมินภาษี กรณีผู้รับการประเมินร้องขอให้ประเมินใหม่ พิจารณาค่าร้อง ค่าขอ หรือเรื่องราวนั้น ๆ ที่มีปัญหาของผู้ชำระค่าภาษี ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง หมวดงานนี้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินในเรื่องการใช้มาตรการทางภาษีอากรควบคุมการใช้ที่ดิน

จ) งานรักษาความสะอาด มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย การบริการกำจัดสิ่งปฏิกูลและการดูแลรักษาต้นไม้ให้สวยงามร่มรื่นตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็น 2 งาน ดังนี้

1) หมวดธุรการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการและงานสารบรรณ การงบประมาณ การเงินการบัญชี การพัสดุ การเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอย การเจ้าหน้าที่ของข้าราชการและลูกจ้างตลอดจนควบคุมดูแลสถานที่และยานพาหนะ การดำเนินการด้านแผนงานข้อมูลสถิติและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2) หมวดตรวจและควบคุม มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจ ควบคุมดำเนินการกวาดและเก็บขนมูลฝอย การดูแลรักษาความสะอาดทั่วไปภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3) หมวดปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ

เกี่ยวกับการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ตามริมถนนสาธารณะ เกาะกลางถนนบริเวณส่วนห่อ
ตามเกาะ ทางแยก และที่สาธารณะทั่วไป รวมทั้งที่พักผ่อนหย่อนใจขนาดย่อมการดูแลรักษา
สนามหญ้า หญ้าหลังทางเท้า หญ้าบนไหล่ทางรวมทั้งการกำจัดวัชพืชในบริเวณดังกล่าว การ
ดูแลต้นไม้ในเขตทาง และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ข) งานศึกษาธิการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ
การเงิน บัญชีและพัสดุจัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงินประเภทต่าง ๆ การควบคุมจัดทำทะเบียน
เบิกจ่ายวัสดุครุภัณฑ์ เก็บรักษารวบรวมกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง
หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 การ
ขอเปลี่ยนชื่อตัวชื่อสกุลนักเรียน การจัดตั้ง ยุบเลิก และเปลี่ยนแปลงโรงเรียน การกำ
หนดชื่อโรงเรียน งานกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาตรวจเยี่ยมโรงเรียน ร่วมพิธีการและ
กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ดำเนินการเกี่ยวกับการเจ้าหน้าที่ของข้าราชการและลูกจ้าง
ในโรงเรียนและในงานศึกษาธิการ การนิเทศการศึกษา ดำเนินงานศูนย์วิชาการเขต และ
ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ค) งานการคลัง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงาน
และควบคุมเกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่าย การจัดทำบัญชี การจัดซื้อจัดหาวัสดุและอุปกรณ์
เครื่องใช้ต่าง ๆ ของเขต การจัดทำงบประมาณประจำปีและควบคุมการใช้จ่ายเงิน
ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ การจัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงิน และตรวจสอบหลักฐานให้ถูกต้อง
ตามระเบียบและปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็น 3 หมวด ดังนี้

1) หมวดธุรการและพัสดุ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงาน
สารบรรณและธุรการทั่วไปของฝ่ายการคลัง การลงทะเบียสนและเขียนใบนำส่งฎีกาเบิกจ่าย
เงิน การดำเนินการเกี่ยวกับพัสดุการจำหน่ายทรัพย์สินที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน
เขต การควบคุมดูแลการเบิกจ่ายวัสดุแบบพิมพ์และเครื่องใช้สำนักงานและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่
เกี่ยวข้อง

2) หมวดบัญชีและงบประมาณ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ
การบันทึกการรายการขึ้นต้นของการลงบัญชี การจัดทำใบโอน การรวมเงินทุกประเภทและราย

งานเงินสดและเงินฝากคงเหลือประจำวัน การปรับปรุงบัญชีและบันทึกบัญชีเงินสด บัญชีแยกประเภท การจัดทำทะเบียนคุมและรายงานการเงินต่าง ๆ การจัดทำบทร่อง งบเงินรับจ่ายเงิน และรายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำเดือน การจัดทำบเปรียบเทียบยอดเงินฝากธนาคาร การปิดบัญชีทุกประเภทและการจัดทำงบเงินรายรับ-รายจ่ายประจำปี การจัดทำงบประมาณประจำปี การขออนุมัติจัดสรรเงินงบกลาง การประมาณการรายรับ การจัดทำทะเบียนเงินเบิกเหลือมปี การลงทะเบียนคุมเงินงบประมาณและหักงบประมาณ รายจ่าย การรายงานผลการปฏิบัติงานตามงบประมาณและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3) หมวดการเงินและตรวจสอบบัญชี มีหน้าที่ความรับผิดชอบ เกี่ยวกับการรับเงินทุกประเภท ที่งานต่าง ๆ นำส่งพร้อมทั้งนำฝากธนาคารและรายงาน เงินคงเหลือประจำวัน การจัดทำระเบียบเงินฝากธนาคาร เงินรายได้กรุงเทพมหานคร เงินรายได้แผ่นดินเงินนอกงบประมาณ และจัดทำรายงานเงินรายได้ต่าง ๆ การเขียนเช็ค และจ่ายเงินทุกประเภท การตรวจสอบภาษีหัก ณ ที่จ่ายทุกประเภทส่งกรมสรรพากร การหักเงินสมาชิกสหกรณ์เงินสวัสดิการ และเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ข้าราชการและลูกจ้างและ เขียนใบนำส่งกรุงเทพมหานครตรวจสอบบัญชี และหลักฐานการเบิกจ่ายตามงบประมาณ เงินนอกงบประมาณและเงินอื่น ๆ จัดทำบเดือนส่งสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ณ) งานเทศกิจ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมดูแลความ เป็นระเบียบเรียบร้อยทางสามเมืองและบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร การวางแผนปฏิบัติงานการจัดทำทะเบียนผู้ค้าและจัดระเบียบผู้ค้าหาบเร่-แผงลอย การชี้แจงประชาสัมพันธ์การประสานงานกับตำรวจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีและมีหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

1) หมวดคดีและธุรการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการ สืบสวน สอบสวน งานเสมียนคดีการรายงานประจำวันงานบันทึกประจำวัน การเปรียบเทียบ กำหนดค่าปรับ การดำเนินคดีการควบคุมผู้ต้องหา การให้ประกันตัวผู้ต้องหา การส่งเงินค่าปรับการจัดเวรสอบสวนประจำวัน งานสารบรรณ การเจ้าหน้าที่และธุรการทั่วไป การเงิน

บัญชีและพัสดุ การดูแลทรัพย์สินและยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสารการรับคำร้องเรียน การรวบรวมสถิติและรายงานและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2) หมวดปฏิบัติการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจตรากวาดขันและจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร วางแผนปฏิบัติการ งานจัดทำทะเบียนการค้าและจัดระเบียบผู้ค้า งานประชาสัมพันธ์ การชี้แจง และดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ญ) งานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและชุมชนต่าง ๆ ให้ดีขึ้นตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของประชาชนและชุมชนต่าง ๆ ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ดำเนินการและสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน และทางราชการแสวงหาผู้นำชุมชนเพื่อช่วยเหลือทางราชการในการจัดระเบียบและพัฒนาชุมชนส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนสนใจในการพัฒนาชุมชนและที่อยู่อาศัยของตนเองชักจูงให้ประชาชนร่วมมือปฏิบัติงานกับทางราชการ ส่งเสริมการพัฒนาประชาชนในชุมชน ส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชุมชนต่าง ๆ การประสานงานจัดหาแหล่งจำหน่ายผลผลิตอันเกิดจากงานอาชีพของชุมชนที่ส่งเสริมนั้น การส่งเสริมและประสานงานเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

งานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน มีความสำคัญต่อการพัฒนาของแขวง บางมดมาก เนื่องจากเป็นงานเดียวที่กำหนดให้มีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการประกอบอาชีพ ตลอดจนมีกำลังคนและงบประมาณ เพื่อการพัฒนาแต่หน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่ ยังไม่มีความคล่องตัวในการทำงานพัฒนาเท่าที่ควร แต่งานนี้ถือว่าเป็นงานที่มีผลกระทบต่อการใช้ที่ดินแขวงบางมดหน่วยงานหนึ่ง

2. สภาเขต

สภาเขตเป็นกลุ่มของตัวแทนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของพื้นที่โดยมีสมาชิก คือสมาชิกสภาเขต (สช.) โดยนัยแห่งพระราชบัญญัติระเบียบ

บริหารราชการกรุงเทพฯ พ.ศ. 2525 มุ่งหวังให้สภาเขตเป็นหน่วยงานที่ช่วยให้การดำเนินงานของสำนักงานเขตเป็นไปอย่างมีผลประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด

ดังนั้น สภาเขตจึงเป็นหน่วยงานเสริมการทำงานของสำนักงานเขต เมื่อศึกษาลึกลงไปในระดับแขวง พบว่าการที่มีสภาเขตได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นทั้งนี้เพราะ ให้ประชาชนในระดับที่ใกล้ชิดกับเขาเองได้มีส่วนในการรับผิดชอบ มีอำนาจในการแก้ปัญหาและความเดือดร้อนของเขาเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนนั่นก็คือสภาเขต เพราะ การที่ประชาชนที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาไว้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของเขาระดับทุกข์ บำรุงสุขของราษฎรที่มีอยู่ในละแวกท้องถิ่นนั้นๆ ย่อมเป็นสิ่งซึ่งจะช่วยแก้ไขและบรรเทาความเดือดร้อนได้

ก) โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสภาเขต โครงสร้างของสภาเขตคือ สมาชิกเขตตามมาตรา 71 วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ได้กำหนดไว้ว่า

"ในเขตนั้น ๆ ให้มีสภาเขตประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งมีจำนวนอย่างน้อยเขตละ 7 คน ถ้าเขตใดมีราษฎรเกินหนึ่งแสนคนให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเขตในเขตนั้นเพิ่มขึ้นอีก 1 คน ต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งแสนคน เศษของหนึ่งแสนถึงห้าหมื่นหรือมากกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งแสน"

สภาเขตมีวาระ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาเขตและเมื่ออายุของสภาสิ้นสุดลง ให้จัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาเขตขึ้นใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายใน 60 วันนับแต่วันที่อายุของสภาเขตสิ้นสุดลง

ข) อำนาจหน้าที่ของสภาเขต สำหรับอำนาจหน้าที่ของสภาเขตนั้น ได้มีกำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 79 ดังต่อไปนี้

1) ให้ข้อคิดเห็นและข้อสังเกตเกี่ยวกับแผนพัฒนาเขตต่อผู้อำนวยการเขตและสภากรุงเทพมหานคร

2) จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเขต ทั้งนี้ตามที่กำหนดใน

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรืองบประมาณรายจ่าย

- 3) สอดส่องและติดตามดูแลการดำเนินการของสำนักงานเขต เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎร
 - 4) ให้คำแนะนำ หรือข้อสั่งการแก่ผู้อำนวยการเขต เกี่ยวกับการปรับปรุงหรือแก้ไขการบริการประชาชนภายในเขต หากผู้อำนวยการไม่ดำเนินการใดๆ โดยไม่แจ้งเหตุผลให้ทราบ ให้สภาเขตแจ้งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพิจารณาดำเนินการต่อไป
 - 5) ให้คำปรึกษาตามที่ผู้อำนวยการเขตร้องขอ
 - 6) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานของสภาเขต ทั้งนี้ตามที่กำหนดในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการนั้น
 - 7) หน้าอื่น ๆ ที่กำหนดในกฎหมายหรือที่สภากรุงเทพมหานครมอบหมาย "ให้กรุงเทพมหานครจัดให้มีงบประมาณเพื่อการพัฒนาเขตตามความเหมาะสมซึ่งการใช้จ่ายงบประมาณดังกล่าวจะต้องได้รับการพิจารณาจัดสรรจากสภาเขตตาม(2)"
- เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาเขตนั้น จะเห็นได้ว่า หน้าหลักคือเป็นที่ปรึกษาของผู้อำนวยการเขตและเป็นตัวแทนของประชาชน ควบคุมดูแลกิจการบริหารของเขต

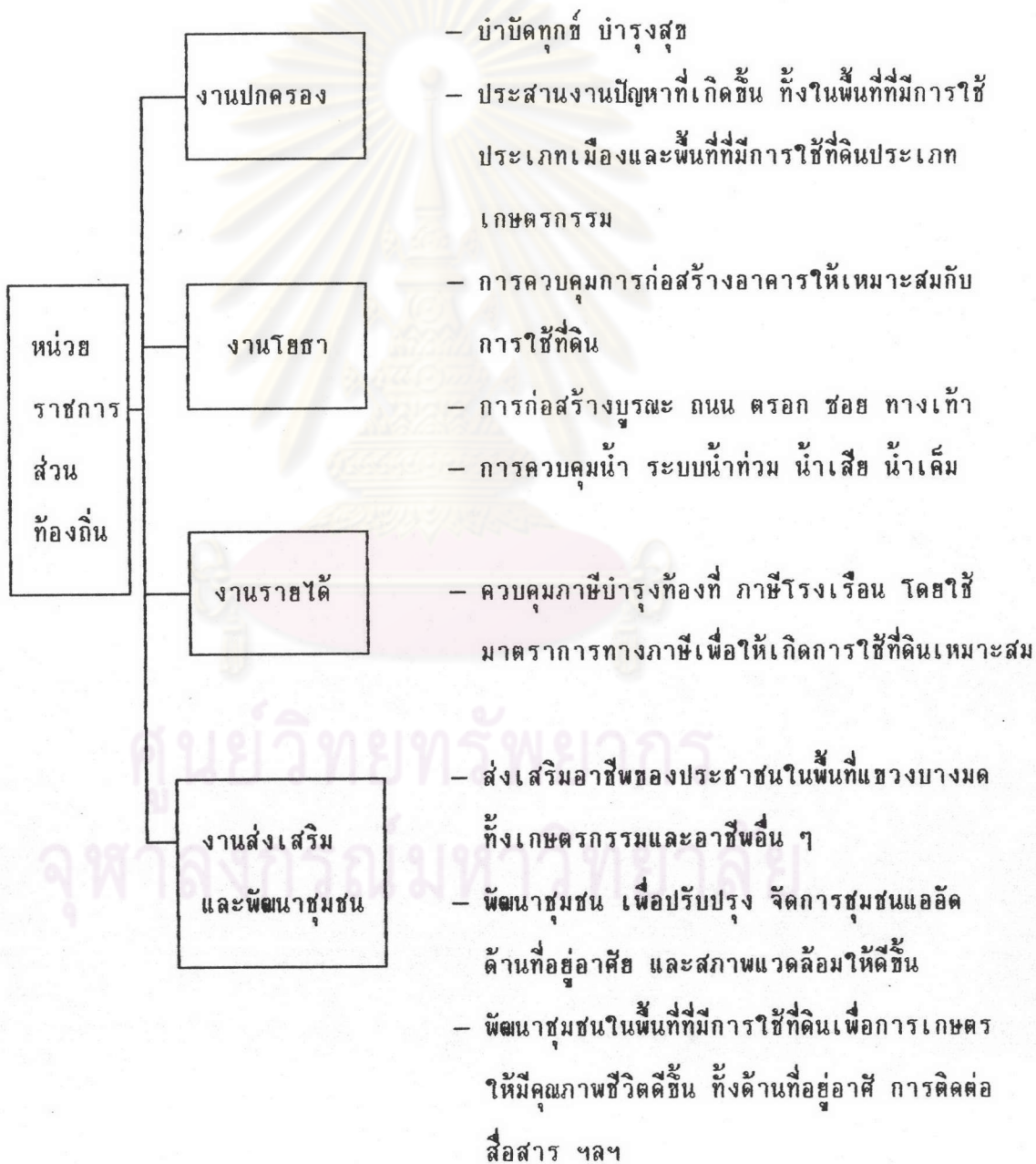
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.29 แสดงอัตรากำลังของหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น

หน่วยงาน	จำนวน (คน)
งานปกครอง	15
งานทะเบียน	24
งานโยธา	23
งานอนามัย	17
งานรายได้	15
งานรักษาความสะอาด	12
งานศึกษาธิการ	12
งานคลัง	16
งานเทศกิจ	15
งานพัฒนาชุมชน	17
รวม	166

ที่มา : สำนักงานเขตราชบุรีบุณะ

แผนภูมิที่ 4.9 แสดงการบริหารของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อการใช้ที่ดินในแขวงบางมด

ค. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

1. หน่วยราชการส่วนภูมิภาค

กรุงเทพมหานครเป็นการบริหารส่วนท้องถิ่น แต่ด้วยเหตุผลทางด้านการบริหาร และความจำเป็นของประชาชนในพื้นที่ทำให้หน่วยราชการอื่นที่เป็นราชการส่วนภูมิภาค ส่งเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติหน้าที่ภายในกรุงเทพมหานครโดยกฎหมายของกรุงเทพมหานคร คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยเปิดโอกาสให้

โดย

"มาตรา 121 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการอื่นนอกเหนือจากที่พระราชบัญญัติและกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ถ้ากระทรวงทบวงกรมใดเห็นสมควรส่งข้าราชการมาประจำกรุงเทพมหานครเพื่อปฏิบัติราชการในหน้าที่ของกระทรวงทบวงกรมนั้น ๆ ก็ย่อมกระทำได้ โดยทำความตกลงกับกรุงเทพมหานคร

ในปัจจุบันมีหน่วยราชการอื่นที่ส่งเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานในพื้นที่ให้บริการ

แขวงบางมด จำนวน 6 หน่วยงาน

1. สำนักงานเกษตร
2. หน่วยส่งเสริมสหกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร 6
3. สำนักงานสรรพากร
4. สำนักงานสัสดี
5. สำนักงานจัดหางาน
6. สำนักงานแรงงาน

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าหน่วยราชการส่วนภูมิภาคที่มีบทบาทต่อการ

ใช้ที่ดิน ในแขวงบางมดมี 2 หน่วยงานหลัก คือ

ก) สำนักงานเกษตรเขตราชบุรีบูรณะ สำนักงานเกษตรเข้าไปมีบทบาทในการสนับสนุนการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ในแขวงบางมดอย่างมากเนื่องจากสำนักงานมีหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้มีผลผลิตมาสู่ผู้บริโภคและเกษตรกรกรมสามารถดำรงอยู่ได้

ข) หน่วยส่งเสริมสหกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร 6 หน่วยส่งเสริมสหกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร 6 เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อสำนักงานสหกรณ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีสำนักงานอยู่ที่สำนักงานสหกรณ์การเกษตร ส่วนสัมบางมด จำกัด มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับจัดดูแล และส่งเสริมสหกรณ์ทุกประเภทในท้องที่แขวงบางมดในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- เผยแพร่และทำความเข้าใจในเรื่องอุดมการณ์สหกรณ์หลักการสหกรณ์ และวิธีการสหกรณ์แก่ผู้เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ และประชาชนทั่วไปให้รู้และเข้าใจโดยการสอน ฝึกอบรมและการประชุมชี้แจงทุกโอกาสที่สามารถจะกระทำได้
- ส่งเสริมแนะนำให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ และขยายเปิดรับสมาชิกภายใต้อุดมการณ์หลักการ วิธีการสหกรณ์
- ส่งเสริมการค้าเนินธุรกิจ การบริหารงานสหกรณ์
- ปฏิบัติงานทางวิชาการ ในการวางแผน ติดตาม ประมวลผล วิเคราะห์และรายงานงานที่เกี่ยวกับสหกรณ์

ในปัจจุบันในพื้นที่แขวงบางมดมีสหกรณ์อยู่ในการดูแลของหน่วยงานนี้

3 แห่ง คือ

1. สหกรณ์การเกษตร
 - สหกรณ์การเกษตรส่วนสัมบางมด จำกัด
2. สหกรณ์ออมทรัพย์
 - สหกรณ์ออมทรัพย์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จำกัด
3. สหกรณ์ร้านค้า
 - ร้านสหกรณ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จำกัด

จากบทบาทหน้าที่ของหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ จะมีบทบาทเข้าไปช่วยเหลือประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมือง และบริเวณที่มีการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมโดยเข้าไปส่งเสริมให้ประชาชนที่มีอาชีพเกษตร ร่วมกันจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้เกิดอำนาจกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลให้พื้นที่การเกษตรอยู่ต่อไปเนื่องจากเกษตรกรสามารถได้

รับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดจากการตั้งสหกรณ์การเกษตร

ในหน้าที่ที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมืองหน่วยงานนี้ได้เข้าไปส่งเสริม การตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์ร้านค้าในพื้นที่เพื่อที่จะช่วยให้ผู้อาศัยในพื้นที่เมืองมีการ สะสมทรัพย์และมีสินค้าราคาถูกและคุณภาพดีใช้ ซึ่งน่าจะขยายสหกรณ์ทั้ง 2 แบบ เข้าไปสู่ พื้นที่ชุมชนเมืองอื่น ๆ นอกจากในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งได้จัดตั้งไปแล้ว

2. กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน

ในแขวงบางมดยังคงมีตัวแทนประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาดูแล พื้นที่ของหมู่บ้านและแขวง โดยมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานที่ช่วยเหลือทางราชการ ตามพระราช บัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 คือตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ถือว่าตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารราชการส่วน ภูมิภาค โดยที่ตำแหน่งนี้เดิมเคยมีเมื่อครั้งแขวงบางมดยังเป็นตำบลบางมดอำเภอราชบุรีพระ ราชวังรัตนบุรี และเมื่อมีการเปลี่ยนรูปแบบการบริหารของกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ส่งผลให้กรุงเทพฯเป็นการบริหารแบบ ท้องถิ่นเต็มรูปแบบ ถึงแม้ว่าหลังจากมีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ก็มีพระราชบัญญัติที่เกี่ยว กับรูปแบบการบริหารของ กรุงเทพมหานคร อีกหลายฉบับ จนกระทั่งฉบับปัจจุบัน คือพระราช บัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ก็คงให้แขวงบางมดยังมีตำแหน่ง ดังกล่าวอยู่ "ตามมาตรา 132 ให้ตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านแพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยังคงมีอยู่ ต่อไป ถ้าในเขตหรือแขวงใดหมดความจำเป็นต้องมีตำแหน่งดังกล่าว ให้กรุงเทพมหานคร ประกาศยกเลิกตำแหน่งนั้น ในราชกิจจานุเบกษา " ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีประกาศยกเลิกตำแหน่ง ดังกล่าว ยกเว้นตำแหน่งแพทย์ประจำตำบล

กำนันผู้ใหญ่บ้าน ในแขวงบางมดได้ดูแลเอาใจใส่ทุกข้อทุกข์สุขของประชาชน ในท้องที่รับผิดชอบ ทั้งนี้เพราะกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้คุ้นเคยกับสภาพท้องที่ รู้ความต้องการ และปัญหาของท้องถิ่นเป็นอย่างดี อีกทั้งกฎหมายยังได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบหลายประการ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีการ

ตารางที่ 4.30 แสดงหน่วยราชการส่วนภูมิภาคที่มีส่วนในการบริหารในพื้นที่แขวงบางมด

ที่	หน่วยราชการ	สังกัดกรม	สังกัดกระทรวง
1.	สำนักงานเกษตร	กรมส่งเสริมการเกษตร	เกษตรและสหกรณ์
2.	หน่วยส่งเสริมสหกรณ์ในเขต กรุงเทพมหานคร 6	กรมส่งเสริมสหกรณ์	เกษตรและสหกรณ์
3.	สำนักงานสรรพากร	กรมสรรพากร	การคลัง
4.	สำนักงานสถิติ	-	กลาโหม
5.	สำนักจัดหางาน	กรมจัดหางาน	แรงงานและสวัสดิการสังคม
6.	สำนักงานแรงงาน	กรมสวัสดิการ และ คุ้มครองแรงงาน	แรงงานและสวัสดิการสังคม

ที่มา: จากการศึกษาและสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

ตารางที่ 4.31 แสดงอัตรากำลังของหน่วยราชการส่วนภูมิภาค

หน่วยงาน	จำนวน (คน)
สำนักงานเกษตร	5
หน่วยส่งเสริมสหกรณ์ในเขตกรุงเทพมหานคร 6	3
รวม	8

ที่มา: สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

ตารางที่ 4.32 แสดงการบริหารงานของราชการส่วนภูมิภาคในพื้นที่ต่าง ๆ

หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการบริหารเฉพาะในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมือง	หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการบริหารเฉพาะในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการบริหารทั้งสองพื้นที่
1. สำนักงานแรงงาน	1. สำนักงานเกษตร	1. หน่วยส่งเสริมสหกรณ์ ในเขตกรุงเทพฯ 6 2. สำนักงานจัดหางาน

ที่มา: จากการศึกษา และสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

ใช้ที่ดินประเภทเมือง ทั้งนี้เพราะความเป็นเมืองได้ส่งผลให้บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความห่างเหินส่งผลให้การแก้ปัญหาของประชาชนในพื้นที่เมือง โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านลดลงเนื่องจาก กำนัน ผู้ใหญ่บ้านคิดว่า พื้นที่ดังกล่าวไม่ใช่พื้นที่รับผิดชอบประกอบกับ ความห่างเหิน อีกทั้งในชุมชนแออัด มีการตั้งคณะกรรมการชุมชน ทำหน้าที่ดูแลประชาชนในชุมชนแออัด ทั้งนี้กฎหมายได้กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่มากมาย แต่การบริหารงานในพื้นที่แขวงบางมดพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปฏิบัติงานดังนี้

1. ดูแลความเป็นอยู่ทั่วไป

กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในแขวงบางมดได้ดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการเสนอปัญหาความเดือดร้อน เรื่องน้ำท่วม การเดินทางเข้าออกพื้นที่แก่สำนักงานเขตเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป

2. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เนื่องจาก สภาพสิ่งแวดล้อมในแขวงบางมดบางส่วนเริ่มมีปัญหา ดังนั้นกำหนดผู้ใหญ่บ้านหากพบการกระทำใดอันจะทำให้สิ่งแวดล้อมมีผลเสียหายควรรายงานให้สำนักงานเขตทราบเพื่อร่วมกันพิจารณาแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการระบายน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม คริว เรือน

3. บำรุงและส่งเสริมอาชีพของประชาชนในพื้นที่

เนื่องจากกฎหมายปกครองท้องถิ่นที่กำหนดให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน มีอำนาจหน้าที่บำรุงและส่งเสริมอาชีพของประชาชน ตามมาตรา 27 ข้อ 12 "บำรุงและส่งเสริมการอาชีพของราษฎรในทางเกษตรกรรม พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม" ดังนั้น กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ในแขวงบางมดต้องดูแลการประกอบอาชีพของประชาชนทั้งในพื้นที่ที่มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและเมือง

นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้ดูแลอันตรายที่จะเกิดแก่การทำมาหากินของประชาชน อาทิ น้ำท่วม น้ำเค็ม ที่ทำให้แขวงบางมดประสบปัญหา (มาตรา 56)

การประสานประโยชน์เพื่ออาชีพของประชาชนในแขวงบางมด เช่น การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพ โดยอาจจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรสำหรับอาชีพหลักนั้น ๆ ให้สินเชื่อแก่สมาชิก กระทำธุรกิจการค้าเพื่อประโยชน์ของสมาชิกให้บริการต่าง ๆ แก่สมาชิกและให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก เป็นต้น แขวงบางมด มีกำนัน 1 คน (ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ด้วย) มีผู้ใหญ่บ้าน 4 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 10 คน สารวัตรกำนัน 2 คน ดังตารางที่ 4.34

สรุป

ในส่วนของตัวแทนประชาชนที่ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานของราชการส่วนภูมิภาค คือเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นในบริเวณที่มีการใช้ที่ดินประเภทเมือง คือประชาชนในชุมชนเมืองมีความสัมพันธ์ลดลงกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้เพราะหน่วยงานราชการที่เคยติดต่อกับกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน ก็ไม่ต้องมาทำกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถทำกับสำนักงานเขตได้โดยตรง นอก
 จากนั้นในชุมชนแออัด กรุงเทพมหานคร ได้จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนแออัด เพื่อทำหน้าที่
 เชื่อมโยงระหว่างประชาชนในชุมชนแออัดกับสำนักงานเขต ซึ่งหน้าที่ของคณะกรรมการ
 ชุมชนทำหน้าที่คล้าย ๆ กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านถูกลดบทบาทลงไปมาก
 เพราะประชาชนไม่มาขอความช่วยเหลือ เมื่อมีความเดือดร้อนเกิดขึ้นในพื้นที่ ผลกระทบที่
 เกิดขึ้นทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ละเลยไม่ดูแลประชาชนในพื้นที่ชุมชนแออัดและพื้นที่เมือง จะ
 ถูกละเลยในการร่วมแก้ไขปัญหาโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

สำหรับความรับผิดชอบของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อประชาชนในพื้นที่ที่มีการใช้ที่
 ดินเพื่อเกษตรกรรม พบว่าการบริหารงานในพื้นที่นับว่าดีพอสมควร เนื่องจากความสัมพันธ์
 ระหว่างประชาชนกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นไปด้วยดี ทำให้การเสนอปัญหาเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรต่อสำนักงานเขตมีมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย